

ATAÇ KİTABEVİ • ŞEYTAN ve YÜCE TANRI • JEAN PAUL SARTRE

JEAN - PAUL SARTRE

ŞEYTAN
ve
YÜCE TANRI

ATAÇ KİTABEVİ

JEAN-PAUL SARTRE

ŞEYTAN ve YÜCE TANRI

Çeviren

ERAY CANBERK

A T A Ç K İ T A B E V İ
Ankara Cad. 45 - İstanbul

ATAÇ KİTABEVİ YAYINLARI 75

TİYATRO DİZİSİ : 8

**Bu kitap, 1964 yılında,
İstanbul'da EKİN Basımevi'nde basılmıştır.**

KİŞİLER :

Başpiskopos

Goetz

Nasty

Tetzel

Karl

Hilda

Catherine

Köylü kadınlar

Köylü erkekler

Subaylar

Askerler

Hizmetçiler

Bankacı

I. PERDE

I. T a b l o

(Solda, boşlukda, Başpiskoposun sarayının bir salonu. Sağda Piskopos'un evi ve surlar.)

(Şimdilik yalnız sarayın salonu aydınlatılmıştır, sahnenin diğer kısmı karanlıktadır.)

Tek sahne

BAŞPİSKOPOS (Pencerede) — Gelecek mi? Ulu Tanrı, uyruklarımın parmakları, altın paralar üstündeki resimlerimi yıprattı, sildi. Senin güçlü parmakların da yüzümü yıprattı, sildi. Artık ben bir Başpiskoposun gölgesinden başka bir şey değilim. Eğer bu günün sonu, bana yenilgiye uğradığım haberini getirirse, o zaman içimde saklı olanlar da gözükecek, ve ne denli yıpranmış olduğum anlaşılacak. Ne yapacaksın, Ulu Tanrım, içinin gizlilikleri görünen bir protestan papazını. (Uşak girer) Albay Linehart mı geldi?

UŞAK — Hayır, bankacı Feucere geldi. Onun istediği...

BAŞPİSKOPOS — Birazdan. (Durur) Linehart ne yapıyor? Yeni haberlerle buraya gelmiş olması gerekirdi. (Durur) Entrikalı savaştan söz ediliyor mu?

UŞAK — Hep bunun üstüne konuşmalar oluyor Monsenyör.

BAŞPİSKOPOS — Ne diyorlar?

UŞAK — Savaşın adamakıllı kızıştığını söylüyorlar, Conrad ırmakla dağ arasında sıkıştırılmış, sonra...

BAŞPİSKOPOS — Biliyorum, biliyorum. Öyle ya insan savaşa girince yenilebilir de.

UŞAK — Monsenyör...

BAŞPİSKOPOS — Peki, git sen. (*Uşak gider*) Neden buna izin verirsin Yarabbi? Düşman topraklarımı sardı ve benim güzel Worms kentim bana baş kaldırdı. Ben Conrad'la savaşıırken bu kent hançerini benim sırtıma sapladı. Ulu Tanrım, senin benimle ilgili böyle büyük tasarıların olduğunu bilmiyordum. Benim de gözlerim görmez durumda, bir çocuğun elinden tutarak kapı kapı dilenmem mi gerekecek? Eğer isteminin saltık yerine getirilmesini istiyorsan, tabii ki buyruğuna hazırım. Ama, yalvarırım sana, düşün ki ben yirmi yaşında değilim artık, ve bu yaşında da şehit olmaya pek gönlüm razı değil.

(*Uzaktan "Zafer! Zafer!" sesleri duyulur, sesler git gide yaklaşır, Başpiskopos kulak verir ve elini kalbinin üstüne koyar.*)

UŞAK (*Girerek*) — Zafer! Zafer! Zaferi kazandık Monsenyör. İşte albay Linehart.

ALBAY LİNEHART — (*Girerek*) Zaferi kazandık Monsenyör. Tam bir zafer, kurallara uygun bir zafer. Örnek bir savaş, tarihsel bir gün bu. Düşman altı bin kişi yitirdi. Bir kısmı kılıçtan geçirildi, bir kısmı ırmakta boğuldu. Kalanlar da geri çekilmekte.

BAŞPİSKOPOS — Şükür Ulu Tanrım sana. Peki Conrad ne oldu?

ALBAY — O da ölenler arasında.

BAŞPİSKOPOS — Şükür Ulu Tanrım sana. (*Durur*) Madem ki ölmüş, affettim onu. (*Linehart'a*) Sen... Sana da hayır dualar ederim. Git şimdi yay bu haberi.

ALBAY — (*Durum üstüne bilgi vermek istiyerek*) Güneş doğduktan az sonraydı, bir toz bulutu gördük...

BAŞPİSKOPOS — (*Albayın sözünü keserek*) Yok, yok, ayrıntılara girişme. Özellikle bunun hiç gereği yok.

Bir zafer bütün ayrıntılarıyla anlatılınca insan onu bir bozgundan ayırt edemez sonra. Hiç değilse bu bir zafer değil mi?

ALBAY — Eksiksiz bir zafer, hattâ şık bir zafer.

BAŞPİSKOPOS — Peki, gidin artık, dua edeceğim şimdi. (*Albay çıkar, Başpiskopos hoplayıp zıplamağa başlar*) Kazandım! Kazandım! (*Elini yüreğinin üstüne koyor*) A! Unutuyordum. (*Dua iskemlesinin üstüne çöker*) Dua edelim.

(*Sağda sahnenin b'ir yanı aydınlanır. Bu bölüm surlarla, surlara koşut olarak siperlerin arasından geçen yoldur. Heinz ve Schmidt mazgalların üstüne eğilmişlerdir.*)

HEINZ — Olmıyacak şeyler. Olamaz. Tanrı buna izin vermemiştir.

SCHMİDT — Bekle biraz işaretlere yeniden başlayacaklar. Bak! Bir.. iki.. üç... bir.. iki.. üç.. dört.. beş...

NASTY — (*Surların üstünde gözükür*) — E... ne var?

SCHMİDT — Nasty, çok kötü haberler var.

NASTY — Tanrının seçtiği bir kişi için haberler hiç bir zaman kötü olamaz.

HEINZ — Bir saatten fazla oldu, ateşle verilen işaretlere bakıyoruz. Her dakika başında aynı işaretler geliyor. İşte bak! Bir.. iki.. üç ve beş (*Ona dağ gösterir*) Başpiskopos savaşı kazandı.

NASTY — Bunu biliyorum.

SCHMİDT — Durum umutsuz. Çünkü Worms kenti içinde yardımsız, yiyeceksiz sıkıştırıldık. Sen bize Goetz'ün yorulacağını, sonunda kuşatmayı kaldıracağını ve Conrad'm da Başpiskopos'u ezeceğini söylüyordun, ama bak görüyorsun ki Conrad öldü, Başpiskopos'un ordusu da surlarımızın altında Goetz'ün ordusuna yetişecek ve böylece ölmekten başka çıkar yolumuz kalmıyacak.

, GERLACH — (*Koşarak girer*) Conrad yenildi. Belediye başkanı ve yargıçları Belediye binasında toplandılar. Konuşmalar yapıyorlar.

SCHMİDT — Boyun eğmek için bir çare aradıkları kesin.

NASTY — Kardeşlerim, inancınız var mı?

HEPSİ BİRDEN — Evet, Nasty, evet.

NASTY — Hiç korkmayın öyleyse. Conrad'ın yenilgisi bir işarettir.

SCHMİDT — İşaret mi?

NASTY — Tanrının bana ilettiği bir işarettir. Git, Gerlach, koş Belediye binasına kadar ve Kurultay'ın ne karar verdiğini öğrenmeğe çalış.

(Surlar karanlık içinde yiter).

BAŞPİSKOPOS — *(Dua iskemlesinden tekrar kalkarak)* Yeter artık! *(Uşak girer)* Bankacı gelsin. *(Bankacı girer)* Otur Bankacı. Üstün başın çamur içinde, nereden geliyorsun?

BANKACI — Çılgınca bir davranış yapmanıza engel olmak için otuzaltı saatlik bir yolculuk yaptım.

BAŞPİSKOPOS — Çılgınca bir davranış mı?

BANKACI — Size her yıl altın bir yumurta yumurtlayan bir tavuğu boğazlayacaksınız.

BAŞPİSKOPOS — Neden söz ediyorsun sen?

BANKACI — Sizin Worms adlı kentinizden. Öğrendiğime göre kuşatıyormuşsunuz orasını. Eğer kıtalarınız bu kenti yağma ederlerse siz de batarsınız, sizinle birlikte ben de. Komutanları taklide kalkışmak sizin yaşıınızda olacak şey midir?

BAŞPİSKOPOS — Conrad'ı kışkırtan ben değilim ki.

BANKACI — Belki siz kışkırtmadınız ama onun sizi kışkırtması için sizin onu kışkırtmadığınızı nereden bilelim.

BAŞPİSKOPOS — Bana bağlı bir adamdı o ve bana boyun eğmesi gerekirdi. Fakat şeytan onun kulağına, şövalyeleri başkaldırmak için kışkırtmasını ve onların başına geçmesini fısıldadı.

BANKACI — Peki, onu darıltmadan önce neden onun istediğini vermediniz?

BAŞPİSKOPOS — Her şeyi istiyordu da ondan.

BANKACI — Her neyse, bırakalım Conrad'ı. Yenil-diğine göre her halde saldırgan o olacak. Ama sizin Worms kentiniz...

BAŞPİSKOPOS — Benim pırlantam, benim en sev-diğim kent olan o iyilik bilmez Worms, Conrad'ın sınırı geçtiği ilk günde bana karşı baş kaldırdı.

BANKACI — Bu o kentin büyük bir kusuru ama ge-lirinizin dörtte üçü de oradan geliyor. Eğer burjuvaları-nızı, yaşlı Tiberius'un yaptığı gibi, öldürürseniz siz de, vergileri kim verecek? Benden alınan öndelik paraları kim ödeyecek?

BAŞPİSKOPOS — O burjuvalar papazlara eziyet et-tiler. Onları manastıra kapanmağa zorladılar. Benim pis-koposuma hakaret ettiler. Onun da Piskoposluktan dışarı çıkmasını yasak ettiler.

BANKACI — Çocukça şeyler bunlar! Eğer siz onla-rı döğüşmek zorunda bırakmasaydınız hiç de döğüşmez-lerdi. Zor kullanma yararlı bir şeydir ama yitirecek bir şeyi bulunmıyan insanlara uygulamalı.

BAŞPİSKOPOS — Peki, söyle, bakalım, senin iste-diğin ne?

BANKACI — O burjuvaların bağışlanmasını istiy-o-rum. Ağır bir para cezası versinler, bu işi de kapatalım böylece.

BAŞPİSKOPOS — Ne yazık ki olmaz.

BANKACI — Neden olmaz?

BAŞPİSKOPOS — Bankacı, ben Worms kentini seve-rim, para cezası vermese de hoşnutlukla onu bağışlarım.

BANKACI — Peki, öyleyse ne duruyorsunuz?

BAŞPİSKOPOS — Onu kuşatan ben değilim ki.

BANKACI — Peki, kim öyleyse?

BAŞPİSKOPOS — Goetz.

BANKACI — Kim bu Goetz? Conrad'ın kardeşi mi?

BAŞPİSKOPOS — Evet, Almanyanın en değerli ko-mutanı.

BANKACI — Sizin kentinizin surları karşısında işi ne? Düşmanınız değil mi o sizin?

BAŞPİSKOPOS — Doğrusunu söylemek gerekirse onun ne olduğunu ben de bilmiyorum. İlk önce Conrad'ın birleşiydi, sonra benim birleşim, Conrad'ın düşmanı... şimdi de... Bu adamın çok değişik bir mizacı vardır. Onun üstüne söylenecek en kısa söz de budur.

BANKACI — Öyleyse bu denli şüpheli olan biriyle neden birleşik oluyorsunuz?

BAŞPİSKOPOS — Seçen ben miyim? Conrad ve Goetz, benim topraklarımı birlikte ele geçirdiler. Bereket versin ki aralarında anlaşmazlık olduğunu öğrendim. Goetz'e gizlice vaidde bulundum. Bizimle birleşirse kardeşinin topraklarını ona vereceğimi söyledim. Eğer ben onu Conrad'dan ayırmasaydım savaşı çoktan yitirmiştım.

BANKACI — Yani Goetz kıtalarıyla sizin yanınıza geçti. Peki, sonra ne oldu?

BAŞPİSKOPOS — Kıyıların gerisindeki toprakların korunması işini ona verdim. Herhalde buna canı sıkılmış olacak. Çünkü sandığıma göre garnizon yaşamını sevmeyen bir komutan o. Ve günün birinde ordusunu aldığı gibi Worms surları önüne getiriverdi. Ben bir ricada bulunmadan kenti kuşatmağa başladı.

BANKACI — Emir versenize ona. (*Başpiskopos acı acı güller ve omuz silker*) Sizi dinlemiyor mu yoksa?

BAŞPİSKOPOS — Savaşta olan bir generalin devlet başkanının sözünü dinliyeceğini nereden çıkardın?

BANKACI — Desenize sözün kısası, onun avucunun içindesiniz.

BAŞPİSKOPOS — Öyle.

(Surlar aydınlanır).

GERLACH — (*İçeri girer*) Belediye Kurultayı Goetz'le görüşmek üzere görevliler gönderilmesine karar verdi.

HEINZ — İşte gördün mü? (*Durur*) Alçaklar!

GERLACH — Eğer Goetz onlara kabul edemeyecekleri koşullar ileri sürerse bizim biricik talihimiz bu olacak. Eğer söyledikleri gibi bir adamsa bize acımaz bile.

BANKACI — Malları korur belki.

BAŞPİSKOPOS — Canları bile korumayacağından korkarım.

SCHMİDT — (*Gerlach'a*) Neden, ama neden?

BAŞPİSKOPOS — Soysuzun biri o, çünkü kötü ananın çocuğu. Yalnızca kötülük etmekten hoşlanıyor.

GERLACH — Pis heriftir, piçtir o. Çünkü kötülük etmeyi seviyor. Worms kentini kılıçtan geçirip yağma etmek isterse, burjuvaların arkalarını surlara vererek savmaları gerekecek.

SCHMİDT — Eğer kenti kılıçtan geçirecekse herhalde bunu söylemek saflığında bulunmayacaktır. Hiç bir şeye dokunmayacağına söz vererek kente girmesine yol verilmesini istiyecektir.

BANKACI — (*Öfkeli*) Worms kentinin bana otuz bin duka altın borcu vardır. Onun için bu kuşatmayı hemen durdurmak gerekiyor. Kıt'alarınızı Goetz'ün üstüne yürütün.

BAŞPİSKOPOS — (*Bunalmış*) Onları da yenilgiye uğratmasından korkarım.

(Başpiskoposluk salonu gece karanlığında yiter)

HEINZ — (*Nasty'ye*) Ne olacak şimdi? Gerçekten yok mu olduk demektir?

NASTY — Tanrı bizimle beraberdir kardeşlerim. Yenilgiye uğrayamayız. Bu gece ben Worms'dan çıkacağım. Waldorf'a gitmek için ordugâhın arasından geçmeğe çalışacağım. Onbin köylüyü toplayıp silâhlendirmek için sekiz gün yeter bana.

SCHMİDT — Biz sekiz gün nasıl tutunabiliriz? Worms'takiler O'na bu akşamdan itibaren kentin kapılarını açabilirler.

NASTY — Açmamaları gerekir.

HEINZ — İş başına geçmek mi istiyorsun?

NASTY — Hayır durum çok şüpheli.

HEINZ — Öyleyse?

NASTY — Burjuvaları tehlikeye sokmak gerekir, öylesine ki hepsi başlarından korksunlar.

HEPSİ BİRDEN — Ne şekilde?

NASTY — Kılıçtan geçirerek.

(Surların altında, sahne aydınlanır. Siperlere giden yolun merdiveninde, bir kadın, gözlerini belirli bir noktaya dikmiş, oturmaktadır. ¹ Bu kadın otuzbeş yaşlarındadır. Giysileri eski püsküdür. Bir papaz, dua kitabını okuyarak geçer).

... Bu papaz kim? Ötekilerle birlikde niye onu da manastıra kapamamışlar?

HEINZ — Tanımadın mı?

NASTY — Ha, evet, Heinrich'miş. Ne denli değişmiş. Onu da bir kiliseye kapatmakta bir engel yoktu ya.

HEINZ — Yoksullar onu çok sever, çünkü onlar gibi yaşar o da. Bundan ötürü yoksulları hoşnutsuzluğa düşürmekten korktular.

NASTY — En tehlikeli olan da bu papaz.

KADIN — (Papazı görerek) Papaz! Papaz! (Papaz kaçır, kadın bağırır) Nereye koşuyorsun böyle?

HEINRICH — (Durarak) Elimde avucumda bir şey kalmadı. Hiç bir şey kalmadı. Her şeyi verdim.

KADIN — Seni birisi çağırdığı zaman kaçman için bir neden değildir ki bu.

HEINRICH — (Yorgun bir durumda kadının yanına gelerek) Aç mısın?

KADIN — Hayır.

HEINRICH — Peki, ne istiyorsun öyleyse?

KADIN — Bana bir noktayı açıklamamı istiyorum.

HEINRICH — (Çıkışır gibi) Hiç bir şey açıklayamam ben.

KADIN — Sen daha neden söz ettiğimi bile bilmiyorsun.

HEINRICH — Peki, söyle çabuk, söyle, açıklanacak olan nedir?

KADIN — Neden çocuk öldü?

HEINRICH — Hangi çocuk?

KADIN — (*Gülümseyerek*) Benim çocuğum. Amma yaptın ha papaz, dün gömdün ya onu. Üç yaşındaydı ve açlıktan öldü.

HEINRICH — Yorgunum, hemşire, sizi ondan tanıyamadım. Aynı gözlérle hepinizin yüzünü aynı görüyorum da.

KADIN — Neye öldü bu çocuk?

HEINRICH — Bilmem.

KADIN — Öyle ama papazsın sen.

HEINRICH — Evet, papazım.

KADIN — Sen bunu bana açıklayamazsan kim yapar bu işi öyleyse? (*Durur*) Şimdi ben kendimi ölüme bırakırsam kötü bir şey olur mu?

HEINRICH — (*Kuvvetli sesle*) Elbette, çok kötü bir şey olur.

KADIN — Benim de düşüncem buydu. Bununla birlikte ölmeyi çok istiyorum. Görüyorsun ki bana bir açıklamada bulunman gerekiyor.

(*Bir seslilikle, Heinrich ileyle alnını sıvazlar, canlı bir davranış yapar.*)

HEINRICH — Tanrının izni olmadıkça hiç bir şey başa gelmez. Tanrı da iyiliğin ta kendisidir. Öyleyse başa gelen her şey en iyi demektir.

KADIN — Anlamadım.

HEINRICH — Tanrı senin bildiklerinden çok daha fazla şeyler bilir. Sana kötü gibi gelen bir şey onca iyidir. Çünkü o bütün sonuçları ölçmesini bilir.

KADIN — Peki, sen bunun ne demek olduğunu anlayabiliyor musun?

HEINRICH — Yok, yok, ben de anlamıyorum. Ne anlayabiliyorum, ne de anlamak istiyorum. İnanmak gerek, inanmak! İnanmak!

KADIN — (*Gülümseyerek*) İnanmak gerek diyorsun ama söylediğin söze inanmamış gibi gözükiyorsun.

HEINRICH — Söylediğim söz, hemşire, ben bunu üç aydır öylesine tekrarladım ki, inandığım için mi, yoksa alışkanlıktan mı söylüyorum, orasını bilmiyorum. Fakat yanlış anlama, ben buna inanıyorum, bütün gücümle, bütün yüreğimle inanıyorum. Yarabbi, sen tanıklıdır ki hiç bir şüphe bir an bile yüreğimden geçmemiştir. (*Durur*) Kadın, senin yavrun cennettendir ve sen onu orada bulacaksın. (*Heinrich diz çöker*).

KADIN — Evet papaz efendi, hiç şüphe yok, ama cennet dediğin o da ayrı bir konu. Hem ben öylesine yorgunum ki içimi ağartacak gücü hiç de kendimde bulamıyacağım. Hattâ cennette bile.

HEINRICH — Hemşire, affet beni.

KADIN — Neyini affedeyim senin, kuzum? Bana bir kötülük yapmadın ki...

HEINRICH — Affet beni. Benim kişiliğimde bütün papazları, varlıklı olanları da, yoksul olanları da affet.

KADIN — (*Hoşlanmış olarak*) Seni bütün yüreğimle affediyorum. Hoşuna gitti mi?

HEINRICH — Evet, şimdi hemşire, birlikte dua edeceğiz, Tanrıya yalvaralım ki umudumuzu kesmesin.

(*Sonuncu soru ve karşılıklar söylendiği sırada, Nasty surların merdivenlerinden ağır ağır inmektedir.*)

KADIN — (*Nasty'yi görür ve sevinçle durur*) Nasty! Nasty!

NASTY — Ne istiyorsun?

KADIN — Fırıncı, benim çocuğum öldü. Neden öldüğünü bileceksin herhalde, sen ki her şeyi bilen bir adamsın.

NASTY — Evet, biliyorum.

HEINRICH — Yalvarırım sana, sus, Nasty. Kötülük gelmesine aracılık eden insanlara lânet olsun.

NASTY — O çocuk öldü, çünkü kentimizin burjuva-

ları, içlerindeki en zengin bir derebeyi olan Başpiskopos'a karşı başkaldırdılar. Varlıklılar birbirleriyle savaşa tutuşunca ölenler yoksullardır.

KADIN — Tanrı onlara bu savaşı yapmalarına izin vermiş miydi?

NASTY — Tanrı onlara bu savaşı yapmalarını bütün bütün yasak etmişti.

KADIN — Ya bu papaz Tanrının izni olmadıkça hiç bir şey olmaz diyor ya.

NASTY — Hiç bir şey olamaz. Yalnız insanların kötü davranışlarından doğan fenalıktan başka.

HEINRICH — Fırıncı, yalan söylüyorsun. Ruhları şaşırtacak biçimde doğruyla yanlış birbirine karıştırıyorsun.

NASTY — Tanrının bu gereksiz yas ve acılara müsaade ettiğini mi savunacaksın? Ben Tanrının her davranışında hiç bir kötülük olmadığını söylüyorum. (*Heinrich susar*).

KADIN — Yani Tanrı benim çocuğumun öldüğünü istemiyor muydu?

NASTY — İstemiş olsaydı onu dünyaya getirir miydi?

KADIN — (*Ferahlayarak*) İşte bu hoşuma gitti. (*Papaza dönerek*) Görüyorsun ya böyle olunca anlıyorum. Öyleyse ulu Tanrı beni acı içinde gördüğünde acı duyuyor mu?

NASTY — Ölüm derecesinde acı duyuyor.

KADIN — Peki, benim için bir şey yapmıyor mu?

NASTY — Elbette yapıyor, sana çocuğunu geri verecek.

KADIN — (*Düş kırıklığı içinde*) Evet biliyorum, cennette.

NASTY — Cennette değil, dünyada.

KADIN — (*Şaşırarak*) Dünyada mı?

NASTY — İlk önce bir iğne deliğinden geçmek ve

felâketlere yedi yıl katlanmak gerek. Bunran sonra yer-yüzünde Tanrının yönetimi başlayacaktır. O zaman ölülerimiz bize geri verilecek. Herkes herkesi sevecek, kimse aç kalmayacaktır.

KADIN — Neden yedi yıl beklemek gerekiyor?

NASTY — Çünkü kötü insanlardan kurtulmamız için yedi yıl savaşmamız gerekiyor.

KADIN — Çok çekeceğimiz var demek.

NASTY — İşte bunun içindir ki Tanrının senin yardımına ihtiyacı var.

KADIN — O yüce Tanrının benim yardımına mı ihtiyacı var?.

NASTY — Evet hemşire, yedi yıl daha şeytan yer-yüzünde saltanat sürecek, fakat eğer her birimiz kahramanca döğüşürsek, hepimiz birbirimizi kurtaracağız, Tanrı da bizimle birliktedir. İnaniyor musun bana?

KADIN — (*Kalkarak*) Evet, Nasty, inanıyorum sana.

NASTY — Kadın, senin çocuğun cennette değil, senin karnında o. Sen onu yedi yıl taşıyacaksın. Bu zamanın bitiminde o senin yanında yürüyecek. Elini senin elinin içine bırakacak. Sen onu ikinci kez doğurmuş olacaksın.

KADIN İnaniyorum sana, Nasty, inanıyorum. (*Kadın çıkar*).

HEİNRİCH — Onun ahlâkını bozuyorsun sen.

NASTY — Bunu biliyordun da neden sözlerimin arasına girmedin? ,

HEİNRİCH — Araya girmedim çünkü onun acısını daha hafiflemiş gibi gördüm. (*Nasty omuz silker ve çıkar*) Yârabbi, Nasty'yi susturmak cesaretini göremedim kendimde. Günaha girdim. Fakat, inanıyorum Tanrım, senin her şeye yeterli olduğuna inanıyorum. Senin kutsal Kilsene, kendimin de bir parçası olduğum Hazret-i İsa'nın kutsal bedenine inanıyorum. Her şeyin senin buyru-

ğunla olduğuna inanıyorum. Hattâ bir çocuğun ölümü bile. Her şeyin iyi olduğuna inanıyorum. Çünkü akla sığmaz şey bu. Akla sığmaz! Akla sığmaz!

(Bütün sahne aydınlanır. Burjuvalar eşleriyle Piskoposun sarayı çevresinde toplanırlar ve beklerler.)

Kalabalıktaki konuşmalar.

- Hiç haber var mı?
- Hiç bir haber yok.
- Ne yapacağız burada?
- Bekleyeceğiz...
- Neyi bekleyeceğiz?
- Hiç bir şeyi.
- Gördünüz mü?
- Sağda.

Evet.

Pis herifler.

Bu çalkalanınca çamur yukarı çıkar.

İnsan sokaktayken evdeki gibi değildir.

Bu savaş bitirmek gerekiyor, çabuk bitirmek gerekiyor, yoksa işler kötüye varacak.

Ben Piskopos'u görmek istiyorum. Piskopos'u göreceğim.

O görünmeyecek, çok öfkeli.

Kim? Kim?

Piskopos.

Buraya kapandığından bu yana bazı kez penceresinde gözükür, perdeyi kaldırır ve bakar.

Keyfi yerinde değil.

- Piskopos'un size ne söylemesini istiyorsunuz?
- Belki onun bir şeylerden haberi vardır.

(Mırıldanmalar)

Kalabalık arasından sesler.

- Piskopos! Piskopos! Göster yüzünü!
- Ögüt ver bize.

— Durumumuz ne olacak?

Bir ses

— Dünyanın sonudur bu!

(Kalabalığın arasından bir adam çıkar. Piskoposluk binasının ön yüzüne kadar sıçrar. Binaya dayanır. Heinrich onun yanından ayrılır ve kalabalığın içine girer.)

PEYGAMBER — Dünya yok oluyor, yok oluyor!

Vuralım leşlerimize!

Vurun, vurun, vurun! Tanrı orada.

(Haykırışlar duyulur ve kaçışma başlar.)

BİR BURJUVA — Telâşlanmayın, aldırmayın. Alt yanı bir peygamber sözü bunlar.

HALK — Bir peygamber daha mı çıktı? Yeter artık! Sus! Her yerden çıkıyor bunlar. Papazları hapsettiğimize değdi doğrusu.

PEYGAMBER — Dünyada kokular var.

Güneş, yüce Tanrıya şikâyetle bulundu!

Ey Tanrım sönmek istiyorum.

Usandım yeryüzündeki bu çürümüş nesnelerden.

Ben onları daha çok ısıttıkça onlar daha pis kokuyorlar.

Işıklarımın uçlarını kirletiyorlar.

Felâket! Diyor güneş, benim altın saçlarıma pislikler sürünüyor.

BİR BURJUVA — *(Peygambere vurarak)* Zırlama be!..

(Peygamber düşerek yere oturur. Piskoposluğun penceresi şiddetle açılır ve Piskopos şatafatlı durumuyla balkonda görünür.)

HALK — Piskopos!

PİSKOPOS — Conrad'ın orduları nerde? Şövalyeler nerde? Düşmanı bozguna uğratacak olan melekler ordusu nerde? Yalnızsınız, dostunuz yok, umudunuz yok, hepiniz lânete uğramışsınız. Haydi Worms burjuvaları, karşılık verin bakayım. Tanrının elçileri olan papazları hap-

settiniz de Tanrıya kendinizi beğendirdiniz mi sanki? Neden acaba Tanrı sizi bıraktı? (*Halkın inleyişleri*) Karşılık verin!

HEINRICH — Kırmayın onların cesaretini.

PİSKOPOS — Kim söyledi bunu?

HEINRICH — Ben, Heinrich, Saint-Gilhan papazı.

PİSKOPOS — Çeneni tut dönekek papaz, Piskoposun yüzüne bakmağa çekinmiyor musun sen?

HEINRICH — Monsenyör, madem bu insanlar sizin onurunuza dokundular, onların hakaretini affedin öyleyse. Tıpkı sizin bana şimdi yaptığınız hakareti benim affettiğim gibi.

PİSKOPOS — Hain git, as kendini!

HEINRICH — Ben hain değilim.

PİSKOPOS — Öyleyse onların arasında ne arıyorsun? Neden onları destekliyorsun? Neden bizimle beraber sen de hapsedilmedin?

HEINRICH — Onlar beni serbest bıraktılar. Çünkü kendilerini sevdiğimi biliyorlar. Benim kapatılan papazların arasına kendiliğimden katılmayışımın nedeni kurtuluş ümidi kalmamış bu kentte, âyinler yaptırmak, dinsel işleri görmektir. Ben olmasaydım kilise de olmazdı. Worms kenti savunulmadan o sapıkların eline bırakılırdı. İnsanlar da köpekler gibi geberirlerdi. Monsenyör, onların cesaretini kırmayınız!

PİSKOPOS — Seni kim besledi? Kim yetiştirdi? Sana okumayı kim öğretti? Sana kim bilim verdi? Seni kim papaz yaptı?

HEINRICH — Kilise, o kutsal kilise.

PİSKOPOS — Ona borçlusun sen. Her şeyden önce kilisenin adamısın.

HEINRICH — Her şeyden önce kilisenin adamıyım ama bu insanların da kardeşiyim.

PİSKOPOS — (*Sert bir sesle*) İlk önce kilisenin adamısın.

HEINRICH — Evet, kilisenin adamıyım ama...

PİSKOPOS — Bu adamlara söyleyeceklerim var. Kusurlarında ayak direrlerse ve baş kaldırmayı sürdürürlerse sana buyuruyorum, sen de dön din adamlarının arasına, gerçek kardeşlerinin yanına. Onlarla birlikte manastıra ya da Rahipler okuluna sen de kapan. Piskoposun sözünü dinleyecek misin?

HALK ARASINDAN BİR ADAM — Bizden ayrılma Heinrich! Sen yoksulların papazısın, sen bizimsin!

HEINRICH — *(Bunalmış bir durumda fakat kesinlik belirten bir sesle)* Her şeyden önce kilisenin adamıyım, Monsenyör, size boyun eğeceğim.

PİSKOPOS — Worms kentlileri, şu tertemiz kentimize, şu kalabalık kentimize iyi bakın. Ona son bir kez daha iyi bakın. Çünkü orası yakında iğrenç bir veba ve kıtlığın kasıp kavurduğu bir yer olacaktır. Ve bütün bütün yok olmak için de orada varlıklılar ve yoksullar birbirlerini boğazlayacaklardır. Goetz'ün askerleri oraya girdikleri zaman da leşler ve yıkıntılar bulacaklardır. *(Durur)* Ben sizi kurtarabilirim ama beni kendinize acıdırabilmelisiniz.

SESLER — Kurtar bizi Monsenyör, kurtar bizi!

PİSKOPOS — Diz çökün kibirli burjuvalar ve Tanrıdan af dileyin. *(Burjuvalar birbirlerinin gerisinde diz çökerler. Halktan olanlar ayakta kalır)* Heinrich diz çökmeyecek misin? *(Heinrich de diz çöker)* Ey yüce Tanrı bizim kusurlarımızı affeyle! Başpiskoposun öfkesini dindir, yüce Tanrı! Tekrar edin!

KALABALIK — Ey yüce Tanrı bizim kusurlarımızı affeyle! Başpiskoposun öfkesini dindir yüce Tanrı!

PİSKOPOS — Amin. Kalkın. *(Durur)* İlk önce bütün papazları serbest bırakırsınız. Sonra kentin kapılarını açarsınız. Büyük kilisenin avlusunda diz çökersiniz ve pişmanlık içinde beklersiniz. Bu sırada biz de sizlere dokunmaması için kurul olarak Goetz'e yalvarmağa gideriz.

BİR BURJUVA — Peki Goetz söz anlamazsa?

PİSKOPOS — Goetz'den büyük Başpiskopos var. Hepimizin babası odur. Onun adaleti de bir babaya yaraşan biçimde olacaktır.

(Az önceden bu yana sur yolu üstünde Nasty görülmektedir. Sessizlik içinde dinler sonra Piskoposun son verdiği yanıt üstüne sur merdivenlerinden iki basamak iner.)

NASTY — Goetz Başpiskoposun adamı değil, şeytanın adamı. O, öz kardeşi Conrad'a and içmişti, fakat ona hainlik etti. Eğer bugün size yaşamınızı bağışlayacağı üstüne söz verse, bu söze inanmak budalalığında bulunur musunuz?

PİSKOPOS — Kimdir o? Her kimsen sana buyuruyorum ki...

NASTY — Sen kimsin ki bana buyurmağa kalkıyorsun? Ya sizler, bu adamı dinlemeğe ne gereksinmeniz var sizler? Seçmiş olduğunuz komutanlardan başka kimse sizlere buyuramaz!

PİSKOPOS — Seni seçen kim a şımarık herif?

NASTY — Yoksullar. *(Ötekilere)* Askerler bizimle birliktir. Kentin kapılarına adamlar koydum. Eğer biri kapıların açılmasından söz ederse kendini ölmüş bilsin.

PİSKOPOS — Ha gayret, bahtı kara, sürükle bakalım onları da felâkete. Tek bir kurtuluşları vardı, onu da elimizden aldın.

NASTY — Eğer hiç bir ümit kalmasaydı teslim olmanız için ilk öğüdü size ben verirdim. Fakat Tanrının bizi bıraktığını kim ileri sürebilir? Sizi melekler sözü üstünde şüpheye mi düşürmek istediler? Kardeşlerim, melekler oradadır, hayır, gözlerinizi kaldırmayın gökler boştur, melekler yeryüzünde çalışmaktadır, düşman saflarına bütün hınçlarıyla saldırıyorlar.

BİR BURJUVA — Hangi melekler bunlar?

NASTY — Kolera meleği, veba meleği, kıtlık, karga-

şalık meleşti. Dayanın, direnin. Çünkü bu kentin ele geçirilmesi olanağı yoktur. Tanrı da bize yardım etmektedir. Onlar kuşatmayı kaldıracaklardır.

PİSKOPOS — Worms'lular bu sapık herifi dinleyenler cehennemliktir. Cennette payına düşen yeri de inanca olarak gösteriyorum size.

NASTY — Cennette senin payına düşen yer ha, Tanrı orasını köpeklere vereli çok oldu.

PİSKOPOS — Ya senin payın, onu da Tanrı gidip almanı bekleyerek sıcak bir yerde senin için saklıyor. Tanrının din adamlarından birine senin hakaret savurduğunu duyarak pek hoşnut oluyor.

NASTY — Seni din adamı yapan kim?

PİSKOPOS — Kutsal kilise.

NASTY — Senin kilisen kahpenin biridir. Çünkü varlıklılara lûtufda bulunur, sevgi gösterir ve karşılığında para alır. Benim günahlarımı sen mi çıkartacaksın? Benim günahlarımı sen mi bağışlayacaksın? Senin ruhunda saçkıran hastalığı var. Tanrı onu gördükçe dişlerini gıcırdatıyor. Kardeşlerim, papazlara gereksinme yok, çünkü bütün insanlar vaftiz edebilirler, bütün insanlar affedebilirler, bütün insanlar vaaz edebilirler, öğüt verebilirler. Sizlere söylüyorum, gerçek şudur ki bütün insanlar peygamberdir ya da Tanrı yoktur.

PİSKOPOS — Yuh sana, yuh olsun sana, afaroz ettim seni!

(Piskopos kuşağında takılı keseyi Nasty'nin suratına fırlatır.)

NASTY — (Sarayın kapısını göstererek) Bu kapı çürüktür. İnsan omuzlayınca alıp götürebilir. (Sessizlik) Ne denli de sabırlısiniz kardeşlerim! (Durur, halk katmanına) Onlar tümü aralarında kumpas kurdular. Piskopos, Belediye kurultayı, varlıklılar. Onlar kenti teslim etmek istiyorlar. Çünkü siz onları korkutuyorsunuz. Öyle ya, kenti teslim ederlerse, ödeneği kim verecek? Elbette

siz, her zaman siz! Haydi kalkın kardeşlerim, cennete ulaşmak için kırıp geçirmek gerek.

(Halktan olan adamlar homurdanırlar.)

BİR BURJUVA — *(Karısına)* Gel, çekilip gidelim burdan.

BAŞKA BİR BURJUVA — *(Oğluna)* Çabuk ol, dükânın kepenklerini kapatalım, evimizin çevresine barikat yapalım.

PİSKOPOS — Yarabbî, sen tanıksın ki, bu ulusu kurtarmak için elimden geleni yaptım. Sana şükrederek hiç bir tasa çekmeden öleceğim. Yakında Worms kentinin senin gazabına uğrayacağını ve yerle bir olacağını şimdi biliyorum.

NASTY — Bu ihtiyar sizi çiğ çiğ yiyor. Onun sesinin gür oluşunun nedeni ne? Çünkü tıkinıyor hep. Onun ambarlarına gidin bir bakın. Orada bir alayı altı ay besleyecek ekmek bulursunuz.

PİSKOPOS — *(Gür sesle)* Yalan söylüyorsun, benim ambarlarım boştur. Bunu sen de biliyorsun.

NASTY — Gidin görün kardeşlerim, gidin görün. Onun sözüne inanacak mısınız?

(Burjuvalar acele çekilip giderler. Halk tabakasıyla Nasty yalnız kalır.)

HEINRICH — *Nasty'ye yaklaşıp)* Nasty!

NASTY — Ne var, sen ne istiyorsun?

HEINRICH — Onun ambarlarının boş olduğunu sen de biliyorsun. Onun pek az yemek yediğini, payını yoksullara verdiğini de biliyorsun.

NASTY — Sen bizden yana mısın, yoksa bize karşı mısın?

HEINRICH — Sıkıntıda olduğunuz zaman sizden yanayım, ruhanilerin kanını dökmek istediğiniz zaman size karşıyım.

NASTY — Bizi kırıp geçirdikleri zaman bizden yanasın, kendimizi savunmak atılganlığını gösterdiğimiz zaman bize karşısın.

HEINRICH — Ben kilise adamıyım Nasty.

NASTY — Dalın kapıdan içeri.

(Adamlar 'kapıya saldırırlar, Piskopos ayakta sessizce dua eder.)

HEINRICH — (Kapının önüne atılarak) Beni öldürün de...

HALKTAN BİR ADAM — Seni öldürmek mi? Ne yapacağım seni öldürüp de?..

(Heinrich'e vururlar ve yere düşürürler.)

HEINRICH — Vurdunuz bana ha!.. Ben sizi ruhumdan daha çok severdim. Siz bana vurdunuz ha! (Yerden kalkar, Nasty'ye doğru yürür) Piskoposa dokunmayın. Nasty, ona dokunmayın! Bana yap ne istersen, ama piskoposa dokunma.

NASTY — Neden dokunmayalım? Herkesi aç bırakan o!

HEINRICH — Böyle olmadığını sen de biliyorsun. Kardeşlerini ezilmekten ve yalandan kurtarmak istiyorsun da neden kendin işe yalanla başlıyorsun?

NASTY — Ben asla yalan söylemem.

HEINRICH — Yalan söylüyorsun. Çünkü ambarlarda bir tek buğday tanesi yok.

NASTY — Benim önem verdiğim o değil. Onun kiliselerinde altınlar, mücevherler var. Mermerden ve fildişinden İsa ve Meryem tasvirleri altında açlıktan ölenleri onun öldürdüğünü söylemek istiyorum.

HEINRICH — Bu aynı şey değildir. Belki yalan söylemiyorsun ama gerçeği de söylemiyorsun.

NASTY — Ben senin gerçeğini değil, bizim gerçeğimizi söylüyorum. Eğer Tanrı yoksulları seviyorsa, kıyamet günü bizim gerçeğimizi kendi gerçeği sayacaktır.

HEINRICH — Pekâlâ, bırak da Piskopos üstüne yargısını o yapsın. Fakat ruhanilerin kanını dökme!

NASTY — Ben bir tek ruhaniler topluluğu tanıyorum, o da insanların topluluğu.

HEINRICH — Bütün insanların topluluğu, o halde bütün hristiyanların birbirine sevgiyle bağlı olan topluluğu. Ama sen topluluğunun açılış törenine kılıçtan geçirmeyle başlıyorsun.

NASTY — Sevmek için vakit henüz çok erkendir. Sevmek hakkını biz kan dökerek alacağız.

HEINRICH — Tanrı, zor kullanmayı yasak etti. Tanrı bundan tiksinti duyar.

NASTY — Peki cehennem ne oluyor? Orda cehennemlik olanlara zor kullanılmadığını mı sanırsın?

HEINRICH — Tanrı şöyle buyurdu; Her kim ki kılıcını çeker...

NASTY — O kılıçla yok olur gider. Olsun. Evet biz hepimiz kılıçla yok olacağız ama çocuklarımız yeryüzünde onun egemenliğini görecekler. Haydi çekil git. Senin de öteki papazlardan aşağı kalan yanın yok.

HEINRICH — Nasty! Nasty! Neden beni sevmiyorsunuz? Ben size ne yaptım?

NASTY — Sen bir papaz olmakla bize yapacağını yapmışsın ve bir papaz ne yaparsa yapsın bir papazdır.

HEINRICH — Ben sizlerden biriyim. Yoksulum ve yoksul çocuğuyum.

NASTY — Öyleyse bu senin hain olduğunı kanıtlar, işte o kadar.

HEINRICH — *(Bağırarak)* Kapıdan içeri daldılar. *(Gerçekten kapı dayanamaz, adamlar saraya girerler. Heinrich önlerine atılır ve diz çökerek.)* Yarabbi eğer insanları hâlâ seviyorsan, eğer onların tümünden tiksiniyorsan bu cinayete engel ol.

PİSKOPOS — Heinrich, benim senin duana gereksinmem yok. Ne yaptığını bilmiyen sizlerin tümünüzü affediyorum. Ama sana, dönek papaz, sana lânet ediyorum.

HEINRICH — A! a!

PİSKOPOS — Tanrıya şükürler olsun, Tanrıya şükürler olsun!

(Adamlar Piskoposa da vururlar, Piskopos balkonun üstüne yığılar)

NASTY — (Schmidt'e) Haydi bakalım, şimdi kenti teslim etmeğe kalksınlar.

HALKTAN BİR ADAM — (Kapıda görünerek) Anbarda buğday yoktu.

NASTY — Rahipler okuluna saklamışlardır da ondan.

AYNI ADAM — (Bağırarak) Rahipler okuluna! Rahipler okuluna!

(Adamlar koşarak çıkarlar)

HALKTAN ADAMLAR — Rahipler okuluna! Rahipler okuluna!

NASTY — (Schmidt'e) Bu gece ben düşman hatları arasından geçmeğe çalışacağım. (Çıkarlar. Heinrich tekrar kalkar, çevresine bakar. Peygamberle yalnızdır. Piskoposun gözlerini adam-akıllı açmış olarak kendine baktığını görür.)

HEINRICH — (Saraya girmek için yürür. Piskopos kohunu uzatır ve sokulmaması için işaret eder) Girmiyecğim indir kolunu. Daha ölmediğine göre affet. Kincilik ağır bir yük, Dünyaya özgürdür o. Onu dünyaya bırak daha rahat ölürsün. (Piskopos konuşmağa çalışır) Ne demiştin bana (Piskopos güler) Hainim değil mi? Elbette hainim ya. Onlar da bana hain diyorlar, biliyorsun. Söyle bana öyleyse, ben ne biçim bir davranışla aynı zamanda bütün insanlara birden hiyanet edebilirim? (Piskopos boynuna güler) Ne gülüyorsun? Haydi! (Durur) Ben onları seviyordum ama onlar beni döğdüler. Yarabbi, ne denli seviyordum onları! (Durur) Onları seviyordum ama onlara yalan da söylüyordum. Susmakla onlara yalan söylüyordum. Susuyordum! Susuyordum! Onlar, ağızlarına kilit vurmuş, dişlerini sıkmuş, sinekler gibi geberip gidiyorlardı. Ben susuyordum. Ekmek istedikleri zaman ben onların yanına putla gidiyordum. Bu putun yendiğini sa-

nır mısın? Haydi, indir kolunu, bizler suç ortaklarıyız. Onların yaşadığı yoksulluk içinde ben de yaşamak istedim. Onlar gibi sovuğun, açlığın acısını ben de çekmek istedim. Ama yine de ölüyorlardı değil mi? İşte bu da onlara hiyanet etmenin bir şekliydi. Çünkü onları kilisenin de yoksul olduğuna inandırıyordum. Şimdi kudurdular hepsi, cinayetler işlediler. Yok oluyorlar. Hepsi de yalnızca cehennemden başka bir şey bilmiyecek. İlk önce bu dünyada, yarın da öteki dünyada. (*Piskopos belli belirsiz birkaç söz söyler*) Buna karşı benim ne yapmamı istiyorsun? Ben onlara bu eylemlerinde nasıl engel olabilirim? (*Uca doğru gider ve sokağa bakar*) Alanda halk kaynaşiyor. Manastırın kapısına peykelerle vuruyorlar. Sağlam kapıdır bu. Sabaha dek dayanacaktır. Benim elimden hiç bir şey gelmez, hiç bir şey. Haydi, kapat ağzını da sana yaraşır biçimde öl. (*Piskopos bir anahtar düşürür*) Nedir bu anahtar? Hangi kapıyı açar bu? Sarayın kapılarından birini mi? Değil öyle mi? Büyük Kilisenin kapısını mı? Evet öyle mi? Ayine ait eşyaların bulunduğu yerin mi yoksa? Kilisenin yeraltı gömütünün mü? Bu yeraltı gömütünün kapısının mı? Hani şu her zaman kapalı olan, orasının mı? Oranın anahtarı öyle mi?

PİSKOPOS — Yeraltı yolunun.

HEINRICH — Nereye götürür?.. Söyleme onu. Dilerim ki söylemeden önce ölesin.

PİSKOPOS — Kentin dışına.

HEINRICH — Almayacağım onu. (*Sessizlik*) Bir yeraltı yolu Kilisenin altındaki gömütten kentin dışına gidiyor. Gidip Goetz'ü bulmamı, onun yeraltı yoluyla Worms'a girmesini sağlamamı istiyorsun değil mi? Güvenme bana.

PİSKOPOS — İkiyüz papazın yaşamı senin elinde (*Biraz zaman geçer*).

HEINRICH — İnan olsun ki demin neye güldüğünü şimdi anladım. İyi bir oyun bu. Teşekkürler Piskopos e-

fendi, teşekkürler. Yoksullar papazları kılıçtan geçirecekler, ya da Goetz yoksulları kılıçtan geçirecek. Ya ikiyüz papaz, ya da yirmibin insan. Demek bu güzel seçme işini bana bırakıyorsun. Yirmibin insan şüphesiz ki ikiyüz kışiden çok daha yararlıdır. Sorun, kaç insanın bir papaz karşılığı olduğunu bilmekte. Demek ki buna karar vermek de bana düşüyor. Benim kilisenin adamı oluşum her şeyden sonra gelir. Bu anahtarı almayacağım. Bu papazlar doğruca cennete gidecekler. (*Piskopos yıkılır*) Meğer ki senin gibi yürekleri hınçla dolu olarak ölmesinler. İşte, yaşamın sona erdi, güle güle git. Yarabbî, benim affettiğim gibi sen de onu affeyle. Almayacağım bu anahtarı. İşte o kadar. Hayır! Hayır! Hayır!

(*Anahtarı alır*).

PEYGAMBER — (*Yerinden kalkarak*) Yarabbî, istemin yerine gelsin,

Dünya yok oluyor, yok oluyor!

İstemin yerine gelsin!

HEINRICH — Yarabbî, sen Kabil'e ve onun çocuklarına lânet ettin. İstemin yerine gelsin. İnsanların yüreklerinin kemirilmesine, tasarılarının bozulmasına, davranışlarının çürümesine ve kokmasına sen izin verdin. İstemin yerine gelsin. İstemin yerine gelsin! İstemin yerine gelsin!

(*Çıkar*).

PEYGAMBER — Leşlerimize vuralım.

Vurun, vurun, Tanrı orada!

2. T a b l o

Goetz'ün ordugahının çevresi. Gece. Dipte kent. Bir subay görünür ve kente bakar. Hemen ardından bir başka subay görünür,

1. S a h n e

Subaylar, Hermann

İKİNCİ SUBAY — Ne yapıyorsun?

BİRİNCİ SUBAY — Kente bakıyorum. Günün birinde belki de ortadan kalkacak.

İKİNCİ SUBAY — *(Birinciye)* Ortadan kalkmayacak. Nerde bizde o talih? *(Birden dönerek)* Ne oluyor?

(İki adam bir sedyede üstü örtülü bir karaltıyı taşıyarak geçerler. Susmaktadırlar. Birinci subay sedyeye doğru gider. Örtüyü kaldırır ve bırakır.)

BİRİNCİ SUBAY — Çabuk, nehire!

İKİNCİ SUBAY — Şey mi?..

BİRİNCİ SUBAY — Evet, öyle. Kötü...

(Dururlar. İki hastabakıcı yola koyulur. Hasta inler.)

İKİNCİ SUBAY — Durun!

(Dururlar.)

BİRİNCİ SUBAY — E, peki, n'olacak?

İKİNCİ SUBAY — Adam canlı.

BİRİNCİ SUBAY — Bana ne. Atsınlar, nehire!

İKİNCİ SUBAY — *(Hastabakıcılara)* Hangi alaydan?

HASTA BAKICI — Mavi Haç.

İKİNCİ SUBAY — Ya! Benim alayımdan! Geri dön!

BİRİNCİ SUBAY — Deli misin? Atsınlar nehire.

İKİNCİ SUBAY — Adamlarımın kedi yavruları gibi boğulmalarına göz yummayacağım.

(Birbirlerine bakarlar. Hastabakıcılar alayla göz kırparak birbirlerine bakarlar. Ölmekte olan adamı yere koyarlar ve beklerler.)

BİRİNCİ SUBAY — Ölü ya da canlı! Eğer burada bırakırsak tüm ordu koleradan kırılır.

ÜÇÜNCÜ SUBAY — *(Girerek)* Koleraya sebep ol-

masa bile kargaşalık yaratacak. Haydi! Atın onu nehere!

HASTABAKICI — İnliyor baksanıza!

(Dururlar. İkinci subay hastabakıcılara doğru hıncılla döner, hırsla hançerini çeker ve hastaya saplar.)

İKİNCİ SUBAY — Artık inlemez. Haydi! (İki adam çıkarlar) Üç ölü. Dünden bu yana üç kişi öldü.

HERMANN — (Girerek) Dört kişi. Bir de demincek ordugâhın orta yerinde yıkıldı.

İKİNCİ SUBAY — Adamlar onu gördüler mi?

HERMANN — Ordugâhın orta yerinde diyorum sana.

ÜÇÜNCÜ SUBAY — Komuta eden ben olsaydım, kuşatma bu gece kalkmış olurdu.

HERMANN — Tamam. Ama komuta eden sen değilsin.

BİRİNCİ SUBAY — Öyleyse onunla konuşmak gerekiyor.

HERMANN — Peki kim konuşacak? (Sessizlik. Onlara bakarak) Ne gerekiyorsa bunu siz yapacaksınız.

İKİNCİ SUBAY — Öyleyse işimiz bitik bizim. Koleradan yakamızı kurtarsak bile bizi birliklerimiz boğazlayacak.

HERMANN — Geberen o olmadıktan sonra.

BİRİNCİ SUBAY — O mu? Koleradan mı?

HERMANN — Koleradan ya da başka şeyden. (Sessizlik) Bana öyle geliyor ki Başpiskopos onun ölümünü pek de kötü saymayacak. (Sessizlik).

İKİNCİ SUBAY — Elimden gelmez böyle şeyler.

BİRİNCİ SUBAY — Al benden de o kadar. Benden öylesine tiksiniyor ki ona kötülük etmekten korkarım.

HERMANN — Senden bir şey isteyen yok. Yalnızca dilini tut ve senden daha az tiksineç olanların yapacaklarına engel olma.

(Sessizlik. Goetz ve Catherine girerler)

II. S a h n e

Ötekiler, Goetz, Catherine

GOETZ — Bana anlatacak bir şeyiniz yok mu? Askerlerin ekmeğinin kalmadığı konusunda olsun, kolera-nın birliklerin mevcudunu azalttığı konusunda olsun? Ben-den soracak bir şeyiniz yok mu? Bir felâketten kaçınmak için kuşatmayı kaldırmak konusunda olsun? (*Durur*) Sizi bu denli korkutuyor muyum? (*Susarlar*).

CATHERİNE — Sana nasıl bakıyorlar, şekerim. Bu adamlar seni hiç sevmiyorlar. Seni günün birinde işkem-bene bir bıçak saplanmış sırt üstü yatarken bulurlarsa hiç şaşmam.

GOETZ — Sen beni seviyor musun?

CATHERİNE — Ne gezer!

GOETZ — Pekâlâ, görüyorsun ki sen beni öldürme-din.

CATHERİNE — Böyle bir şeyi arzu etmek kusur sa-yılmaz.

GOETZ — Biliyorum, güzel hayaller kuruyorsun. Ama ben aldırmiyorum. Benim öldüğüm an sana yirmi bin adam el uzatacak. Ama yirmi bin erkek, senin için bile olsa biraz fazla değil mi?

CATHERİNE — Tiksindiğim bir kişi olacağına yir-mi bin kişi olsun daha iyi.

GOETZ — Sende hoşuma giden sana aşıladığım bu tiksintidir. (*Subaylara*) Ne zaman kaldırayım istersiniz kuşatmayı? Salı mı? Perşembe mi? Pazar mı? Pekâlâ dostlarım, ne salı, ne perşembe, alırsam bu gece alaca-ğım kenti.

İKİNCİ SUBAY — Bu gece mi?

GOETZ — Birazdan. (*Kente bakarak*) Şurada, kü-çükk mavi bir ışık, gördünüz mü? Geceleri ona bakıyorum.

Hep aynı dakikada sönüyor. Evet ne diyordum? Az önce yüzbirinci ve sonuncu kez ışığın sönüşünü gördüm. İyi geceler. Sevileni tam öldürmek gerekir. İşte ötekiler... Yiten öteki ışıklar. Bak, yarın erken kalkmak istedikleri için erken yatan insanlar var. Yarın olmayacak ki. Güzel gece, ha? Pek aydınlık değil ama, yıldızlı. Şimdi ay doğmak üzere. Tam hiç bir şey olmayacak cinsten bir gece. Onlar gelecekte neler olacağını düşündüler. Her şeyi kabul ettiler. Kılıçtan geçirilmeyi bile. Ama bu gece için değil. Gökyüzü o denli lekesiz ki güven veriyor. Bu gece onların gecesı. (*Birdenbire*) Ne kudret! Tanrı, bu kent benimdir. Ve bu kenti sana veriyorum. Biraz sonra bu kenti senin şerefine tutuşturacağım! (*Subaylara*) Bir keşiş Worms'dan kaçmış ve bizi oraya sokmak istiyor. Yüzbaşı Ulrich onu sorguya çekiyor.

ÜÇÜNCÜ SUBAY — Ya!..

GOETZ — Ne var?

ÜÇÜNCÜ SUBAY — Hainlere güvenmem.

GOETZ — Yok canım, ben bayılırım.

(*Bir subay bir askerle bir keşişi iterek girer.*)

III. S a h n e

Ötekiler, Heinrich, Yüzbaşı

HEINRICH — (*Goetz'ün dizlerine kapanır*) İşkence edin bana! Tırnaklarımı sökün! Canlıyken derimi yüzün! (*Goetz gülmekten kırılır*)

GOETZ — (*Keşişin dizlerine kapanır*) İskembemi çıkarın benim! Canlı canlı işkence çarkına bağlayın beni! Kırk katıra bağlayın beni! (*Ayağa kalkarak*) Pekâlâ, soğuk havayı geçiştirdik. (*Yüzbaşıya*) Kimmiş?

YÜZBAŞI — Worms kentinin papazı Heinrich. Kenti bize bırakması gereken adam.

GOETZ — E, sonra?

YÜZBAŞI — Artık konuşmak istemiyor.

GOETZ — (*Heinrich'e doğru gider*) Niçin?

YÜZBAŞI — Yalnızca fikir değiştirdiğini söylüyor.

ÜÇÜNCÜ SUBAY — Fikir değiştirmek! Hay Allah!

Kırın dişlerini! Ezin kafasını!

HEINRICH — Kırın dişlerimi! Ezin kafamı!

GOETZ — Amma kudurganlık (*Heinrich'e*) Niçin bize kenti vermek istiyordun?

HEINRICH — Kentlilerin kılıçtan geçirmek istediği keşişleri kurtarmak için.

GOETZ — E, peki, niçin fikrini değiştirdin?

HEINRICH — Süvarilerinizin ağızlarını gördüm.

GOETZ — Sonra?

HEINRICH — Konuşuyorlar.

GOETZ — Ne diyorlar?

HEINRICH — Birkaç ölüme engel olmak için halkın kılıçtan geçirilmesine sebep olacaktım.

GOETZ — Şimdiye dek süvarileri görmüşsündür. Bilirsin ki pek iyi değillerdir.

HEINRICH — Bunlar ötekilerden daha beter.

GOETZ — Amma yaptın ha! Bütün askerler birbirlerine benzerler. Burada kimi bulacağını sanıyordun? Melekleri mi?

HEINRICH — İnsanları. Bu insanlardan öteki insanları korumalarını istiyecektim. Eğer bana bütün kentlilerin hayatlarını bağışlayacaklarına söz verselerdi, kente girmiş olacaktı.

GOETZ — Benim sözüme inanıyor muydun?

HEINRICH — Senin sözüne mi? (*Ona bakar*) Sen Goetz müsün?

GOETZ — Evet.

HEINRICH — Sözüne... Sözüne inanabileceğim aklımdan geçiyordu.

GOETZ — (*Şaşırmış*) Benim sözüme mi? (*Durur*)

Sana söz veriyorum. (*Heinrich susar*) Eğer bizi kente sokarsan kentlilerine hayatlarını bağışlayacağıma yemin ederim.

HEINRICH — Sana inanmamı mı isteyecektin?

GOETZ — Böyle bir niyetin yok muydu?

HEINRICH — Evet, seni görmeden önce.

GOETZ — (*Gülmeğe başlar*) Evet, evet, anlıyorum. Beni görenler sözlerime pek ender olarak inanırlar. Her halde çok zeki görünümlü olduğum için sözümü tutmayacağıma sanırlar. Ama dinle şimdi. Söyleyeceğim sözü bir senet gibi kabul et. Görmek için. Yalnızca görmek için... ben herşeyden öte bir hıristiyanım. Sana İncil üstüne yemin edersem? Son defa olarak bana inan! Siz papazların işi kötülükleri iyilikle kandırmak değil mi?

HEINRICH — Sen, sen iyiyle kanıyor musun? İyi sana pek mi zevk verir!

GOETZ — Sen beni bilirsin. (*Gülerek ona bakar*) Çıkın hepiniz! (*Subaylar ve Catherine çıkarlar*)

I V. S a h n e

Goetz, Heinrich

GOETZ — (*Bir çeşit yumuşaklıkla*) Ter içindesin! Nasıl da acı çekiyorsun!

HEINRICH — O kadar değil. Acı çeken ötekiler ben değilim. Tanrı bana başkalarının acısını asla duymadan çekmek iznini vermiş. Niçin bakıyorsun bana?

GOETZ — (*Daıma yumuşaklıkla*) Bu kalp para ağzı benimdi. Baktığım sensin, bana acıyan benim. Biz aynı türden adamlarıız.

HEINRICH — Bu yanlış! Sen kardeşini ele verdin. Ben benim kardeşlerimi ele vermeyeceğim.

GOETZ — Bu gece onları teslim edeceksin.

HEINRICH — Ne bu gece, ne hiç bir zaman... (*Dururlar*)

GOETZ — (*Tane tane söylüyerek*) Yoksullar keşişleri ne yapacaklar? Kasap çengellerine mi asacaklar?

HEINRICH — (*Bağırarak*) Sus! (*Sözünü geri alı gibi*) Bunlar savaşın korkunç yanları. Ben onlardan sakınamayacak kadar yaşlı bir keşişim.

GOETZ — İki yüzlü! Bu gece yirmibin insanın ölmesi ya da yaşaması senin elinde.

HEINRICH — Ben dilemiyorum bu gücü. Şeytan işi bu.

GOETZ — İstemiyorsun ama yine sende bu güç. (*Heinrich koşarak kaçır! Hey! Ne yapıyorsun? Kaçmanın karar vermiş olursun.*

(*Heinrich geri döner. Ona bakar ve gülmeğe başlar*)

HEINRICH — Hakkın var, ister kaçayım ister kendimi öldüreyim, bu neyi düzene kor. Susmanın biçimleri bunlar. Ben Tanrının sevgili kuluyum.

GOETZ — Daha çok bir sıçan gibi olduğunu söylemono.

HEINRICH — Aynı şey. Tanrının sevgili kulu demek, Tanrının parmağıyla bir duvara itilip kalmış adam demektir. (*Durur*) Yüce Tanrı, bu adam niçin ben olayım?

GOETZ — (*Yavaşça*) İşte can çekişme saati. Seni bundan korumak isterdim. Bırak beni de sana yardım edeyim.

HEINRICH — Tanrının sustuğu zaman sen mi bana yardım edeceksin? (*Durur*) Haydi canım! Yalan söyledim, ben Tanrının sevgili kulu değilim. Niçin öyle olayım? Kontten çıkmağa kim zorladı beni? Seni gelip bulmak emrini kim verdi bana? Gerçek şu ki ben kendi kendimi seçtim. Senden kardeşlerime merhamet istemeğe geldiğim zaman, bunu elde edemiyeceğimden çoktan emindim. Bana düşünlümü değiştirten yüzünüzdeki çeşitli meşum görünümler değildir. Onun gerçeğidir. Kötülük yapmağı düşünüyordum. Sizi görünce gerçekten kötülük yapmağı anladım. Yoksullardan nefret ettiğimi bilir misin?

GOETZ — Evet, bilirim.

HEINRICH — Onlara kollarımı uzattığım zaman niçin çekip gittiler? Niçin benim hiç bir zaman katlanamayacağımdan fazlasına katlandılar? Yüce Tanrı yoksulların var olmasına niçin izin verdin? Hattâ beni neden keşiş olarak yarattın? Bir manastırda yalnız seninle olacaktım. Ama açlıktan ölen bunca insan varken yalnızca seninle nasıl olunur? (*Goetz'e*) Hepsini teslim etmek için gelmiştim sana. Onları yok edeceğini umuyordum. Öylesine ki onları daha önce var olmamışlar gibi unutabiliydim.

GOETZ — E, sonra?

HEINRICH — Sonra düşüncemi değiştirdim, kente girmiyeceksin.

GOETZ — Ya bizi kente sokman Tanrının isteği olmaydı? Dinle biraz: Eğer çeneni tutarsan bu gece keşişler ölürlər. Kesin bir şey bu. Ama ya yoksullar? Onların yine de yaşayacaklarına inanıyor musun? Kuşatmayı kaldırmayacağım. Bir ay içinde herkes açlıktan gebermiş olacak, Worms'da. Ölümlerini ya da yaşamlarını düzenlemek senin için söz konusu olamaz. Ama onlar için iki çeşit ölümden birini seçmelisin. A budala, en tez olanı al. Bundan ne kazanacaklarını biliyor musun? Eğer bu gece keşişleri öldürmeden ölürlerse, ellerini kirletmemiş olacaklar. Herkes cennete kavuşacak. Buna karşılık, onlara bıraktığın bir kaç haftalık süre içinde, onlara, kana bulanmış olarak, cehennemi boylatacaksın. Bak keşiş efendi, onlara kendi kendilerini azaba sokmağa zaman vermek için yeryüzündeki yaşamlarını korumağı senin kafana sokan İblistir. (*Durur*) Söyle bana kente nasıl girilir?

HEINRICH — Sen yoksun.

GOETZ — Ne?

HEINRICH — Sen yoksun. Sözlerin kulaklarımdan içeri girmeden ölüyorlar. Yüzün aydınlıkta gördüğümüz yüzlerden değil. Söyleyeceklerinin tümünü biliyorum. Bū-

tün hareketlerini önceden görüyorum. Sen benim yaratı-
ğımsın. Düşüncelerini ben sokuyorum kafana. Her şeyin
öldüğü ve havanın bir uyku hazzına gömüldüğünü düş-
lüyorum.

GOETZ — Öyleyse ben de hülyalar içindeyim. Çün-
kü inceden inceye şimdiden ne'denli canımı sıktığını görü-
yorum. Sen mi benim, yoksa ben mi senin hayalin için-
deyiz, iş bunu bilmeğe kalıyor.

HEINRICH — Ben kentten çıkmadım! Ben oradan
çıkmadım. Biz boyalı perdelerin önünde oyun oynuyoruz.
Haydi, güzel konuşan adam, bana güldürü oyna. Rolünü
biliyor musun? Benimki hayır demek. Hayır! Hayır! Ha-
yır! Hayır! Bir şey söylemeyecek misin? Tüm bunlar pek
olağan ve doğruya benzerliği olmayan bir aldatmacadan
başka bir şey değil. Goetz'ün karargâhında ne yapacak-
tım ben? (*Kenti gösterir*) Şu ışıklar sönecek olduktan
sonra. Ben içerdeysem o ne yapar orada? Bir aldatmaca
var ama nerede olduğunu bilmiyorum. (*Goetz'e*) Tamı ta-
mına bildiğim bir şey varsa o da biraz sonra Şeytanı gö-
receğimdir, bana yüzünü buruşturmağa hazırlandığı sıra-
da hayal oyunu da başlayacak demektir.

GOETZ — Onu şimdiden gördün mü?

HEINRICH — Senin öz anneni gördüğünden daha
sık.

GOETZ — Ben ona benziyor muyum?

HEINRICH — Sen mi zavallı adam? Sen soytarısın.

GOETZ — Hangi soytarı?

HEINRICH — Her zaman bir soytarı vardır. Onun
rolü bana karşı çıkmaktır. (*Durur*) Kazandım.

GOETZ — Neyi?

HEINRICH — Kazandım. Son ışık da şimdi söndü.
Worms şeytanının görüntüsü silindi. Haydi! Sıran gelin-
ce sen de yitip gidiyorsun, bu gülünç aldatmaca da sona
erecek. Gece, her yanda gece. Ne durgunluk.

GOETZ — Devam et, keşiş efendi, devam et. Söy-

leyeceklerinin tümünü anıyorum. Bir yıl önce... bir yıl önce evet kardeşim. Anıyorsun... Böyle bir geceyi kafana koymağı ne denli isterdin! Ben de bunu ne denli isterdim.

HEINRICH — (*Mırıldanır*) Ben nerede uyanacağım?

GOETZ — (*Birden güler*) Uyanıksın sen, düzenbaz, bunu da biliyorsun. Her şey doğru. Bak bana, dokun bana. Ben etten ve kemiktenim. Bak ay doğuyor, senin şeytansı kentin gölgeden çıkıyor. Bak ona. Bir görüntü mü? Haydi! Sahici kayadan, sahici siperlerden, sahici kentlileriyle sahici bir kent. Sen, sen de sahici bir hain.

HEINRICH — İnsan ihanet ettiği zaman sahici hain olur. Ne istersen yap boşuna, ihanet etmiyeceğim.

GOETZ — İnsan hain olduğu zaman ihanet eder. İhanet edeceksin. Bakalım. Keşiş, sen şimdiden bir hainsin. İki topluluk karşı karşıya geliyor. Sen iki tarafın da malı olduğunu ileri sürüyorsun. Öyleyse ikili bir oyun oynuyorsun. İki dilde düşünüyorsun öyleyse. Yoksulların çektiği acıyı kilise lâtincesiyle, haksızlığı da almanca olarak söylüyorsun. Eğer beni kente sokarsan fazladan ne gelecek başına? Yalnızca eskiden olduğu gibi hain olacaksın. İhanet eden bir hain, kendini kabul eden bir hain.

HEINRICH — Sana bu sözleri ben söyletmiyorsam nereden biliyorsun bunları?

GOETZ — Çünkü ben de hainim. (*Durur*) Senin geceğın yollardan ben çoktan geçtim. Gene de bak, benim yüzüm tertemiz değil mi?

HEINRICH — Yüzün tertemiz, çünkü tabiatını izliyorsun. Bütün piçler ihanet ederler. Bu bilinen bir şeydir. Ama ben piç değilim.

GOETZ — (*Vurmak için tereddüt eder. Sonra kendini tutar*) Bana piç diyenlerin bu sözü bir kez daha ağızlarına almaları güç olur.

z

HEINRICH — Piç!

GOETZ — Keşiş! Keşiş! Aklını başına topl. Beni kulaklarını kesmeğe zorlama. Dilini kopartmayacağıma

göre bu bir şeyi düzeltmez. (*Birden ona sarılır*) Selâm, küçük kardeş, selâm, piçesine selâm, çünkü sen de piçsin! Seni dünyaya getirmek için papaz sınıfı yoksulluğun koynuna girdi. Ne tatsız şehvettir bu! (*Durur*) Muhakkak ki piçler ihanet ederler. Başka ne yapmalarını istersin. Ben doğuştan iki yüzlü casusum. Annem kendini değersiz bir adama vermiş. Ben bir araya gelmeyen iki yarıdan yaratıldım. Her bir parçası ötekini dehşete salar. Sen daha iyi bir pay aldığına inanıyor musun? Yarım bir papaz yarım bir yoksulla evlenmiş, bu da hiç bir zaman tam adam etmez. Biz biz değiliz ve hiç bir şeye sahip değiliz. Bütün meşru çocuklar bir şey ödemededen toprağa sahip olabilirler. Senle ben öyle değil. Çocukluğumdan beri yeryüzüne bir anahtar deliğinden bakıyorum. Bu herkesin kendine verilen yerde uğraştığı iyice dolu, güzel küçük bir yumurta yeryüzü. Ama bizim içerde olmadığımızı da sana doğrulayabilirim. Dışarı! Seni istemeyen bu yeryüzünü reddet! Kötülük et! Kendini ne denli rahat hissettiğini göreceksin. (*Bir subay girer*) Ne istiyorsun?

SUBAY — Arşövek'in habercisi geldi.

GOETZ — Gelsin.

SUBAY — Haberler getirmiş. Düşman yedi bin ölü bırakmış. Bu bozgun demektir.

GOETZ — Ya kardeşim? (*Subay onun kulağına söylemek ister*) Yaklaşma bana ve yüksek sesle söyle.

SUBAY — Conrad öldü. (*Bu andan itibaren Heinrich Goetz'e dikkatle bakar*)

GOETZ — Güzel. Cesedi bulunmuş mu?

SUBAY — Evet.

GOETZ — Ne durumda? Karşılık ver!

SUBAY — Yüzü parçalanmış olarak.

GOETZ — Bir kılıç darbesiyle mi?

SUBAY — Hayır, kurtlar yemiştir.

GOETZ — Hangi kurtlar? Kurtlar mı var?

SUBAY — Annheim ormanında...

GOETZ — Güzel, bu işi yoluna koymayı bana bırakınlar. Bütün orduyla onların üstüne yürüyeceğim. Bütün Annheim kurtlarının derisini yüzeceğim. Çık dışarı. (*Subay çıkar. Durur*) Günah çıkaramadan öldü. Kurtlar onun suratını yemişler. Ama görüyorsun ki gülüyorum.

HEINRICH — (*Yavaşça*) Niçin ona ihanet ettin?

GOETZ — Çünkü bende kesin olmanın hazzı var. Keşiş, ben kendi kendimi yarattım. Ben doğduğum zaman piçtim. Ama kardeş kaatili ününü yalnızca kendi yeteneklerimle kazandım. (*Durur*) Şimdi o benimdir, yalnızca benim.

HEINRICH — Senin olan nedir?

GOETZ — Heindenstann'ların soyu. Bitmiştir Heindenstann'lar, hesapları tamamdır. Onların hepsini kendi üstümde topluyorum. Onların kurucusu olan Albéric'den Conrad'a, son erkek vârise dek. Bana iyi bak keşiş, ben bir aile mahseniyim. Niçin gülüyorsun?

HEINRICH — Bu gece şeytanı tek ben göreceğim sanıyordum ama şimdi ikimizin de göreceğimizi düşünüyorum.

GOETZ — Şeytanla alay ediyorum! Canları alan o, ama canlara acı veren kendisi değil. Ben ancak Tanrıyla iş yapmağa tenezzül ederim. Aykırı yaratıklar da, ermişler de ancak onun düzeni içindedirler. Tanrı beni görüyor, keşiş; Tanrı kardeşimi öldürdüğümü biliyor. Yüreği kan ağlıyor. Pekâlâ evet, ulu Tanrı, ben onu öldürdüm. Bana karşı ne yapabilirsin? Suçların en kötüsünü işledim. Adalet Tanrısı beni cezalandıramıyor. Onbeş yıldan fazladır bana acı verdi. Haydi bu günlük yeter. Şimdi şenlik var; içki içeceğim.

HEINRICH — (*Ona doğru giderek*) Al! (*Cebinden bir anahtar çıkarır ve ona uzatır*).

GOETZ — Bu nedir?

HEINRICH — Bir anahtar.

GOETZ — Nerenin anahtarı?

HEINRICH — Worms'un anahtarı.

GOETZ — Bu günlük bu kadar yeter dedim, sana. Bir kardeş, ya böyle! İnsan kardeşini her gün görmez. Kendime yarına dek izin verebilirim.

HEINRICH — (*Üstüne yürür*) Alçak!

GOETZ — (*Durarak*) Eğer bu anahtarı alırsam her şeyi yakacağım.

HEINRICH — Bu hendeğin sonunda beyaz iri bir kaya var. Onun dibinde çahırlarla örtülü bir delik var. Yer altındaki yolu izleyeceksiniz ve bununla açılacak olan kapıyı bulacaksınız.

GOETZ — Seni ne denli sevecekler senin yoksulların, sana ne denli dua edecekler.

HEINRICH — Bu beni ilgilendirmez. Ben yittim. Ama yoksullarım için sana güveniyorum, piç! Şimdi seçme hakkı senin.

GOETZ — Az önce çenemi görmenin yeteceğini söylüyordun.

HEINRICH — Çeneni iyice görmedim de ondan.

GOETZ — Şimdi ne görüyorsun?

HEINRICH — Dehşet yarattığını görüyorum.

GOETZ — Doğru ama ona güvenme! Onbeş yıldır dehşet yaratıyorum. Ya sonra? Kötülüğün benim var olma nedenim olduğunu anlamadın mı? Ver bana şu anahtarı. (*Anahtarı alır*) Pekâlâ keşiş efendi, sonuna dek aldanmış olacaksın. İhanetini gizlemen için bir dolap bulduğunu düşünüyordum. Ama sonuca varmak için, aynıyla ihanet ettin. Conrad'ı teslim ettin.

HEINRICH — Conrad mı?

GOETZ — Endişelenme, o denli bana benziyorsun ki seni kendim sandım. (*Çıkar*)

3. T A B L O

Goetz'ün çadırı.

Arağıktan, çok uzakta ay ışığı altında kent görülmektedir.

1. S a h n e

Hermann, Catherine

Hermann girer ve yolcu karyolasının arkasına saklanmağa çalışır. Başı ve gövdesi kaybolur. Yalnızca kocaman kalçaları gözükmemektedir.

Catherine girer ve yaklaşır, ona bir tekme vurur.

Hermann şaşırarak yeniden ayağa kalkar.

Catherine gülererek geriye sıçrar.

ÜÇÜNCÜ SUBAY, HERMANN — Eğer bağıırırsan...

CATHERİNE — Eğer bağıırırsam yakalanırsın ve Goetz seni astırır. Konuşmak daha iyi. Ona ne yapacaksın?

SUBAY — Ben mi ona ne yapacağım? Kaltak, eğer sende yürek olsaydı şimdiye dek sen ona çoktan yapacağını yapardın. Haydi, sen git işine de Tanrıya şükret. Senin yerine bu işi görmek için başka birini ayırsın. Anladın mı?

CATHERİNE — Peki o ölürse ben ne olurum? Bütün ordugâh üzerime saldırır.

SUBAY — Biz seni kaçıırız.

CATHERİNE -- Bana para verir misiniz?

SUBAY -- Sana biraz da para veririz.

CATHERİNE Benim çeyiz paramı ödeyin, ben de manastıra girerim.

SUBAY *(Gülererek)* Munnastıra, ha! Eğer toplum içinde yaşamak istiyorsan muna genelevi salık veririm.

Baldırlarının değeriyle altın kazanırsın. Haydi karar ver. Susmandan başka senden beklediğim bir şey yok.

CATHERİNE — Susmasına susarım, buna güven. Ama sana teslim etmeyeceğim. Senin onu boğazlamana gelince... bu bazı şeylere bağlı.

SUBAY — Neye bağlı?

CATHERİNE — Yüzbaşım, ikimizin çıkarları birbirinin benzeri değil. Erkeğin namusu hançerin ucuyla onarılır. Ama ben, o beni orospu etti, benim onarılmam çok daha güç. (*Durur*) Bu gece kent alınır! Savaş biter herkes yerine gider. Birazdan buraya gelince soracağım kendisine, bakalım beni ne yapmağı tasarlıyor. Eğer beni yanında alıkoyacaksa...

SUBAY — Goetz seni yanında alıkoyar mı hiç? Deli misin sen? Seni ne yapmasım istersin?

CATHERİNE — Eğer beni yanında alakorsa ona dokunmazsın.

SUBAY — Ya seni kovarsa?

CATHERİNE — O zaman senin olsun o. Eğer ben "İsteyeceğin bu muydu!" diye bağırırsam sen hemen saklandığın yerden çık, onu ne yapacağın da senin keyfine bağlı olsun.

SUBAY — Bu lâfların benim gözümden hiç değeri yok. Giriştiğim bir işin baldır bacak hikâyesine bağlı olması hiç de hoşuma gitmez.

CATHERİNE — (*Az önceden beri dışarı bakmaktadır*) Öyleyse karşısında diz çöküp seni affetmesini istemekten başka yapacağın bir iş yok. İşte geliyor.

(*Hermann saklanmak üzere koşar, Catherine gülmeğe başlar*)

II. S a h n e

Goetz, Catherine, Hermann (Saklı olarak)

GOETZ — (*Girerek*) Neye gülüyorsun?

CATHERİNE — Hayalimden geçenlere gülüyordum. Sırtına bir kılıç saplanmış olarak öldüğünü görüyordum. (*Durur*) Peki, konuştu mu?

GOETZ — Kim?

CATHERİNE — Papaz.

GOETZ — Hangi papaz? Ha evet evet, konuştu tabii.

CATHERİNE — Bu gece üstüne mi?

GOETZ — Bu seni ilgilendirir mi? Çek şu çizmeleri-mi. (*Catherine çizmeleri çeker*). Conrad öldü.

CATHERİNE — Biliyorum, bütün ordugâh da biliyor.

GOETZ — Bana içki ver, bunun şenliğini yapmak gerek. (*Catherine ona içki verir*) Sen de iç.

CATHERİNE — Canım istemiyor.

GOETZ — İç be yahu, bayram bu.

CATHERİNE — Güzel bir bayram, kılıçtan geçir-meyle başladı ve insanları kırıp geçirerek sona erecek.

GOETZ — Hayatımın en güzel bayramı. Yarın sahip olduğum topraklara gideceğim.

CATHERİNE — (*Üzgün gibi*) Bu kadar erken mi?

GOETZ — Erken ya! Otuz yıldır bunun düşü için-deyim. Artık bir gün bile beklemeyeceğim. (*Catherine bozulur gibi olur*) Dokundu mu yoksa sana?

CATHERİNE — (*Yeni-den kendine gelerek*) Conrad'ın cesedi henüz sıcakken senin topraklarından söz açman biraz garip geldi de.

GOETZ — O topraklar otuz yıldan beri gizli olarak benimdir. (*Kadehini kaldırır*) Topraklarımın ve şatomun şerefine içiyorum. Tokuşturalım kadehlerimizi. (*Catherine sessizce kadehini kaldırır*) Senin topraklarının şerefine de, bakayım!

CATHERİNE — Hayır!

GOETZ — Neden be kaltak?

CATHERİNE — Çünkü o topraklar senin değil de ondan. Kardeşini öldürdüğün için yaptığın soysuzluk sü-

rüp gidecek mi? (*Goetz gülmeğe başlar ve ona bir tokat atar. Catherine gülerek kendini geriye atar ve tokat boşa gider*) Topraklar, bunlar kalıtım yoluyla insanın malı olur.

GOETZ — Eğer kalıtım yoluyla bunlara sahip olmağa kalksaydım, bana çok pahalıya mal olurdu. Benim olan şey demek benim kaptığım şey demektir. Haydi tokuşturalım yine, yoksa darılırım.

CATHERİNE — Senin topraklarının şerefine, senin şatonun şerefine!

GOETZ — O şatonun koridorlarında geceleyin bir sürü öfkeli gulyabaniler de olsun.

CATHERİNE — Doğrudur, düzenbaz herif, adamların yanında olmazsa ne yaparsın sonra? Gulyabanilerin şerefine içiyorum. (*Durur*) İşte böyle şekerim; senin olan şey senin kaptığın şey midir?

GOETZ — Tamı tamına böyle.

CATHERİNE — Öyleyse konağından, topraklarından başka değersiz bir hazinen de var senin, ama ondan yana bir tasan yok gibi görünüyorsun.

GOETZ — Nedir o hazine?

CATHERİNE — Ben'im, canım benim. Sen beni zorla kapmadın mı? (*Durur*) Beni ne yapmayı düşünüyorsun? Karar ver.

GOETZ — (*Öna bakar ve düşünür*) Pekâlâ, seni de götürüyorum.

CATHERİNE — Beni de mi götürüyorsun? (*Durak-sayarak yürür*) Neden beni götürüyorsun? Tarihsel bir şatoya bir fahişeyi yerleştirmek için mi?

GOETZ — Annemin yatağında bir fahişeyi yatırmak için. (*Duraklama*)

CATHERİNE — Eğer bunu reddedersem? Eğer seninle birlikte gelmek istemezsem?

GOETZ — Böyle bir şeyi istemiyeceğini umut ederim.

CATHERİNE — Ya, demek beni zorla götürüyorsun.

Bu benim sıkıntımı hafifletiyor. Kendi isteğimle seninle birlikte gelmeğe utanırdım doğrusu. (*Durur*) bir şey sana gönül rahatlığıyla verilecekken, neden onu kapmak, zorla almak istersin?

GOETZ — O şeyin gönül hoşluğuyla verilmediğine iyice inandığım için böyle yaparım. (*Catherine'e doğru gider*) Bana bak, Catherine, ne saklıyorsun benden?

CATHERİNE — (*Kesin bir sesle*) Ben mi? Hiç bir şey saklamıyorum.

GOETZ — Bir süredir sen eskisi gibi değilsin. Yine benden adamakıllı tiksiniyorsun değil mi?

CATHERİNE — Orası öyle, adamakıllı tiksiniyorum!

GOETZ — Düşünde gördüğün şey hep beni öldürmek, değil mi?

CATHERİNE — Hem de birkaç kez.

GOETZ — Seni aşağılattığımı ve lekelediğimi unutmuyor musun bari?

CATHERİNE — Bunun sözünü bile etmiyorum.

GOETZ — Peki benim okşamalarımın iğrenerek mi katlanıyorsun?

CATHERİNE — Ürperti veriyor onlar bana.

GOETZ — Güzel, eğer kollarımın arasında kendinden geçtiğini düşünmüş olsaydın seni hemen şimdi kovardım.

CATHERİNE — Ama...

GOETZ — Artık hiç bir şey kabul edemem, bir kadının sevgi iltifatlarını bile...

CATHERİNE — Neden?

GOETZ — Alacağımı bol bol aldım da ondan. Yirmi yıl içinde karşılık beklemeden bana her şeyi verdiler. Soluduğum havaya varıncaya dek. Bir piç kendisini besleyen eli öpmelidir. Oh, şimdi ben ne kadar vereceğim! Ne kadar vereceğim!

FRANTZ — (*Girerek*) Ekselânsın habercisi geldi.

GOETZ — Buyursun.

III. S a h n e

Aynı kişiler, Bankacı

BANKACI — Ben Foucre...

GOETZ — Ben Goetz ve bu da Catherine.

BANKACI — Böyle büyük bir komutanı selâmlamakla mutluyum.

GOETZ — Böyle zengin bir bankacıyı selâmlamakla ben de mutluyum.

BANKACI — Size üç güzel haber getiriyorum.

GOETZ — Başpiskopos zafere ulaştı, kardeşim öldü, onun toprakları da benim oldu... Bunlar değil mi haberleriniz?

BANKACI — Doğru. Öyleyse ben...

GOETZ — Haydi bunu kutlayalım. İçki içer misiniz?

BANKACI — Artık midem kaldırmıyor şarabı. Ben...

GOETZ — Bu güzel kızı ister misiniz? Sizin olsun o.

BANKACI — Ne yapayım ben onu, kocamış bir adamım ben.

CATHERINE — Vah zavallı Catherine. Bak seni istemiyor. (*Bankacıya*) Genç oğlanları daha mı üstün tutarsınız? Bu akşam çadırınızda onlardan bir tane bulundurulabilir.

BANKACI — Yok, yok genç oğlan da istemem, genç oğlan da istemem! Ben...

GOETZ — Ücretli erlerden biri olsa ne dersiniz? Elimde bir tane var ki dev gibi, altı ayak boyunda veyüzlü de kıllı...

BANKACI — Aman aman istemez!..

GOETZ — Şu durumda size ün verelim öyleyse (*Adamına seslenir*) Frantz! (*Frantz görünür*) Frantz, bu bayı ordugâhda gezdirirsin, askerleri kıskırt da şapkalarını havaya atarak “yaşasın bankacı” diye bağırsınlar.

(*Frantz çıkar.*)

BANKACI — Gönlümü hoş ettiniz, sağ olun. Yalnız ben sizinle özel olarak görüşmek istiyordum.

GOETZ — (*Şaşırarak*) Buraya geldiğinizden beri yaptığınız nedir? (*Catherine'i göstererek*) Ha bu kadın var diye mi? O evcil hayvandır, çekinmeden konuşunuz.

BANKACI — Kardinal Hazretleri daima barışsever oldu ve biliyorsunuz ki savaştan sorumlu olan merhum kardeşinizdir...

GOETZ — Kardeşim ha! (*Sesini yükselterek*) Eğer o sersem bunak onun sabrını tüketmeseydi...

BANKACI — Bayım...

GOETZ — Evet, şimdi söylediğim sözü unutun, ama bu işde kardeşimi konu dışı bırakırsanız gönlümü hoş etmiş olursunuz. Ne de olsa onun yasım tutuyorum.

BANKACI — Kardinal Hazretleri barışa yeniden kavuşmayı kutlamak üzere olağanüstü şefkat gösterilmesi kararını verdi.

GOETZ — Aferin, cezaevlerinin kapılarını açacak mı?

BANKACI — Cezaevlerini mi? Hayır.

GOETZ — Cezalandırdığım askerlerin cezalarından bir indirim yapmamı arzu ediyorlar mı?

BANKACI — Arzu ederler elbette. Fakat onun tasarladığı af daha genel bir nitelik taşıyor. Bu affın Worms'daki uyruklarını da içine almasını istiyor.

GOETZ — Ya, demek böyle!

BANKACI — Geçici yolsuzluklara kızıp da onlara soğuk davranılmamasına karar verdi.

GOETZ — Pekâlâ güzel bir düşünce bu.

BANKACI — Onunla anlaşmanız çabuk olmadı mı?

GOETZ — Onunla tamamiyle aynı düşüncedeyim.

(*Bankacı ellerini oğuşturur*)

BANKACI — Pekâlâ, her şey yolunda. Siz akli başında bir adamsınız. Kuşatmayı ne zaman kaldırmayı düşünüyorsunuz?

GOETZ — Yarın her şey bitmiş olacak.

BANKACI — Yarın ama biraz erken galiba. Kardinal Hazretleri kuşatılanlarla konuşmağa girişmeği arzu buyuruyorlar. Eğer ordunuz kentin surları çevresinde bir kaç gün daha kalacak olursa, konuşmalar daha kolaylık içinde yapılacaktır.

GOETZ — Anlıyorum. Peki onlarla konuşmayı kim yapacak?

BANKACI — Ben.

GOETZ — Ne zaman?

BANKACI — Yarın.

GOETZ — Bu olmaz işte.

BANKACI — Neden?

GOETZ — Catherine! Söyliyelim mi bankacıya?

CATHERINE — Söyleyelim şekerim.

GOETZ — Sen söyle, ben cesaret edemiyorum. Çünkü çok acı gelecek bu ona.

CATHERINE — Bankacı, yarın bütün insanlar ölmüş olacaklar.

BANKACI — Ölmüş mü olacaklar?

GOETZ — Hepsi de.

BANKACI — Hepsi de mi ölecekler?

GOETZ — Bu gece hepsi de ölecekler. Şu anahtarını görüyor musun? Kentin anahtarıdır bu. Şu andan itibaren bir saat sonra kılıçtan geçirmeğe başlayacağız.

BANKACI — Hepsini mi kılıçtan geçireceksiniz?

GOETZ — Varlıkları da.

BANKACI — Fakat Başpiskoposun şefkat gösterme kararına katılıyordunuz ya.

GOETZ — Yine de onu kabul ediyorum. Onun onuruna dokunulmuştur ve o bir papazdır. İşte onun affetmesi için iki neden. Ama ben öyle miyim ya? Ben neden affedecek miyim? Worms kenti halkı benim onuruma dokunmadılar. Yok, yok. Ben askerim öyleyse öldürürüm. Ben kendi görevim gereğince onları öldüreceğim. Başpiskopos da kendi görevi gereğince onları affedecektir.

(Duraklama. Sonra bankacı gülmeğe başlar. Catherine ve sonra Goetz de gülüşürler.)

BANKACI — (Gülerek) Gülmeyi seviyorsunuz.

GOETZ — (Gülerek) Sevdiğim biricik şey bu.

CATHERINE — Çok akıllı değil mi?

BANKACI — Çok ve işini de çok güzel yürütüyor.

GOETZ — Hangi işi?

BANKACI — Otuz yıldan beri ben şu kurala göre davranırım: dünyayı yöneten şey insanların çıkarıdır. Benim önümde insanlar, yaptıkları işlerin doğru olduğunu en yüce nedenlerle anlatmışlardır. Ben bunları bir kulağımla dinlemiş ve kendi kendime “bu işte ne çıkarı var acaba” demişimdir.

GOETZ — Peki o çıkarı bulunca ne yapardınız?

BANKACI — O zaman konuşurduk.

GOETZ — Benim çıkarımı buldunuz mu?

BANKACI — Elbette!

GOETZ — Nedir o?

BANKACI — Tatlılıkla konuşalım, siz zor ele avucunıkarırlar birlemlen. Bilmle adım adım yürümek gerekir.

GOETZ — Yani hangi cinsten adamım ben?

BANKACI — Ülkücülerdensiniz.

GOETZ — Ne demektir bu?

BANKACI — Bakınız, ben insanları üç bölüme ayırdım: çok paralı olanlar, hiç parası olmayanlar, ve biraz paralı olanlar. Birinci bölümdekiler ellerindekini bırakmamak isterler. Onların çıkarı toplum düzeninin bozulmamasıdır. İkinci bölümdekiler ellerinde bulunmayan şeyi isterler. Onların çıkarı bu günün düzenini yıkmak ve kendileri için yararlı olacak başka bir düzen kurmaktır. Bu iki bölüm içindeki insanların tümü de gerçekçidirler. Bu insanlarla anlaşma olanağı vardır. Üçüncü bölümdeki insanlarsa ellerinde olmayana sahip olmak için toplum düzenini yıkmak isterler. Ellerine geçirdiklerini almasınlar diye de yıktıkları düzeni korumayı dilerler. Böylece düşünce olarak yıktıklarını gerçekte korurlar ya da korur

gibi göründüklerini gerçekte yıkarlar. İşte ülkücüler bunlardır.

GOETZ — Ya yoksul insanlar? Onların hastalığını nasıl geçirmeli?

BANKACI — Onları da başka bir toplum bölümüne geçirerek. Eğer onları zenginleştirirseniz, kurulan düzene savunurlar.

GOETZ — Öyleyse beni zenginleştirin. Ne veriyorsunuz bana?

BANKACI — Conrad'ın topraklarını.

GOETZ — Onları daha önce bana vermiştiniz ya.

BANKACI — Gerçi öyle, yalnız şunu da hatırlatayım ki bunu Kardinal Hazretlerinin iyiliğine borçlusunuz.

GOETZ — Bunu unutmadığımı bilmiş ol. Peki sonra?

BANKACI — Kardeşinizin borçları vardı.

GOETZ — Vah zavallı!

(İstavroz çıkarır. Sinirlenmiş olarak haçkırır)

BANKACI — Ne oldu?

GOETZ — Yakınlık duygusunun verdiği bir dokunaklık. Evet, demekki kardeşimin borçları vardı?

BANKACI — Biz onları ödeyebiliriz.

GOETZ — Benim çıkarım bu olamaz, çünkü onun borçlarını tanımak niyetinde değilim. Borçları alacaklılarının çıkarıyla ilgili.

BANKACI — Bin duka altını tutan bir gelir mi?

GOETZ — Ya askerlerim ne olacak? Elleri boş dönmek istemezlerse?

BANKACI — Kıtalara dağıtmak üzere bin altın duka daha yeter mi?

GOETZ — Çok bile.

BANKACI — Öyleyse anlaştık mı?

GOETZ — Hayır.

BANKACI — Size ikibin duka altım gelir. Böylece hepsi üçbin duka altını eder. Daha fazla da ileri gidemem.

GOETZ — Sizden bunu istiyen kim?

BANKACI — Öyleyse ne istersiniz?

GOETZ — Kenti ele geçirmek ve yıkmak.

BANKACI — Haydi orasını almaya al, ama behey imansız yıkmak ne oluyor?

GOETZ — Çünkü herkes kenti korumamı istiyor da ondan.

BANKACI — (*Yıldırımınla vurulmuşa döner*) Her halde aldandım ben...

GOETZ — Öyle ya! Benim çıkarımı bulamadın ki! Nedir bakalım araştır, hele! Ama çabuk ol. Bir saatten önce benim çıkarımın ne olduğunu bulmalısın. Eğer bu yandan o yana kuklayı oynatan ipleri bulamazsan, seni sokaklarda dolaştıracağım ve nerelerden yangın çıktığını bir bir göreceksin.

BANKACI — Başpiskoposun güvenini kötüye kullanıyorsunuz.

GOETZ — Güven mi? Kötüye kullanmak mı? Siz gerçekçiler hep böylesinizdir zaten. Söyleyecek söz bulamayınca ülkücülerin dilini ödünç olarak alıverirsiniz.

BANKACI — Eğer kenti kılıçtan geçirirseniz, Conrad'ın toprakları da sizin olmayacaktır.

GOETZ — Sizde kalsın o topraklar! Bankacı, benim çıkarım onlara sahip olmak, orada yaşamaktır. Fakat insanın çıkarına göre davranacağına pek emin değilim. Haydi, kalsın onlar sizde. Kardinal Hazretleri onu alsın da başına çalsın. Ben kardeşimi Başpiskopos'a feda ettim. Şimdi yirmibin kişilik kasaba halkını korumamı mı istiyorlar? Worms halkını Conrad'ın kutsal ruhu için kurban ediyorum. Onun şerefine onlar yanıp kavrulacaklar. Heindensteim'in topraklarına gelince, eğer isterse Başpiskopos oradan çekilsin ve orasını tarım için ayırsın. Başpiskopos'un buna ihtiyacı olacaktır. Çünkü benim anladığıma göre bu gece orası da yakılıp yıkılacaktır. (*Durur*) Frantz! (*Frantz girer*) Al bu kocamış gerçekçiyi, ona saygı gösterilmesini sağla, çadırına götürdüğün zaman da onun ellerini ayaklarını sıkı sıkı bağla.

BANKACI — Yok yok, sakın ha!

GOETZ — Ne var, ne oldun?

BANKACI — Şiddetli romatizmam vardır benim. O ipleriniz beni öldürür sonra. Çadırımdan ayrılmayacağıma söz versem olmaz mı?

GOETZ — Senin sözün mü? Senin bana söz vermen çıkarının gereğidir, ama biraz sonra o sözü tutmaman da çıkarının gereği olacaktır. Haydi Frantz, götür ve bağladığın ipleri sıkı sıkı düğümle.

(*Frantz ve Bankacı çıkarlar. Hemen arkalarından ve yakından "yaşasın Bankacı" sesleri duyulur. Sonra sesler gitgide alçalarak uzaklaşır.*)

IV. S a h n e

Goetz, Catherine, Hermann (Saklı olarak)

GOETZ — Yaşasın Bankacı! (*Katılarak güller*) Allaha ısmarladık topraklar! Allaha ısmarladık tarlalar ve ırmaklar! Allaha ısmarladık şato!

CATHERİNE — (*Gülerek*) Allaha ısmarladık topraklar! Allaha ısmarladık şato! Allaha ısmarladık aile resimleri!

GOETZ — Hiç bir şeye üzülme! Orada can sıkıntısından patlayacaktık zaten. (*Durur*) Koca budala! (*Durur*) Bana meydan okumamak gerekirdi.

CATHERİNE — Kötülük var mı sende?

GOETZ — Ne karışıyorsun sen? (*Durur*) Kötülük herkese kötülüğünü yapmalıdır. Ve ilk önce onu yapana.

CATHERİNE — (*Çekinerek*) Eğer kenti ele geçirmezsen ne olacak o zaman?

GOETZ — Eğer kenti almazsam o zaman sen şato sahibinin hanımı olursun.

CATHERİNE — Bu aklımdan geçmiyordu.

GOETZ — Geçmez tabii. Öyleyse sevin: kenti alacağım.

CATHERİNE — Neden ama?

GOETZ — Bu kötülüktür de ondan.

CATHERİNE — Peki neden ötürü kötülük yapmak istiyorsun?

GOETZ — Çünkü iyilik daha önce yapılmış da ondan.

CATHERİNE — Kim yapmış o iyiliği?

GOETZ — Allah baba. Kötülük yapmayı da ben ortaya koyuyorum. (*Birisine seslenir*) Bana bak, hey! yüzbaşı! Schoene. Durma, çabuk ol!

(*Goetz çadırın giriş yerinde durur ve dışarıya bakar*)

CATHERİNE — Nereye bakıyorsun?

GOETZ — Geçen yıl Halle kentini ele geçirdiğim zaman, o gece de buna benzer bir geceydi, yine böyle çadırın ağzında duruyordum. Siperlerin üstündeki gözetleme kulesine bakıyordum. Sabahleyin hücumla geçtik. (*Kadına doğru gelir*) Herhalde bu işin kokusu çıkmadan önce ben de çekip gideceğim. Atıma bindiğim gibi haydi Allaha ısmarladık!.

CATHERİNE — Sen... gidiyor musun?

GOETZ — Yarın öğleden önce, kimseye de haber vermeden.

CATHERİNE — Ya ben ne olacağım?

GOETZ — Sen mi? Burnunu tıka ve rüzgâr bu yana esmesin diye dilekte bulun. (*Yüzbaşı girer*) Silâhlı iki bin kişi istiyorum. Wolfmar ve Ulrich'in alayları yarım saat içinde beni takibe hazır olsunlar. Ordunun kalan kısmı silâh başı etmiş olarak beklesin. Bütün hazırlıkları karanlıkta ve gürültüsüzce yapın. (*Yüzbaşı çıkar. Birinci perdenin sonuna dek hazırlıklarla ilgili boğuk sesler duyulacaktır.*) İşte şekerim, şato sahibinin eşi olamayacaksn.

CATHERİNE — Bundan korkuyorum.

GOETZ — Düş kırıklığı içinde misin?

CATHERİNE — Buna hiç inanamıyordum.

GOETZ — Neden?

CATHERINE — Seni biliyorum da ondan.

GOETZ — (*Sesini yükselterek* Sen mi beni biliyorsun? (*Duraklar ve güler*) Her şeyden öte ben de, ne olduğu önceden kestirilebilen bir adamım herhalde. (*Durur*) Beni nasıl değerlendireceğin konusunda herhalde az çok düşüncelerin olsa gerek. Beni gözetliyorsun, bana bakıyorsun...

*CATHERINE — Bir köpek de bir piskoposa bakar.

GOETZ — Evet ama onu köpek başlı bir piskopos olarak görür. Bendeki baş ne başı? Köpek başı mı? Uş-kumru başı mı? Morina balığı başı mı? (*Kadına bakar*) Gel yatağın üstüne otur.

CATHERINE — Hayır.

GOETZ — Gel diyorum, seveceğim seni.

CATHERINE — Senin bu denli tezcanlı halini görmemiştım. (*Kadının omuzlarından tutar*) Ne de bu denli acele ettiğini. Nen var senin?

GOETZ — Bana işareti veren morina balığı kafası taşıyan Goetz'dür. Onunla ben şimdi birbirimize karıştık. Sonra da yürek sıkıntısı aşk üstünde toplandı.

CATHERINE — Yüreğin sıkıntıda mı? ,

GOETZ — Evet. (*Kalkar. Saklanmış olan subaya sırtını dönerek karyolaya oturur*) Haydi! Gel! (*Catherine ona gider ve kuvvetle tutup çeker ve onun yerine oturur.*)

CATHERINE — Geldim işte. Evet emrine hazırım. Ama ilk önce söyle bana, ne olacağım ben?

GOETZ — Ne zaman?

CATHERINE — Yarından itibaren.

GOETZ — Senin istediğini ben bilirim ne olur sanki?

CATHERINE — Yine fahişe mi demek istiyorsun?

GOETZ — Öyle ya, bu bana en iyi çözüm yolu gibi geliyor, değil mi?

CATHERİNE — Ya ben bundan hoşlanmıyorsam?

GOETZ — Seninle evlenecek enayinin birini bul.

CATHERİNE — Peki sen ne yapacaksın?

GOETZ — Askerlikteki görevime devam edeceğim.

Jean Hus taraftarlarının sinirleri gergin olduğu söyleniyor. Gidip onlarla çarpışacağım.

CATHERİNE — Beni de götür.

GOETZ — Seni götürüp de ne yapayım.

CATHERİNE — Gün olur ki kadına ihtiyaç duyarsın, söz gelişi ay ışığı olur, bir kenti ele geçirmek istersin, için sıkılır, için aşk duygusuyla doludur.

GOETZ — Bütün kadınlar birbirinin benzeridir. Eğer canım isterse adamlarım düzinelerle getirirler bana.

CATHERİNE — (*Birdenbire*) İstemiyorum!

GOETZ — İstemiyor musun?

CATHERİNE — Eğer bütün kadınlar senin hoşuna gidiyorsa ben yirmi kadın, yüz kadın yerine geçebilirim. Terkiye bindir beni, benim ağırlığım nedir ki, atın fark etmez, bile. Ben senin genelevin olayım. (*Goetz'e sarılır*).

GOETZ — Ne oldu sana böyle? (*Durur, ona bakar, birden*) Çekil git, senin hesabına ben utaniyorum!

CATHERİNE — (*Yalvararak*) Goetz!

GOETZ — Bu gözlerle bana bakmana katlanamayacağım. Sana bu yaptıklarımın sonra hâlâ beni sevmek küstahlığında bulunduğu bakılırsa sen burnu havada berbat bir kadınsın.

CATHERİNE — (*Haykırarak*) Seni sevmiyorum' Yemin ederim sana! Eğer seni sevseydim bilemezdin sen bunu! Sevildiğinin sana söylenmemiş olması sence hiç bir anlam taşımaz!

GOETZ — Sevilip de ne yapacağım sanki? Eğer beni seviyorsan bundan yalnızca sen kıvanç duyarsın. Çekil git, kaltak! Benden yararlanmanı istemiyorum.

CATHERİNE — (*Bağırarak*) Goetz! Goetz! Beni kovma! Benim dünyada artık hiç kimsem yok!

(Goetz onu çadırdan dışarı atmağa çalışır. Catherine onun ellerine yapışır.)

GOETZ — Defolup gidecek misin?

CATHERINE — İsteyeceğin bu muydu Goetz! İsteyeceğin bu muydu! (Hermann saklandığı yerden çıkar, bıçağını çekmiş olarak atılır) Ah! Koru kendini!

GOETZ — (Arkasını döner ve Hermann'ı bileğinden tutar) Frantz! (Askerler içeri girerler, Goetz güler) Ne de olsa bir tanesini adamakıllı öfkeliendirebilirdim ya.

HERMANN — (Catherine'e) Pis kaltak!

GOETZ — (Catherine'e) Suç ortağın mıydı? Bu hoşuma gitti çok hoşuma gitti. (Çenesini okşar) Götürün bu adamı. Biraz sonra cezasına karar veririm. (Askerler Hermann'ı alarak çıkarlar. Biraz duraklama.)

CATHERINE — Ne yapacaksın ona?

GOETZ — Beni öldürmeğe çalışan insanlara darılmam ben. Ben onları iyi anlıyorum. Bu adam bir fıçı gibi olduğu için onu bir yerinden deldirip şarabı akıtacağım.

CATHERINE — Peki, bana ne yapacaksın?

GOETZ — Seni cezalandırmam da doğru olur.

CATHERINE — Bunu yapmak zorunda değilsin sen.

GOETZ — Zorundayım. (Durur) Askerlerimden birçokları var ki senin geçtiğini görünce ağızları dilleri kuruyor. Seni onlara armağan edeceğim. Sonra sağ kalırsan Alman süvarilerinden tek gözlü ve firengili bir tanesini seçeriz, Worms keşişi de sizin nikâhınızı kıyar.

CATHERINE — İnanmam sana.

GOETZ — İnanmaz mısın?

CATHERINE — İnanmam. Sen şey değilsin... sen bunu yapmazsın. Buna inancım var! Buna inancım var!

GOETZ — Ben bunu yapmam ha? (Adam çağırır) Frantz! Frantz! (Frantz ve iki asker içeri girerler) Frantz gelin hanımın işiyle uğraşiver biraz.

FRANTZ — Hangi gelin hanım?

GOETZ — Catherine canım. İlkönce büyük törenle herkesle evlendirirsin, sonra da...

V. S a h n e

Aynı kişiler, Nasty

(Nasty içeri girer. Goetz'e doğru gider ve onun kulağına vurur.) ,

GOETZ — Hey hödük, ne yapıyorsun?

NASTY — Kulağına vuruyorum.

GOETZ — Duydum (Onu tutarak) Kimsin sen?

NASTY — Fırıncı Nasty.

GOETZ — (Askerlere) Nasty bu mu?

ASKERLER — Evet, bu.

GOETZ — Vallahi iyi yakalandın doğrusu.

NASTY — Sen beni yakalamadın ki ben kendim teslim oldum.

GOETZ — Sonuç yine aynı, bilmem ne dersin? Tanrı bugün bana ne çok da armağan verdi. (Nasty'ye bakar) İşte bu arada Nasty de, Almanyanın bütün baldırı çıplaklarının ağası olan Nasty de var. Hayalimde yaşattığım gibi bir adamsın sen. Erdem gibi insanın gözünü korkutan bir şey.

NASTY — Ben erdemli değilim. Eğer bizler yeteri kadar kan döküp de onlara o hakkı verirsek çocuklarımız erdemli olacaklardır.

GOETZ — Bakıyorum sen de peygambersin.

NASTY — Herkes gibi.

GOETZ — Sahi mi? Öyleyse ben de peygamber miyim?

NASTY — Her söz Tanrının varlığını doğrular. Her söz her şey üstüne her şeyi açıklar.

GOETZ — Vay canına! Söylediğim sözlere dikkat etmem gerekiyor demek.

NASTY — Neye yarar? Her şeyi söylemekten kendini alakoyamazsın ki.

GOETZ — Peki öyleyse, benim sorularına karşılık

ver ve herşeyi tamı tamına söylemeğe çalış. Yoksa konuklarımızın sonu gelmez. Ya demek ki sen fırıncı ve peygamber olan Nasty'sin.

NASTY — Evet öyle.

GOETS — Worms'da olduğunu söylüyorlardı ya senin.

NASTY — Oradan çıktım.

GOETZ — Bu gece mi?

NASTY — Evet.

GOETZ — Benimle görüşmek için mi?

NASTY — Takviye kuvvetleri aramak ve sana gerilerden saldırmak için.

GOETZ — Güzel düşünce, sana düşünceni değiştiren ne oldu peki?

NASTY — Ordugâhın ortasından geçtiğim sırada bir hainin size kenti teslim ettiğini öğrendim.

GOETZ — Çok sıkıntılı dakikalar geçirmişsin galiba.

NASTY — Evet, çok.

GOETZ — Peki sonra?

NASTY — Çadırın arkasında bir taşın üstüne oturdum. Çadırın biraz aydınlandığını ve gölgelerin kıpırdadığını gördüm. İşte bu sırada seni gelip görmek ve görüşmek üzere emir aldım.

GOETZ — Bu emri sana kim verdi?

NASTY — Kim verse beğenirsiniz?

GOETZ — Sahi kim acaba bu? Mutlu adammış. Sen emir aldın ve sana kimin emir verdiğini biliyorsun. Ben de emir aldım, bak söz gelişi Worms'u yakmak üzere. Fakat bu emri bana kimin verdiğini bir türlü bilemiyorum. (Durur) Benim kulağıma vurmak için Tanrı mı buyurdu sana?

NASTY — Evet.

GOETZ — Niçin?

NASTY — Biliyorum. Belki de kulağını tıkayan kırı çıkartmak için.

GOETZ — Seni öldürene ödül vadedilir. Tanrı bunu sana daha önce haber verdi miydi?

NASTY — Tanrının bana haber vermeye ihtiyacı yoktur ki. Ben sonumun ne olduğunu her zaman bilmiştim.

GOETZ — Senin peygamber olduğun doğru öyleyse.

NASTY — Peygamber olmaya ne hacet. Biz ötekiler iki tarzda ölürüz biz. Boyun eğenlerimiz açlıktan ölürler, eğmeyenlerimiz de asılırlar. Daha oniki yaşındayken sen de boyun eğmek mi, eğmemek mi gerektiğini bilirsin.

GOETZ — Güzel. Öyleyse hemen dizlerime kapan.

NASTY — Ne yapacağım kapanıp da?

GOETZ — Sana acıyayım diye yalvarman için. Tanrı bunu sana buyurmadı mıydı?

(*Frantz çizmelerini giydirir.*)

NASTY — Hayır, sen de acımazsın, Tanrı da acımaz. Öyleyse neden sana yalvarayım, günü gelince ben bile kimseye acımayacağım?

GOETZ — (*Ayağa kalkarak*) Öyleyse ne halt etmeğe geldin buraya?

NASTY — Sana gerçeği göstermek için kardeşim.

GOETZ — Ey güzel gece! Üstünde her şey kımıldamakta, Tanrı yeryüzünde dolaşmakta, çadırım akan yıldızlarla dolu gökyüzü gibi. İşin hoş yanı da fırıncıların peygamberi olan Nasty, bana gerçeği göstermeğe gelmiş bulunuyor. Kim inanırdı ki yirmibeş bin kişilik bir kente yerle gök bunca sıkıntı verecek? Gerçekte, fırıncı, sana şeytanın kurbanı olmadığını kim kanıtlayabilir?

NASTY — Güneş senin gözünü kamaştırdığı sırada sana gece olmadığını kim kanıtlıyor?

GOETZ — Geceleyin güneşi düşündüğün zaman, gündüz olduğunu sana kim kanıtlıyor? Ben de Tanrıyı görmüş olsaydım, ha ne dersin? Ya güneş, güneşin karşısı olurdu. (*Durur*) Onların hepsi avucumun içinde benim, hepsi. Başpiskoposun habercisi ve baldırı çıplakların kıra-

lı olan sen, beni öldürmek isteyenler. Ama suç düzeni ortaya çıkarıldı ve suçluların maskeleri düştü. İşin hoş yanı onun elçilerinden biri onun adına bana kentin anahtarını getirdi.

NASTY — (*Sesi değişmiş olarak, emir verir bir tavır takınarak ve kısaca*) Onun elçilerinden biri mi? Hangisi?

GOETZ — Madem ki öleceksin sana ne bundan? Haydi, Tanrının benimle birlikte olduğunu itiraf et.

NASTY — Seninle birlikte mi? Hayır, sen Tanrı adamı değilsin. Olsa olsa Tanrının bir eşek arısısın.

GOETZ — Nereden biliyorsun bunu?

NASTY — Tanrı adamları, yaparlar ya da yıkarlar. Sense olanı koruyor, saklıyorsun.

GOETZ — Ben mi?

NASTY — Sen düzensizlik yaratıyorsun. Düzensizlik de kurulmuş bir düzenin en iyi uşağıdır. Sen Conrad'a ihanet ederek derebeylerinin kurduğu sınıfı zayıflattın ve Worms kentini yıkarak da burjuva sınıfını zayıflatacaşın. Bundan kimler yararlanacak? Büyükler. Sen büyüklere hizmet ediyorsun, Goetz ve ne yaparsan yap onlara hizmet edeceksin. Her yakıp yıkma bir karalamadır, zayıfları daha zayıflatır, varlıklıları daha zenginleştirir, kuvvetlilerin de kuvvetini daha çoğaltır.

GOETZ — Öyleyse istediğime karşı olan şeyi yapacağım. (*Alay ederek*) Bereket ki bu konuda aydınlatmak için Tanrı seni gönderdi. Ne teklif edersin bana?

NASTY — Yeni bir birleşme.

GOETZ — O, yeni bir ihanet mi? Ne kadar hoş, hiç olmazsa buna alışkınım. Bende çokça bir değişiklik yapmaz bu. Fakat ne burjuvalarla, ne şövalyelerle, ne de prenslerle birleşme yapmamak gerektiğine göre kiminle birleşeceğimi pek iyi kestiremiyorum.

NASTY — Kenti ele geçir, varlıklıları ve papazları kılıçtan geçir, kenti yoksullara ver, köylülerden bir ordu

kur ve Başpiskoposu da kov. Böyle yaparsan yarın bütün ülke seninle birlikte yürür.

GOETZ — (*Şaşırarak*) Yoksullarla birleşme istiyor-sun öyle mi?

NASTY — Evet, yoksullarla! Kentlerin ve köylerin halkıyla birleş.

GOETZ — Garip teklif doğrusu!

NASTY — Bunlar senin doğal müttefiklerindir. Eğer gerçekten sarayları ve şeytanın kurduğu kiliseleri yakıp yıkmak zındıkların edebe aykırı olan heykellerini kırmak, şeytanca bilgileri yayan binlerce kitabı yakmak, altın ve gümüşü ortadan kaldırmak istiyorsan bizlere katıl. Biz olmazsak boyuna döner durursun ve yalnız kendine zarar verirsin. Bizimle olursan Allahın belâsı kesilirsin.

GOETZ — Burjuvaları ne yapacaksınız?

NASTY — Çıplak olanları giydirmek ve aç olanları beslemek için onların ellerindeki malları alacağız.

GOETZ — Peki papazları?

NASTY — Onları tekrar Roma'ya göndereceğiz.

GOETZ — Âsilzadeleri?

NASTY — Başlarını keseceğiz.

GOETZ — Ya Başpiskopos'u kovduktan sonra ne yapacağız?

NASTY — Tanrının kentini kurmak zamanı gelmiş olacaktır.

GOETZ — Hangi ilkeler üstüne?

NASTY — Bütün insanlar eşit ve kardeştirler, hepsi Tanrının bir parçası ve Tanrı da hepsinden meydana gelmiş bir varlıktır. Kutsal Ruh da her ağızda dile gelir. Bütün insanlar papaz ve peygamberdirler. Herbiri vaftiz edebilir, nikâh kıyabilir. İyi haber verebilir ve günahları bağışlayabilir. Herbiri yeryüzünde herkesin karşısında ve ruhuyla da tek başına Tanrının karşısında yaşayacaktır.

GOETZ — Sizin kentinizde kimse birbiriyle alay etmiyecek, öyle anlaşıyor.

NASTY — İnsan sevdikleriyle alay eder mi? Yasa, sevgi olacak.

GOETZ — Peki bu toplum içinde ben ne olacağım?

NASTY — Herkesle eşit olacaksın.

GOETZ — Sizinle eşit olmak ya benim hoşuma gitmiyorsa.

NASTY — Bütün insanlara eşit olmak, ya da bütün prenslerin uşağı olmak, seç bakalım.

GOETZ — Fırıncı senin teklifin elverişli. Yalnız bak şu var: yoksullar beni can sıkıntısından öldürür. Benim hoşuma giden herşeyden onlar tiksinti duyarlar.

NASTY — Senin hoşuna giden şey nedir ki?

GOETZ — Sizin yok etmek istediğiniz her şey: heykeller, rahatlık, savaş.

NASTY — Ay yalnız senin değil ki budala adam; sen ona yalnız asilzadeler sahip olsun diye dövüşüyorsun.

GOETZ — *(İçten ve açıkça)* Ama ben asilzadeleri seviyorum.

NASTY — Sen mi? Sen onları öldürüyorsun.

GOETZ — Amma yaptın ha! Onları ara sıra biraz kırıp geçiriyorum, çünkü onların karıları doğurgan, benilm öldürdüklerimden bir tanesine karşılık on çocuk doğuruyorlar. Ama asilzadelerin hepsini de asmanızı istemem. Güneşi ve yeryüzündeki bütün ışıkları söndürmek için niçin size yardım edeyim? O zaman kutuplardaki gece içinde kalırız.

NASTY — Öyleyse yararsız, gürültü patırtı eden bir adam olmakta devam mı edeceksin?

GOETZ — Evet yararsız, insanlara yararsız. Ama insanlar bana ne yapıyorlar? Tanrı duyuyor ya, Tanrının kulaklarını koparırsam yeter. Çünkü bana yaraşan biricik düşman odur. Tanrı, ben, bir de görüntüler var. Senin ve yirmibin kişinin üstünde bu gece Tanrıyı çarmıha gere-

ceğim. Çünkü onun acısı sonsuzdur ve kendisine acı veren de sonsuz kılar. Bu kent yanacaktır. Tanrı bunu biliyor, öyle anlıyorum ki şu sırada korkuyor da. Bakışlarının ellerimin üstünde olduğunu duyuyorum, saçlarımın üstünde solüğünü duyuyorum, melekler de ağlamakta. Kendi kendine "Goetz belki buna cesaret etmiyecek" diyor. Bayağı bir insanmış sanki. Ağlayın, ağlayın melekler! Bende bu işi yapacak yürek var. Biraz sonra onun korkusu, onun öfkesi içinde yürüyeceğim. Tutuşacak. Tanrının ruhu aynalı bir dehlizdir. Ateş oradaki milyonlarca ayna içinde yansımalar yapacaktır. İşte o zaman ben tertemiz bir canavar olduğumu anlayacağım. (*Frantz'a*) Manevra kayışımı getir.

NASTY — (*Sesini değiştirerek*) Yoksulları koru. Başpiskopos zengindir, onun yıkımı senin için bir eğlence olabilir. Fakat Goetz yoksullara acı çektirmek tuhaf bir şey değildir.

GOETZ — Evet doğru, tuhaf bir şey değildir.

NASTY — Öyleyse?

GOETZ — Ben de emir almış bulunuyorum.

NASTY — Dize geldim yalvarıyorum sana.

GOETZ — Sana yalvarma yasak olduğunu sanıyordum.

NASTY — İnsanları kurtarmak söz konusu olunca hiç bir şey yasak değildir.

GOETZ — Bana öyle geliyor ki, peygamber, Tanrı seni tuzağa düşürdü. (*Nasty omuz silker*) Ne olacak biliyor musun?

NASTY — Evet, işkence ve adam asma. Bunu her zaman bildiğimi söyledim ya sana.

GOETZ — İşkence ve adam asma... işkence ve adam asma. Ne tek düzen şeydir bu. Kötülük yaparak can sıkıntısını atmak, insan buna alışıyor. Yeni bir şeyler bulmak için üstün yetenek lâzım. Bu gece hiç bir şeyden emlenmiyorum.

CATHERINE — Günah çıkaran bir papaz ver onun yanına.

GOETZ — Bir...

CATHERINE — Günahları bağışlanmadan ölüp git-
sin diyemezsin ya.

GOETZ — Nasty, işte al sana dâhiyane bir düşünce. Şüphesiz, babacan adam, sana günah çıkartan bir papaz vereceğim! Bu benim hıristiyanlık görevim. Ve sonra sana bir sürprizim de var, (*Frantz'a*) Git bana papazı bul... (*Nasty'ye*) İşte sana çeşitli yanları olan bir işlem. Benim sevdiğim işlemlerdir bunlar. İyi mi? Kötü mü? Akıl almaz bunu.

NASTY — Bir Romalı beni lekelemez.

GOETZ — Günahların çıkana değin sana işkence yapılacak. Bu da senin iyiliğin için.

(Heinrich girer.)

VI. S a h n e

Ötekiler, Heinrich

HEINRICH — Bana elinden gelen her kötülüğü yap-
tın bırak beni.

GOETZ — Neyapıyordu?

FRANTZ — Karanlıkta oturmuş başını sallayıp du-
ruyordu.

HEINRICH — Ne istiyorsun benden?

NASTY — Kendi mesleğinde seni çalıştırmak isti-
yor. Bu kadın, onun hemen nikâhım kıymak gerekiyor.
Bana gelince, ölümüm yaklaştığı için son dinsel hizmeti
yapacaksın.

HEINRICH — Sen mi? (*Nasty'yi görür*) Vay!..

GOETZ — (*Yalandan şaşırmış gibi görünerek*) Bir-
birinizi tanıyor musunuz?

NASTY — İşte sana o anahtarı veren Tanrı elçisi bu değil mi?

HEINRICH — Hayır! Hayır! Hayır!

GOETZ — Keşiş, yalan söylemeğe utanmıyor musun?

HEINRICH — Nasty (*Nasty ona bakmaz bile*) Papazların kılıçtan geçirilmesine gönlüm razı olamazdı (*Nasty karşılık vermez, Heinrich ona yaklaşır*) Söyle! Razı olabilir miydim? (*Durur, döner ve Goetz'e doğru gider*) Peki, onun günahlarını çıkarmam neden gerekiyor?

GOETZ — Çünkü asılacak.

HEINRICH — Çabuk, çabuk öyleyse asın onu! Ve günahlarını çıkarmak için de başka birini bulun.

GOETZ — Bu işi ya sen yapacaksın ya da hiç kimse yapmayacak.

HEINRICH — Öyleyse kimse yapmayacak demektir. (*Çıkmak üzere yürür.*)

GOETZ — Dur bakalım. (*Heinrich durur*) Günahlarını çıkarmadan onun ölmesine razı mısın?

HEINRICH — Hayır, soytarı, hayır, haklısın. Yapmam bunu. (*Nasty'ye*) Diz çök. (*Durur*) İstemiyor musun? Kardeşim benim kusurum kiliseye bulaşmaz ve ben kilise adına senin günahlarını bağışlayacağım. Herkesin önünde kendi günahlarımı çıkarmamı ister misin? (*Hep-sine birden*) Kentimi kılıçtan geçirilmek üzere teslim ettim, kötülük ettim ve yaptığım haksızlığın acısı içindeyim. Bu davranışından ötürü herkes beni hor görse yeridir. Tükür benim yüzüme ve bu iş böylece kapansın. (*Nasty yerinden kaptırdamaz*) Sana söylüyorum asker, tükür benim yüzüme!

FRANTZ — (*Neşe içinde Goetz'e*) Tüküreyim mi?

GOETZ — (*Yumuşak sesle*) Tükür oğlum, eğlenceli vakit geçirmiş olursun. (*Frantz tükürür*).

HEINRICH — Hah şimdi oldu. Heinrich utancından öldü. Şimdi papaz kalıyor, ortada. Herhangi bir papaz.

İşte onun önünde sen diz çökmelisin. (*Biraz bekledikten sonra Nasty'ye adamakıllı vurur*) Alçak! Her şey senin kusurun yüzünden meydana gelmişken senin önünde kendimi küçük düşürmem için deli olmam gerek benim.

NASTY — Benim kusurum yüzünden mi?

HEINRICH — Evet ya, senin kusurun yüzünden. Peygamberlik oyunu oynamağa kalktın ve işte yenilgiye uğradın. Tutsak oldun. Asılman uygun görüldü ve sana inanç gösteren herkes de ölecek. Hepsi, hepsi ölecekler. Ha ha hay! Sen yoksulları sevdiğini ve benim de bunu bilmediğimi ileri sürüyordun. Bak gör işte, sen onlara ben. den daha çok kötülük yaptın.

NASTY — Senden daha çok ha, pis herif, (*Heinrich'in üstüne atılır ve onları ayırırlar*) Kim ihanet etti? Sen mi? Ben mi?

HEINRICH — Ben, ben! Ama eğer sen piskopos'u öldürmeseydin ben bunu hiç de yapmazdım.

NASTY — Onu dövmemi Tanrı buyurdu bana. Çünkü yoksulları aç bırakıyordu.

HEINRICH — Tanrı, sahi mi? Lâf ola... öyleyse Tanrı bana da yoksullara hıyanet etmemi buyurdu, çünkü onlar da keşişleri kılıçtan geçirmek istiyorlardı.

NASTY — Tanrı yoksullara hıyanet edilmesini buyuramaz. Tanrı yoksullarla birliktedir.

HEINRICH — Madem onlarla birliktedir, nasıl oluyor da yoksulların ürünleri hep kötü çıkıyor? Nasıl oluyor da senin bugünkü başkaldırman umutsuzlukla son buluyor? Haydi, karşılık ver! Karşılık versene! Veremezsin değil mi?

GOETZ — İşte şimdi zamanı geldi. İşte sıkıntı ve tere batma anı geldi. Haydi, haydi sıkıntı iyi şeydir. Yüzün ne kadar da tatlı. Yüzüne bakıyorum ve içime doğuyor ki, yirmi bin kişi ölecektir. Seni seviyorum (*Onu dudaklarından öper*) Haydi kardeşim hala lâkırdı bitmedi. Worms'u ele geçirmeğe karar verdim. Ama eğer Tanrı

seninle birlikteyse bana bunu yapmaya engel olacak bir şey çıkabilir.

NASTY — (*Boğuk boğuk ve inançla*) Bir şey olacaktır.

HEINRICH — (*Haykırarak*) Hiç bir şey olmayacak, hiç bir şey. Olursa haksızlık sayılır. Eğer Tanrı bir mucize gösterecek idiye neden acaba ben ihanet etmeden göstermedi? Seni kurtarıyorsa neden beni acınacak hale sokuyor?.

(*Bir subay girer. Hepsini irkilerek sıçrar*)

SUBAY — Her şey hazır. Askerler hendekler boyunca hücum arabalarının gerisinde düzen aldı.

GOETZ — Ne çabuk! (*Durur*) Git yüzbaşı Ulrich'e söyle şimdi geliyorum.

(*Subay çıkar. Goetz iskemlenin üstüne kendini atar*)

CATHERINE — İşte nonoşum senin mucizen bu. (*Goetz eliyle yüzünü sıvazlar*) Haydi yağma et, kılıçtan geçir, gecen hayırlı olsun!

GOETZ — (*Yorgun gibidir, fakat bu durumu gitgide yapmacık bir coşkunculuk durumuna gelir*) Ayrılık anıdır bu, Döndüğüm zaman her yerde kan bulacağım ve çadırım da bomboş olacak. Yazık, sizlere alışmıştım da (*Nasty ve Heinrich'e*) Geceyi bir çift âşık gibi birlikte geçireceksiniz. (*Heinrich'e*) Kızgın kerpetenle işkence yapılırken onun elinden tutmayı unutma. (*Frantz'a Nasty'yi işaret ederek*) Eğer günahlarını itiraf etmeyi kabul ederse işkenceyi hemen durdurun. Günahları çıkarılınca asın onu. (*Catherine'in aralarında bulunduğu yeni aklıma gelmiş gibi*) Ha gelin hanım da var. Frantz ahırdaki uşakları gider bulursun ve onları bu bayana takdim edersin. Ne isterlerse yapsınlar ona, yalnız öldürmesinler.

CATHERINE — (*Birden Goetz'in dizlerine kapanır*) Goetz acı bana! Yapma bunu! Ayıptır! Acı bana.

GOETZ — (*Şaşkın şaşkın geri çekilir*) Biraz önce pekâlâ yiğitlik taşıyordun ya... İnanmıyor muydun benim yapacağıma?

CATHERINE — Hayır Goetz inanmıyordum.

GOETZ — Aslına bakarsan ben de inanmıyordum. Kötülük öyle bir şey ki ona sonradan inanır insan. (*Kadın onun dizlerine sarılır*) Frantz beni bunun elinden kurtar. (*Frantz kadını tutar ve karyolanın üstüne atar*) İşte bak! Hiç bir şeyi unutmuyorum. Hiç bir şeyi! Sanıyorum ki, tamamdır artık. (*Durur*) Her zaman mucize olmaz ya. Tanrının bana tam yetki verdiğine inanmaya başladım. Teşekkür ederim Tanrı, çok teşekkür ederim. İrzına geçilen kadınlar için sana teşekkürler, kazığa vurulan çocuklar için sana teşekkürler, başları kesilen adamlar için sana teşekkürler. (*Durur*) Çenemi tutar mıyım, tutamaz mıyım? Ben senin hakkında çok şeyler bilirim, haydi pis ikiyüzlü. Bak Nasty senin payını da vereceğim, Tanrı aracı olarak beni kullanıyor. Bu geceyi gördün değil mi, öyleyse meleklerini benim önüme sürdü.

HEINRICH — Melekleri kimler Tanrının?

GOETZ — Siz, hepiniz. Catherine hiç şüphe yok ki bir melek, sen de bir meleksin. Bankacı da. (*Nasty'ye doğru gelerek*) Ya bu anahtar? Ben bunu, bu anahtarı, ondan istedim miydi? Böyle bir şey olduğuna dair aklıma bir şüphe bile gelmiyordu. Fakat Tanrının anahtarı benim elime vermesi için bir keşişi görevlendirmesi gerekti. Ne istediğini biliyorsun tabii: onun papazlar güruhunu ve rahibelerini kurtarmamı istiyordu. İşte böylece tatlılıkla beni ayarttı. Kendisini de tehlikeye sokmadan elverişli durumlar yarattı. Eğer ben yakayı ele verirsem o zaman işi yadsımaya hak kazanacak. Çünkü her şey bir yana ben bu anahtarı bir çukurun içine atabilirdim.

NASTY — Evet öyle, bunu yapabilirdin, yine de yapabilirsin.

GOETZ — Yok meleşim, bunu yapamayacağımı pekâlâ bilirsin sen.

NASTY — Neden yapamazsın?

GOETZ — Çünkü kendimden başka birisi olamam da

ondan. Haydi bakalım, ona bir hizmette bulunmak için küçük bir kan banyosu yapacağım. Fakat bu iş bittikten sonra o yine burnunu tıkayacak ve bunu istemediğini haykıracak. Tanrı, sahi bunu istemiyor musun? Öyleyse bana engel olmaya daha zaman vardır. Bunun için gökyüzünün başıma çökmesini istemiyorum. Bir tükürük yeter bu işe. Tükürüğün üstüne basarım, ayağım kayar, bacağım kırılır ve bugün için de bu iş böylece yüz üstü kalır. Olmaz mı yani? Peki, peki, bunun üstünde fazla durmuyorum. İşte bak Nasty anahtara: güzel bir anahtar, işe yarar bir şey. Ya onu yapan eller? Güzel bir yapıt, bu. Bize onu verdiğinden ötürü Tanrıya şükretmeliyiz. İşte böyle, elde bir anahtar var, kötü bir şey değil bu. Şu anda dünyanın bütün ülkelerinde ellerinde anahtar bulunanları düşünerek Tanrıya şükrederim. Bu anahtarı yapan ele gelince: Tanrı bütün sorumluluğu reddediyor. Bu meslek artık o zavallıyı ilgilendirmiyor. Evet Tanrı, siz suçsuzluğun ta kendisisiniz. Siz ki varlık, bütünlük demeksiniz. Acaba sizin yokluk anlayışınız nedir? Sizin bakışınız ışıktır ve her şeyi ışığa çevirir. Benim yüreğimde ağaran güneşi nasıl anlarsınız acaba? Ve sizin sonsuz sağduyunuz, acaba benim sağduyularım içine nasıl girer? Garaz ve güçsüzlük, baskı, ölüm, hoşnutsuzluk, bütün bunlar yalnızca insandan geliyor, benim egemenliğim altındaki biricik ülke bu ve ben bu alan içinde tek başımayım. Buraya ait suçlar yalnız benim hesabıma geçer. Haydi, ben her şeyi üstüme alıyorum ve hiç bir söz de edecek değilim. Kıyametteki yargı gününde dilimi tutmuş, ağzımı dikmiş, göğsüm kabararak hakkımda verilecek hükme ağzımı açmadan boyun eğeceğim. Ama başkasının adına suç işlemiş olan bu adamını cehennem azabına sokmak senin biraz olsun canını sıkamaz mı? Gidiyorum, işte oraya gidiyorum. Askerler bekliyorlar. Bu güzel anahtar beni sürükleyip götürüyor, bu anahtar içinde doğduğu kilidi yeniden bulmak istiyor. *(Çıkış kapısında tekrar geri döner)* Benim bir eşimi daha bulabilir misiniz? Ben ulu Tanrı-

nın keyfini kaçıran adamım. Tanrı beni gördükçe kendi kendisinden çekiniyor! Yirmibin asilzade, otuz başpiskopos, onbeş kiral var, bir arada üç imparator, bir papa, bir de kilisece tanınmamış papa'da görülmüştür, ama başka bir Goetz göstersenize bana. Bazan cehennemini yalnız beni bekleyen bir çöl biçiminde hayalimde canlandırırım. Haydi Allaha ısmarladık. (*Çıkmak üzere yürür. Heinrich kahkahalarla güler*) Ne o, ne var?

HEINRICH — Cehennem bir pazar yeridir budala! (*Goetz durur ve ona bakar. Ötekilere söyler*) İşte size o gizli şeyleri gördüğünü sanan garip kişi. Kendini kötülük yapabilecek biricik adam sanıyor. Her gece Almanya toprakları canlı meşalelerle aydınlanıyor. Her gece olduğu gibi bu gece de düzünelerle kent yanıyor. Onları yakıp yıkan komutanlar da bu denli atıp tutuyorlar. İş günlerinde adam öldürüyorlar, pazar günleri de alçak gönüllülikle günah çıkartıyorlar. Ama bu adam kendisini şeytanın ta kendisi yerine koyuyor. Çünkü askerlik görevini yerine getiriyor. (*Goetz'e*) Soyтары eğer sen şeytansan ben kimim, ben ki yoksulları sevdiğimi ileri sürüyor ve onları senin eline teslim ediyorum?

(*Heinrich bu karşılığı verdiği sırada Goetz ona biraz büyüleyici gibi bir gözle bakar. En sonunda sükunetli.*)

GOETZ — Sen ne istiyorsun? Cehennemlik olma hakkı mı? Onu sana veriyorum. Cehennem bir daha birbirimize raslamayacağımız kadar büyüktür.

HEINRICH — Ya ötekiler?

GOETZ — Hangi ötekiler?

HEINRICH — Öteki kalanlar. Herkesin öldürme şansı yoktur ama herkes de böyle bir şansı olsun ister.

GOETZ — Benim kötülüğüm onlarınki gibi değildir. Onlar kötülüğü hovardalık olsun diye ya da çıkarları için yaparlar. Bense kötülüğü kötülük olsun diye yaparım.

HEINRICH — İnsanın yalnızca kötülük yaptığı belli. Bunun nedenlerinin ne önemi var ki?

GOETZ — Bu belli midir?

HEINRICH — Evet soytarı, bu nokta tümüyle ortaya çıkarılmıştır.

GOETZ — Kim tarafından?

HEINRICH — Tanrının ta kendisi tarafından. Tanrı yeryüzünde iyiliğin olanaksız olmasını istedi.

GOETZ — Olanaksız olmasını mı?

HEINRICH — Tümüyle olanaksız olmasını. Aşkın olanaksız olmasını, adaletin olanaksız olmasını istedi! Bir insanı sevmeyi dene bir hele, bak o zaman sorarım sana.

GOETZ — Bu benim gönlümün istediği bir şeyse neden sevmiyecek mişim?

HEINRICH — Çünkü kin ve garazın bütün insanlığı yakından yakına kaplayı vermesi için tek bir kişini başka birine düşman olması yeter.

GOETZ — (*Sözün arkasını getirerek*) Bu adam yok-sulları severdi.

HEINRICH — Onlara bile bile yalan söylerdi. En aşağılık heveslerini körüklerdi. Onları bir ihtiyarı öldürmeğe de zorladı. (*Durur*) Ne yapabilirdim ben? Öyle ya ne yapabilirdim? Ben suçsuzdum ve suç hırsız gibi üstüme saldırdı. Bunun iyilik neresindeydi, piç! Neresindeydi? Kötülüğün en azı neredeydi? (*Durur*) Bir hiç için kendine bir sürü zahmet veriyorsun, palavracı! Cehenne-me lâayık olmak istiyorsan yatağında kal yeter. Dünya büyük haksızlıklar dünyasıdır. Eğer bunu kabul edersen sen de suç ortaklarından birisin. Eğer bunu değiştirirsen kaatilsin demektir. (*Gülerek*) Dünyadan çıkan pis koku ta yıldızlara dek ulaşıyor.

GOETZ — Öyleyse herkes cehennemlik mi?

HEINRICH — Yok hayır, hepsi değil. (*Durur*) İnaniyorum, yarabbi, inanıyorum. Umutsuzluğa düşmek günahını işlemeyeceğim. Kötülük iliklerime işlemiş ama eğer kararın beni kurtarmaksa bunu yapacağını da biliyorum. (*Goetz'e*) Hepimiz eşit olarak suçluyuz, piç! Hepimiz cehennem lâayıkız, fakat Tanrı, eğer gönlü isterse, bağışlar suçları.

GOETZ — Benim isteğime aykırı olarak benim suçlarımı bağışlamayacaktır.

HEINRICH — Aşağılık herif, onun merhametine karşı nasıl oluyor da savaşılabiliyorsun? Onun bitmez tükenmez sabrı varken sen onu nasıl yorabilirsin? Eğer gönlü isterse seni parmaklarının ucuyla tuttuğu gibi alır. Cennetine bırakıverir. Baş parmağıyla dokunarak senin kötü isteğini eziverir. Senin çenelerini açar. İyi dileklerle senin kafanı doldurur. Sen kendin istemediğin halde kendini iyi insan bulursun. Haydi git Worms'u yak, yık, git de herkesi boğazla. Zamanını ve gücünü yitiriyorsun. Bugünlerde sen de kendini herkes gibi cennetle cehennem arasında bulacaksın.

GOETZ — Öyleyse herkes kötülük mu yapıyor?

HEINRICH — Herkes.

GOETZ — Peki hiç kimse hiç bir iyilik yapmadı mı?

HEINRICH — Hiç kimse yapmadı.

GOETZ — Güzel. *(Tekrar çadırın içine döner)* Seninle bahse girerim ki ben iyilik yapacağım.

HEINRICH — Ne yapacağım dedin?

GOETZ — İyilik. Bahse giriyor musun?

HEINRICH — *(Omuz silkerek)* Hayır piç! Hiç bir bahse giremem.

GOETZ — Haksızsın, iyiliğin olanaksız olduğunu sen bana öğrettin. Öyleyse ben iyilik yapacağıma bahse gireyim. Bu da eşi görülmemiş olmanın en iyi yolu. Suçluyum ama benliğimi değiştiriyorum. Ceketimi ters yüz ediyorum. Bir evliya olacağım, bunun üstüne bahse gir.

HEINRICH — Böyle bir sonuca vardığına kim karar verecek?

GOETZ — Sen! Bir yıl ve bir gün sonra. Yeter ki bahse gir.

HEINRICH — Bahse giriyorum ama onu daha başta kaybettin, budala! Sen iyiliği tek bahsi kazanayım diye yapacaksın.

GOETZ — Bu doğru işte! Öyleyse zar atalım. Eğer

ben kazanırsam kötülük üstün çıktı demek olsun... eğer kaybedersem... ne diyeyim bilmiyorum. Eğer ben kaybedersem ne yapacağımı ben bilirim..Haydi, benimle kim karşılaşır. Nasty ne dersin?

NASTY — Hayır.

GOETZ — Neden?

NASTY — Kötü de ondan.

GOETZ — Evet doğru, kötü olur. Aklından ne geçiyor? Haydi fırıncı, şimdi daha kötüyüm ben.

NASTY — Madem iyilik yapmak istiyorsun karar verirsın ve yaparsın, o kadar.

GOETZ — Tanrının ağzından bir şeyler almak için onu zorlamak istiyorum. Bu kez ya evet ya da hayır. Eğer bana kazandırırsa kent yakılır, sorumluluğun da ona ait olduğu apaçık anlaşılır. Haydi gel zar oynayalım. Eğer Tanrı seninle birlikse korkmaman gerekir. Cesaret edemiyorsun, korkak herif! Asılmayı mı daha iyi buluyorsun? Kim istiyor? Var mı kabadayı?

CATHERİNE — Ben istiyorum.

GOETZ — Sen ha, Catherine? *(Ona bakar)* Neden olmasın? *(Ona zarları verir)* Oyna bakalım.

CATHERİNE — *(Zarları atarak)* İki bir. *(Ürperir)* Kaybedersem kötü.

GOETZ — Benim kaybetmek istediğimi kim söyledi size? *(Zarları meşin hokka içine koyar)* Bak Tanrı sıkıştın şimdi. Oyununu alt üst etmek zamanı geldi. *(Zarları atar)*

CATHERİNE — Bir bir... kaybettin.

GOETZ — Öyleyse Tanrının isteğine uyacağım. Hoşça kal Catherine.

CATHERİNE — Öp beni *(Onu öper)* Güle güle git Goetz.

GOETZ — Al bu keseyi nereye isterse canın oraya git. *(Frantz'a)* Git yüzbaşı Ulrich'e söyle askerleri yatmak üzere çadırlarına göndersin. Sen, Nasty, kente dön.

Boğuşmayı durdurmanın henüz zamanıdır. Ümitsizliği doğ-
masıyla birlikte eğer kapıları açarsanız, eğer papasını
Worms'dan sağ salim çıkarlarsa ve eğer kendilerini koru-
mak üzere bana sığınarlarsa öğleyin kuşatmayı kaldırırım.

NASTY — Anlaştık.

GOETZ — İncanın yeniden yerine geldi mi peygam-
ber?

NASTY — İncamı hiç yitirmemiştım ki.

GOETZ — Talihli adamsın doğrusu!

HEINRICH — Sen onlara özgürlüklerini geri ver-
yorsun, sen onların yaşam ve umutlarını geri veriyorsun.
Ya beni, insafsız herif, beni ihanet etmeğe zorladın, bana
da temiz kişiliğimi geri verecek misin?

GOETZ — Kişiliğini yeniden bulmak senin yapaca-
ğın iş. Her şey bir yana, işin içinde büyük bir kötülük ol-
madı ki.

HEINRICH — Olanın ne önemi var ki! Bu işde be-
nim niyetim söz konusu. Seni izleyeceğim haydi, seni iz-
leyeceğim, adım adım, gece gündüz. İnan bana kendi dav-
ranışlarını tartarken. Ve bir yıl bir gün sonra nereye
gidersen git, yüreğin ferah, yatışmıştır, o gün seninle y-
ne buluşacağım.

GOETZ — İşte gün ağarıyor, ne kadar da ayaz var.
Şafak ve iyilik benim çadırıma giriyorlar, yine de sevin-
cimiz yerinde değil. Şafak hıçkırıyor, iyilik de benden
tiksinliyor. İnsan kendini bir felâketin ertesi gününü ya-
şıyormuş sanıyor. Belki de iyilik umut kırıcı bir şeydir...
Gerçi bunun benim için önemi pek yok ya. Ben iyilik üs-
tüne düşünce ileri sürmek değil, iyilik yapmak durumun-
dayım. Haydi, hoşça kalın.

(Dışarı çıkar. Catherine kahkahalarla güller.)

CATHERINE — (Gözlerinden yaşlar golorok güller)
Bu oyunda hile yaptı o! Gördüm ben, hilesini sezdim ben,
hem de kendisi kaybetsin oyunu diye hile yaptı.

II. P E R D E

4. Tablo

I. S a h n e

Karl, iki köylü

BİRİNCİ KÖYLÜ — İçerdekinin ağzı çok bozuk.

KARL — Onlar baron. Bunlar deli gibi kudururlar, düşünün.

BİRİNCİ KÖYLÜ — Ya korkar da vazgeçerse?

KARL — Tehlike yok, eşek gibi inatçıdır. İşte geliyor, saklanın!

II. S a h n e

Saklanmış köylüler, Karl, Goetz

GOETZ — Kardeşim, bize bir sürahi şarap getirir misin? Üç bardak yeter. Ben içmiyeceğim. Benim aşkıma yap bunu.

KARL — Senin aşkına yapacağım, kardeşim. (*Goetz çıkar. Köylüler gizlendikleri yerden çıkarlar, gülerek ve kalçalarına vurarak*)

KÖYLÜLER — Kardeşim, benim küçük kardeşim, kardeşçik! Haydi! İşte benim aşkım!

(*Gülerek birbirlerine şamar atarlar*)

KARL — (*Bardakları bir tepsiye koyarak*) Bütün hizmetçiler kardeşirler. Bizi sevdiğini söylüyor bizi okuyor ve bazı kez öpüyor. Dün benim ayaklarımı yıkayarak eğleniyordu. Kibar efendimiz. Kardeşçğim. Tuh!

(*Tükürür*) Ağzımı tırmalayan bir kelime. Ne zaman söylesem tükürüyorum. Bana kardeş dediği için onu asacaklar ve ben ipi boynuna geçirdikleri zaman dudaklarından öpeceğim. "İyi geceler kardeşçığım. Benim aşkıma öl" diyeceğim.

(*Tepsiyi ve bardakları taşıyarak çıkar*)

BİRİNCİ KÖYLÜ — Al sana bir adam. Ona bir şey anlatmamalı.

İKİNCİ KÖYLÜ — Bana okumasını bildiğini söylediler.

BİRİNCİ KÖYLÜ — Boş ver!

KARL — (*Geri döner*) İşte emirler. Nossak ve Schulheim topraklarında dolaşın. Haberi en küçük köyde bile yayın. "Goetz Heindenstamm topraklarını köylülere veriyor." Bırakın köylüler bu haberi aralarında konuşsunlar. Sonra "Goetz, o piç, topraklarını veriyor da, niçin Schulheim'in en yüksek efendisi topraklarını size vermiyor?" diye onları için için işleyin, kışkırtın, her yanı karıştırın. Haydi. (*Çıkarlar*) Goetz, benim aziz kardeşim, senin düzenli işlerini nasıl karman çorman edeceğimi göreceksin. Ver onlara topraklarını, ver. Bir gün onlara topraklarını vermeden önce neden ölmediğine yanacaksın. (*Güler*) Aşk için! Her gün seni giydiren soyuyorum. Göbeğini görüyorum, ayak parmaklarını görüyorum, kıcını görüyorum. Seni sevmemi istiyorsun. Senin aşkımdan gebereceğim. Conrad sert ve kabaydı. Ama onun hareketleri senin iyilik severliğinden daha az aşağılıyordu beni. (*Nasty girer*) Sen ne istiyorsun?

III. S a h n e

Karl ve Nasty

NASTY — Goetz beni çağırtmış.

KARL — Nasty!

NASTY — (*Onu tanıyarak*) Sen ha!

KARL — Sen Goetz'ü tanıyor musun? Güzel bir tanıdık.

NASTY — Bununla uğraşma. (*Durur*) Neye niyetlendiğini biliyorum Karl; akıllı uslu sesini kesecek ve emirlerimi dinleyeceksin.

KARL — Köyler kentlerin verdiği emirleri ne yap-sın.

NASTY — Bu pis davranışı yapmağa kalkarsan seni astırırım.

KARL — Asılan sen olmayasın, kendini koru. Önce burada ne işin var? Bu biraz şüpheli. Goetz'le konuşmağa geliyorsun, sonra da kalkıp bizi baş kaldırmağa kışkırtıyorsun. Sana para verilmediğini kim söyler bana?

NASTY — İçin için kaynayan bir baş kaldırmanın çok geç patlatılması ve bu baş kaldırmanın Beyler tarafından bastırılması için sana para verilmediğini bana kim söyler acaba?

KARL — İşte Goetz!

IV S a h n e

Goetz, Nasty, Baronlar

(*Goetz geri geri içeri girer, Schulheim, Nossak ve Rietschel baronları bağırıp çağırarak onun çevresini alırlar.*)

NOSSAK — Köylülere aldırış etmezsin sen. Senin istediğin bizim derimizi yüzmek.

SCHULHEIM — Kanımızla annenin orospuluklarını yıkamak istiyorsun.

NOSSAK — Ve Alman asil sınıfının mezarcısı olmak istiyorsun.

GOETZ — Kardeşlerim, aziz kardeşlerim, neden söz ettiğinizi bile bilmiyorum.

RIETSCHEL — Hareketinin barutu ateşleyeceğini

bilmiyor musun? Hemen şimdi topraklarımızdan, altınımızdan gömleğimize dek ve üstelik Tanrının bize bağışladığı üstünlüğü köylülere vermezsek köylülerimiz çılgına dönmiyecekler mi?

SCHULHEIM — Bizi şatolarımızda kuşatmaya geleceklerini bilmiyor musun?

RIETSCHEL — Kabul etsek bu bizim için yıkım olacak, red etsek ölüm demektir.

NOSSAK — Bunu bilmiyor musun?

GOETZ — Benim pek aziz kardeşlerim...

SCHULHEIM — Şarlatanlık yok! Vaz geçiyor musun? Ya evet, ya hayır.

GOETZ — Pek aziz kardeşlerim, beni bağışlayın. Hayır diyorum.

SCHULHEIM — Sen bir kaatilsin.

GOETZ — Evet kardeşim, herkes gibi.

SCHULHEIM — Piçsin!

GOETZ — Evet, İsa gibi.

SCHULHEIM — Bok soyu! Sokak süprüntüsü!

(Goetz'ün suratına bir yumruk atar, Goetz sallanır, sonra dikilir, Schulheim'm üstüne doğru yürür, hepsi geri çekilirler, birden Goetz kendini boylu boyunca yere atar.)

GOETZ İmdat! Melekler! Bana kendimi yenmeğe yardım edin! (Her yanı titrer) Vurmayacağım. Sağ elim vurmak isterse keseceğim onu. (Toprağın üstünde kıvrılır, Schulheim ona bir tokme atar) Güller, gül yağmuru okşamalar bunlar. Tanrı beni ne denli seviyor! Her şeyi kabul diyorum. (Kalkar) Ben bir plçim, köpeğim, bok soyuyum, iki yüzlüyüm, benim için dua edin.

SCHULHEIM — (Vurarak) Vaz geçiyor musun?

GOETZ — Vurmayın, kirleneceksiniz.

RIETSCHEL — (Tehdit edici) Vaz geçiyor musun?

GOETZ — Yarabbi, beni gülmenin iğrenç isteğinden kurtar.

SCHULHEIM — Ulu Tanrı!

RIETSCHEL — Gelin, yuvamızı yitiriyoruz!

V S a h n e

Nasty, Goetz, Karl

(Goetz Nasty'ye doğru gelir.)

GOETZ — *(Neşeli)* Selâm, Nasty, selâm kardeşim. Seni yeniden gördüğüm için mutluyum. Worms'un duvarları altında, iki ay önce, benim yoksullarla birleşmemi teklif ettin. Peki, kabul ediyorum. Bekle, konuşma sırası şimdi bende. Sana iyi haberler vereceğim. İyilik etmeden önce, iyilik nedir bunu bilmeli derdim kendi kendime. Uzun süre düşündüm. Sonunda, Nasty! İyiliği öğrendim. İyilik sevgidir, güzel! Ama hakikat şudur ki insanlar birbirlerini sevmiyorlar. İnsanları birbirini sevmekten alakoyan ne? Durumların eşitsizliği, kölelik ve yoksulluk. Öyleyse bu sayılanları ortadan kaldırmak gerekiyor. Buraya dek anlaşıyoruz, değil mi? Bunda şaşılacak bir şey yok. Senin derslerinden yararlandım. Evet, Nasty, şu son günlerde seni çok düşündüm. Yalnızca sen, Tanrının saltanatını sonraya bırakmak istiyorsun. Ben daha kurnazım. Hemen başlamak için bir çare buldum, en azından toprağın bir köşesinde, burada. Önce, topraklarımı köylülere bırakıyorum. Sonra yine bu toprak üstünde hırlıtiyan birliğini kuruyorum. Herkes eşit! Ah, Nasty, ben komutanım. İyilik savaşına giriyorum. Hemen ve kan dökmeden savaş kazanmak istiyorum. Bana yardım et! İster misin? Sen yoksullarla konuşabilirsin. İkimiz cennetimizi yeniden yapacağız. Çünkü Tanrı beni ilk günahlarımızı silmek için seçti. Bak, Phalanstère'in için bir ad buldum: Oraya Güneş Sitesi diyeceğim. Ne var? Ah eşek kafalı! Ah oyun bozan! Hâlâ mı beni suçlu buluyorsun?

NASTY — Topraklarını kendine sakla.

GOETZ — Topraklarımı saklamak! Sen, Nasty, bunu isteyen sensin. Bak sen! Ben bundan başka bir şey beklerdim.

NASTY — Topraklarını sakla. Bize iyilik etmek istiyorsan sakın ol ve özellikle hiç bir şeye ilişme.

GOETZ — Sen de köylülerin ayaklanacaklarına inanıyor musun?

NASTY — İnanmıyorum, biliyorum.

GOETZ — Bundan şüphelenmeliydim. Senin dar ve inatçı ruhunu yoldan çıkaracağımı önceden görmeliydim. Az önce o domuzlar, şimdi de sen, sizin böylesine bağırmanız için benim haklı olmam gerekiyor. İyi öyleyse beni de cesaretlendiren bu. Bu toprakları köylülere vereceğim, hem de yakında vereceğim. İyilik hepinize karşı kendi kendine yürüyüp gidecek.

NASTY — Sana kim topraklarını vermen için yalvardı?

GOETZ — Topraklarımı vermem gerektiğini biliyorum.

NASTY — Ama kim yalvardı?

GOETZ — Biliyorum dedim sana. Seni nasıl görüyorsam gideceğim yolu da öyle görüyorum. Tanrı bana ışık tutuyor.

NASTY — Tanrı susunca insan ona dilediğini söyletebilir.

GOETZ — O! Takdir değer peygamber! Otuzbin köylü açlıktan ölüyor ben onları kurtarmak için, servetimi hiçe sayıyorum. Sen bana sakın sakın Tanrının onları kurtarmayı bana yasak ettiğini söylüyorsun.

NASTY — Sen mi yoksulları kurtaracaksın? Sen yapsan yapsan onların ahlâkını bozarsın.

GOETZ — Peki kim kurtaracak onları?

NASTY — Onlardan yana endişen olmasın. Onlar kendi kendilerini kurtarırlar.

GOETZ — E peki, elimden iyilik etme çareleri alırsa ben ne olacağım?

NASTY — Senin işin var, zenginliğini idare eder ve çoğaltırsın. İşte sana yaşamın boyunca uğraşacağın bir iş.

GOETZ — Demek oluyor ki senin hoşuna gitmem için benim kötü bir zengin olmam gerekiyor.

NASTY — Kötü zengin diye bir şey yoktur. Zenginler vardır işte o kadar.

GOETZ — Nasty ben sizdenim.

NASTY — Hayır.

GOETZ — Ben bütün yaşayışım boyunca yoksul olmadım mı?

NASTY — İki çeşit yoksul vardır, hep birlikte yoksul olanlar, tek başına yoksul olanlar. Birinciler gerçek yoksullardır, ötekilerse zengin olup da talihi olmayanlardır.

GOETZ — Peki, mallarını bağışlayan zenginler, bunlar da yoksul sayılmaz sanırım.

NASTY — Hayır, bunlar eski zenginlerdir.

GOETZ — Öyleyse ben önceden ortadan kalkmışım demek. Bundan sen utan, Nasty, baş vuracak bir yeri kalmayan bir hıristiyanı mahkûm ediyorsun. (*Sinirli sinirli gülrür*) Beni sevmeyen asıl köylüler ne denli kurum taslanalar, siz onlardan daha kurumlusunuz. Ve ben o sınıfın olanların arasına girmekle senin sınıfındakilere göre daha az kötü durumda olacağım. Şükür ki sabırlıyım, ben bir daha geri dönmemek üzere onları seveceğim. Benim sevgim, senin hırçın ruhunun duvarlarını yıkacaktır, yoksulların hırçınlığını yumuşatacaktır. Sizi seviyorum Nasty, sizin tümünüzü seviyorum.

NASTY — (*Daha yumuşak*) Eğer bizi seviyorsan tasarımdan vazgeç.

GOETZ — Hayır.

NASTY — (*Değişik bir biçimde ve acele ederek*) Dinle bak, benim yedi yıla ihtiyacım var.

GOETZ — Ne yapmak için?

NASTY — Yedi yıl içinde kutsal savaşa başlamak için hazırlanmış olacağım. Bundan önce değil. Eğer sen bu günden köylüleri birbirine tutuşturursan, sekiz güne kalmaz birbirlerini öldürürler. Senin bir hafta içinde yapacağın yıkıntıyı yeniden ayağa kaldırmak için yarım yüzyıldan daha çok zaman gerekecektir.

KARL — Köylüler geldiler, efendimiz.

NASTY — Onları geri gönder Goetz. (*Goetz karşılık vermez*) Dinle bak eğer sen bize gerçekten yardım etmek istiyorsan bunu yapabilirsin.

GOETZ — (*Karl'a*) Onlara beklemelerini rica et, kardeşim. (*Karl çıkar*) Bana ne teklif ediyorsun?

NASTY — Topraklarını kendi elinde bırakacaksın.

GOETZ — Bu, senin bana önereceğin şeye bağlı olacak.

NASTY — Eğer o toprakları kendi elinde bulundurursan, oraları bize sığınma ve toplanma yeri olarak yararlı olur. Ben senin köylerinden birine yerleşeceğim. Oradan benim emirlerim bütün Almanya'da yankılar uyandıracak, oradan yedi yıl sonra savaş işareti verilecektir. Sen bize paha biçilmez iyilikler yapabilirsin. Öyleyse ne yapman gerekiyor?

GOETZ — Hayır, olmaz.

NASTY — Kabul etmiyor musun?

GOETZ — Ben haftalık faiz olarak iyilik yapacak değilim. Sen beni anlamadın mı Nasty? Benim çabamla yılın sonundan önce onbin dönümlük topraklar üstündeki insanlar mutluluk, sevgi ve erdeme gömülecekler. Topraklarımdan üstüne Güneş Sitesini kurmak istiyorum, sen se orasını birbirlerini öldüren insanların ülkesi yapmak istiyorsun.

NASTY — İyiliğe hizmet bir askerin hizmeti gibidir, Goetz, hangi asker tek başına bir savaşı kazanır? İlk önce alçak gönüllü olmaktan işe başla.

GOETZ — Ben alçak gönüllü olmayacağım ama istediği kadar gösterişsiz olacağım. Alçak gönüllülük, ilgisiz kişiler için bir erdemdir. (*Durur*) Bir savaş hazırlamak için neden sana yardım edeyim? Tanrı kan dökülmesini yasak etti, sense Almanya'yı kana bulamak istiyorsun! Ben senin suç ortağın olmayacağım.

NASTY — Sen kan dökmiyecek misin? Peki topraklarını bağışla, şatonu bağışla da gör bakalım Almanya toprağı kanamaya başlamıyacak mı?

GOETZ — Kanamayacak o toprak. İyilik, kötülük doğuramaz.

NASTY — İyilik, kötülük doğuramaz, öyle diyelim. Madem ki senin delice cömertliğin köylülerin birbirlerini öldürmelerine yol açacak, bu da senin İyilik yapman demek olur.

GOETZ — İyilik yoksulların acısını sürdürüp gitmek demek midir?

NASTY — Ben senden yedi yıl istiyorum.

GOETZ — Peki, bu günden o zamana kadar ölecekler ne olacak? Yaşamlarını gazez ve korku içinde geçirmiş olanlar, umutsuzluklar içinde geberip gideceklerdir.

NASTY — Onların ruhları Tanrının olsun.

GOETZ — Yedi yıl! Ve sonra bu yedi yıla yedi de savaş yılı eklenecek, daha sonra da yedi ceza yılı, çünkü o yıkıntıları kaldırmak gerek. Sonra da ne olacağını kimbilir? Belki yeni bir savaş yeni bir ceza ve yeni peygamberler ve yedi yıl sabredilmesini istiyecekler. Şarlatan herif, bütün bu insanları kıyamet gününe dek sabrederek bekletecek misin? Ben iyiliğin her gün, her saatte ve hattâ şu anda olası olduğunu söylüyorum. Ben bir anda iyilik yapan kişi olacağım. Heinrich diyordu ki: "Garezin için için bütün dünyayı sarması iki kişinin birbirine diş bilemesi yetti." Bense gerçek olarak şunu söylüyorum ki bir insanın bölünmez bir sevgiyle tüm insanları sevmesi, bu sevginin için için tüm insanlığa yayılması için yeter gider.

NASTY — Ya, bu adam sen mi olacaksın?

GOETZ — Evet, Tanrının yardımıyla ben olacağım. Ben İyiliğin kötülükten zor olduğunu biliyorum. Kötü olan bendim, İyilik de her şeydi. Fakat korkum yok. Toprağı canlandırmak gerek. Ve ben onu canlandıracağım. Tanrı bana gözleri parlatma emri verdi. Ben gözleri parlatacağım. Benliğimden kan yerine ışık çıkacak. Ben ateşli bir kömürüm. Tanrının soluğu beni tutuşturuyor, diri diri yanıyorum. Fırıncı, ben iyilik hastasıyım, bu hastalığın bulaşıcı olmasını istiyorum. Tanık da, düşünce kurbanı da, heveslenen de ben olacağım.

NASTY — Düzenbaz.

GOETZ — Sen benim zihnimi karıştıramazsın! Ben görüyor ve biliyorum, gün ışığı içindeyiz ve ben de olacağı bileceğim.

NASTY — Bir yalancı peygamber, Şeytanın bir desteği, bu adam dünya yıkılsa da iyi olduğunu sandığım şeyi yapacağım diyen adamlardan biri.

GOETZ — Evet, bu bir yalancı peygamber. Şeytanın bir desteği ve bu adam ilk önce dünya yıkılsın, sonra iyilik olası mı, göreceğim diyenlerden biri.

NASTY — Goetz, eğer canımı sıkarsan seni yok ederim.

GOETZ — Nasty, demek sen beni öldüreceksin. ha?

NASTY — Evet, eğer canımı sıkarsan.

GOETZ — Ben işte bunu yapamayacağım. Benim kismetim de iyilik etmek. Ben onlara topraklarımı bağışlayacağım.

5. T a b l o

(Bir köy kilisesinin büyük kapısı önünde. Kapı sundurması altında iki kürsü. Birinin üstünde bir trampet birinin üstünde bir flüt.)

I. S a h n e

Goetz, Nasty, sonra köylüler

GOETZ — *(Seslenerek girer)* Hey bana bakın, otuz fersaha dek canlı bir yaratık yok, yerin dibine girdiler. Benim iyiliğim bir felâket gibi üzerlerine çöktü. Budalalar. *(Birdenbire Nasty'ye döner)* Neden benim ardından geliyorsun?

NASTY — Senin başarısızlığında bulunmak için.

GOETZ — Başarısızlık olmayacak. Ben bugün Site'nin ilk taşım koyuyorum. Sanıyorum ki köylüler bodrumdalar. Ama sabretmek gerek. Onlardan altı yedi kişiyi ele geçireyim bak onları kandırmasını biliyor muyum, bilmiyor muyum görürsün. *(Bağırarak, fife sesleri)* Nedir bu? *(Yarı sarhoş bir halde bir köylü kafilesi içeri girer. Bir sedye üstünde alçıdan bir ermiş heykeli taşımaktadır)* Çok şensiniz. Eski derebeyinizin bağışım mı kutluyorsunuz?

BİR KÖYLÜ — Tanrı bizi ondan korusun, keşiş efendi.

GOETZ — Ben keşiş değilim.

(Kukuletasını arkaya atar.)

KÖYLÜLER — Goetz!

(Korkarak geri çekilirler, bazıları istavroz çıkarırlar.)

GOETZ — Goetz, evet Goetz, umacı yani! Hristiyanlığa acıyarak topraklarını bağışlayan Goetz. Ben bu denli korkunç yüzlü bir insan mıyım? Yaklaşınız, sizinle konuşmak istiyorum. *(Durur)* Peki? Ne bekliyorsunuz? Yaklaşsanıza! *(Köylüler susmakta inat ederler. Goetz cimir verir bir edayla)* Kim buyuruyor bunu?

BİR İHTİYAR — *(Kötü kötü bakarak)* Ben.

GOETZ — Yaklaş bana.

(*İhtiyar topluluktan ayrılır ve ona doğru gelir. Köylüler sessizlik içinde ikisine de bakarlar.*)

GOETZ — Söyle bana: Derebeyinin anbarında buğday çuvalları gördüm. Beni anlamadınız mı? Artık ürün vergisi olarak ondalık vermeyeceksiniz. Artık ödemeli borcunuz olmayacak.

İHTİYAR — Kısa bir süre için herşeyi olduğu gibi bırakıyoruz.

GOETZ — Niçin?

İHTİYAR — Lâfın nereye varacağını anlamak için.

GOETZ — Çok güzel. Buğday çürüyecek. (*Durur*) Peki içinde bulunduğunuz yeni koşullar için ne dersiniz?

İHTİYAR — Onu söz konusu etmiyoruz efendimiz.

GOETZ — Ben senin efendin değilim artık. Bana kardeşim de anlıyor musun?

İHTİYAR — Evet, efendimiz.

GOETZ — Ben senin kardeşim diyorum sana.

İHTİYAR — Yok, bunun için olmaz.

GOETZ — Sana emre... sana rica ediyorum.

İHTİYAR — Siz istediğiniz kadar benim kardeşim olursunuz ama ben sizin kardeşiniz olamam. Herkes kendi yerinde, efendimiz.

GOETZ — Haydi! Haydi! Alışsın. (*Flüt ve trampeti göstererek*) Bunlar nedir?

İHTİYAR — Bir flüt ve bir trampet.

GOETZ — Kim çalıyor onları?.

İHTİYAR — Keşişler.

GOETZ — Burada keşişler var mı?

İHTİYAR — Tetzl kardeş para karşılığı günahlarımızı bağışlamak üzere iki çömezle birlikte Worms'a geldi.

GOETZ — (*Acı acı*) Bunun için mi bu denli sevinç içindesiniz? (*Birdenbire*) Cehennem olsunlar! Burada böyle şey istemem. (*İhtiyar susar*) Bu günah bağışlamaların hiç bir değeri yoktur. Tanrının günahları bağışlar-ken oyun oynanacağına inanır mısın sen? (*Durur*) Eğer

ben senin efendin olsaydım ve bu üç hırsız kovmanı emretseydim, bu işi yapar mıydın?

İHTİYAR — Evet, yapardım.

GOETZ — Peki öyleyse son kez efendin sana bunu buyuruyor...

İHTİYAR — Siz bizim efendimiz değilsiniz.

GOETZ — Sen çekil git, çok kocamışsın sen. (*İhtiyarı ister, bir basamağa çıkar ve sözlerini hepsine yöneltir.*) Size topraklarımı neden armağan ettiğimi birbirinize sordunuz mu? (*Bir köylüyü göstererek*) Sen karşılık ver bakayım.

KÖYLÜ — Bilmiyorum.

GOETZ — (*Bir köylü kadına*) Ya sen?

KADIN — (*Duraksızarak*) Belki de... bizi mutlu kılmak istediniz.

GOETZ — İyi bir karşılık! Evet istediğim buydu işte. Yalnız mutluluk bir araçtır. Mutlu olursanız ne yapmak niyetindesiniz?

KADIN — (*Korku içinde*) Mutluluk mu? Ama ilk önce onu elde etmek gerek.

GOETZ — Korkmayın, onu elde edeceksiniz, ne yapacaksınız onu?

KADIN — Bunu düşünmedik. Bunun ne demek olduğunu bile bilmiyoruz.

GOETZ — Ben sizin hesabınıza bunu düşündüm. (*Durur*) Biliyorsunuz ki Tanrı bize sevmeyi emreder. Yalnız şu var ki şimdiye dek bu mümkün olmuyordu. Düne dek, kardeşlerim, çok mutsuzluk içindeydiniz. Sizden sevgi istemek akla bile gelmezdi. Ben işte hiç bir özürünüzün kalmamasını istedim. Sizi kanlı, canlı ve varlıklı yapacağım. Ve inan olsun, tüm insanları sevmenizi sizden isteyeceğim. Sizin bedenlerinize kumanda etmekten vaz geçiyorum. Ruhlarınızı yönetmek için yapıyorum bunu. Çünkü Tanrı bana ışık tutuyor. Ben mimarım, sizler de işçiler. Her şey herkesin, araçlar ve topraklar ortak. Artık

yoksul yok, varlıklı yok, sevgi yasasından başka yasa da yok. Biz tüm Almanya için örnek olacağız. Haydi çocuklar, bu işi bir deneyelim mi? (*Sessizlik*) İşin başlangıcında sizi korkutmak benim hoşuma gitmeyen bir şey değildir. İyi bir kocamış şeytanın sözleri kadar hiç bir şey güvendirici olamaz. Ama, kardeşlerim, melekler şüphelidirler! (*Halk gülümser, iç çeker ve kıpırdanır*) Sonunda yüzünüz güldü bana.

HALK — İşte geliyorlar, işte!

GOETZ — (*Dönerek Tetzeli görür ve canı sıkılır*) Şeytan alsın götürsün bu keşifleri.

II. S a h n e

*Aynı kişiler, Tetzeli, iki çömezi
ve bir köy papazı*

(*İki çömez araçlarını alırlar, bir masa getirilir ve üst basamağa konur, Tetzeli parşömen kâğıtlı tomarlarına masanın üstüne koyar.*)

TETZEL — Peki babalar, yaklaşınız, yaklaşınız! Sarmısak yemiş değilim. (*Köylüler gülerler*) Nasılsınız bakalım buralarda? Toprak iyi mi?

KÖYLÜLER — Çok da fena değil.

TETZEL — Ya karılarınız? Hep kötü mü?

KÖYLÜLER — Öyle ya. Her yerde olduğu gibi.

TETZEL — Şikâyet etmeyin. Karılarınız sizi şeytana karşı korurlar, çünkü onlar daha çok orospudurlar. (*Halk güler*) Ama çocuklar sözlerim burada bitmiyor. Ciddi şeylerden de söz edeceğiz! Müzikten! (*Trampet ve fife*) Boyuna çalışmak iyi, hoş bir şey ama insan bazı toprağı bellerken belin sapına dayanır uzaklara bakar ve kendi kendine der ki: "Ölümden sonra acaba başıma ne gelecek?" Bu iş, çiçeklerle süslenmiş iyi bir mezarı olmaktan ibaret değildir. Ruh orada kalmaz. Nereye gidecektir? Ce-

henneme mi? (*Trampet*) Ya da cennete mi? (*Flüt*) Babacan insanlar, bu soruyu Yüce Tanrının kendi kendine sorduğunu düşünürsünüz. Yüce Tanrı sizler için o denli endişede ki artık uykuda da uyumuyor. Haydi bakalım, sen, şuradaki, adın ne senin?

KÖYLÜ — Peter.

TETZEL — Peki Peter, arada bir içkiyi fazla kaçır-
dığın olur mu? Haydi, sakın yalan söyleme.

KÖYLÜ — Eh, oluyor hani.

TETZEL — Ya karım döğüyor musun?

KÖYLÜ — İçtiğim zaman.

TETZEL — Bununla birlikte Tanrıdan da korkuyor
musun?

KÖYLÜ — Evet ya, kardeşim!

TETZEL — Ya hazret-i Meryem'i seviyor musun?

KÖYLÜ — Anamdan daha çok.

TETZEL — İşte yüce Tanrıyı çok zor duruma sok-
tun. "Bu adam o denli kötü değil, diyor kendi kendine, ve
ona büyük bir kötülük yapmak niyetinde değilim. Bunun-
la birlikte günah işledi, benim onu cezalandırmam gerek."

KÖYÜ — (*Üzgün*) Yazık!

TETZEL — Dur hele. Bereken versin ki ermişler var!
Bunların herbiri yüzbin kez cenneti hak etmişlerdir. Fa-
kat bu ermişin işine yaramaz, çünkü bir kere cennete gi-
rebilir. Böyle olunca Yüce Tanrı kendi kendine ne dedi?
Dedi ki: "Cennete giriş hakkına sahip olmayanlar için,
bunlar yitirmemek üzere, ben bunları oraya girmek hakkı
olmayanlara dağıtacağım. Bu babacan Peter eğer bir ta-
ne kusuru bağışlama belgesini Tetz el kardeşten satın alır-
sa böylece ermişlerden Martin'in çağrısıyla cennete gire-
cektir." Ha? Ne dersin? Çare bulundu değil mi? (*Alkış-
lar*) Haydi Peter, çıkar keseni. Kardeşlerim, Tanrı ona
bu inanılmaz pazarlığı sunuyor, iki gümüş akçaya cennet.
Hangi cimri, hangi pinti sonsuz yaşayışı için iki gümüş
akça vermez ki? (*Peter'in iki gümüş akçasını alır*). Te-

şekkür ederim, haydi dön evine ve bir daha günah işleme. Kim istiyor? İşte kazançlı bir eşya: Bu tomarı köyünüzün papazına sunduğunuz zaman, seçeceğiniz büyük günahlardan indirim yapmak zorunda kalacaktır. Öyle değil mi papaz efendi?

PAPAZ — Zorunda kalacağım, doğru.

TETZEL — Ya bu ne? *(Bir parşömen kâğıdı sallar)*

Bu da kardeşlerim, Yüce Tanrının gösterdiği bir incelik! Bu gördüğünüz kusur bağışlama belgeleri, bunlar özel bir biçimde incelenmiş olup ailesi bireyleri cennetle cehennem arasında bulunanlar içindir. Eğer gereken parayı verirseniz ailenizin tüm bireyleri kanatlarını açarak cennete doğru uçacaklardır. Bu da, böylece "transfer" yapacak her kişi için iki gümüş akçadır. Bu "transfer" işi ivdilikle yapılır. Haydi, kim ister? Kim ister bundan? Sen kimini yitirdin?

BİR KÖYLÜ — Annemi.

TETZEL — Anneni, o kadar mı? Sen bu yaşta yalnız anneni mi yitirdin?

KÖYLÜ — *(Çekimerek)* Amcamı da yitirdim...

TETZEL — Demekki zavallı amcanı cennetle cehennem arasında bırakıyorsun, öyle mi? Haydi bakalım ver bana dört gümüş akça. *(Paraları alır, kuşağına takılı kesenin üstünde tutar)* Dikkat, çocuklar, dikkat, gümüş akçalar düştüğü zaman ruhlar da cennete uçacaklar. *(Paraları kuşağına takılı keseye düşürür. Flüt çalar)* Bu bir! *(Flüt ikinci kez çalar)* Ve bu iki! İşte! İşte O ruhlar üstümüzden uçuyorlar! İki beyaz kelebek gibi! *(Flüt çalar)* Yakında görüşürüz! Yakında görüşürüz! Bizim için de dua edin! Ve tüm ermişlere çok çok selâmlar! Haydi çocuklar bu iki küçücük ruha küçük bir selâm! *(Alkışlar)* Sıra Kimde? *(Köylülerden bir çoğu yaklaşır)* Karın ve anneannen için mi? Kız kardeşin için mi? *(Flüt tekrar tekrar çalar)* Verin paraları, verin!

GOETZ — Çekilin!

(*Kalabalık içinden gürültüler*).

TETZEL — (*Köy papazına*) Kimdir bu?

PAPAZ — Onların eski derebeyi. Korkulacak bir şey yok.

GOETZ — Akılsız insanlar, bir sadaka vererek ödegiğimize inanıyorsunuz, sizin cennete değirmene girer gibi girmeniz için acı çekmiş insanların diri diri yanmaya bırakılmasını mı düşünüyorsunuz? Ermişlere gelince, onların hak ettiklerini siz parayla satın alarak kendinizi kurtaramazsınız ama, onlar gibi erdemli olursanız o zaman kurtulursunuz!

BİR KÖYLÜ — Öyleyse ben kendimi asmayı daha doğru buluyorum, beni hemen cehenneme götürsünler. İnsan günde onaltı saat çalışırsa ermiş olamaz.

TETZEL — (*Köylüye*) Sus be, kafasız adam! Sana bu denli ilerisini soran yok. Arasına bir çift bağışlama belgesi al, o senin kusurlarını bağışlayacaktır.

GOETZ — Haydi bu düşük malı satın al ondan. İki gümüş akça karşılığında sana yeniden kötülüklerine dönmek hakkını verecektir, ama Tanrı bu pazarlığı kabul etmiyecektir! Yine cehenneme doğru koşmaktasın.

TETZEL — Onların umutlarını kaldır! Onların cesaretlerini kaldır! Bunun yerine ne koyacaksın?

GOETZ — Sevgi.

TETZEL — Sen sevgi üstüne ne biliyorsun?

GOETZ — Ya sen ne biliyorsun? Cenneti satarak onları küçük düşürenleri nasıl olur da sever onlar?

TETZEL — (*Köylülere*) Ben, yavrularım, ben mi sizi küçük düşürüyorum.

TÜMÜ BİRDEN — A a!

TETZEL — Ben kuzularım, ben sizi sevmiyor muyum?

KÖYLÜLER — Evet, evet seviyorsunuz.

TETZEL — Ben kilisenin adamıyım kardeşlerim. Kilise olmazsa sevgi olamaz. Kilise bizim hepimizin anası-

dır. Keşişleri ve papazları kanaliyle bütün evlâtlarına, yeteneksizlere olduğu gibi, talihli evlâtlarına da karşılıksız olarak anne sevgisi dağıtır. (*Çıngırak ve kaynana zırlıtısı sesi duyulur. Köylüler kaçışmağa başlarlar ve sahnenin öteki ucuna sığınurlar*) Nedir bu? (*Köy papazı ve çömezler koşarak tekrar kiliseye girerler.*)

KÖYLÜLER — (*Ona parmaklarıyla cüzamlıyı göstererek*) İşte, işte, kendini koru, cüzamlı bu!

TETZEL — (*Korku içinde*) Medet ya İsa! (*Duraklama. Goetz cüzamlıya yaklaşır*)

GOETZ — (*Tetzel'e cüzamlıyı göstererek*) Öp onu!

TETZEL — Pöf...

GOETZ — Eğer kilise iğrenmeden, gerilemeden en yeteneksiz çocuklarım seviyorsa onu öpmekten neden çekiniyorsun? (*Tetzel başıyla olmaz işareti yapar*) Hazret-i İsa olsaydı onu kolları arasına alırdı. Ben bu cüzamlıyı senden daha çok seviyorum.

(*Duraklama. Cüzamlıya doğru gider*)

CÜZAMLI — (*Dişlerinin arasından*) Al bir tane daha, cüzamlıyı öptürmek istiyen.

GOETZ — Yaklaş kardeşim.

CÜZAMLI — (*İstemiyerek yaklaşır*) Tamam! Eğer kurtulmanız söz konusuysa, geri çeviremem, ama çabuk olun. Hepsi de böyle. Yüce Tanrının, onlara cenneti kazanmak için bile bana bu hastalığı verdiğine inanacağı geliyor insanın. (*Goetz onu öpmeye gider*) Dudaklarımdan öpme! (*Goetz onu öper*) Pöf! (*Cüzamlı öpülen yeri siler*)

TETZEL — (*Gülmeye başlar*) Oldu mu? Memnun musun? Bak ona dudaklarını siliyor. Eskiden daha az mı cüzamlı? Söyle bana cüzamlı, yaşayışın nasıl?

CÜZAMLI — Eğer daha az sağlam insan ve daha çok cüzamlı olsaydı yaşayışım daha iyi olacaktı.

TETZEL — Nerede yaşıyorsun?

CÜZAMLI — Öteki cüzamlılarla birlikte ormanda.

TETZEL — Peki günün boyuna ne yapıyorsunuz?

CÜZAMLI — Birbirimize cüzamlı hikâyeleri anlatıyoruz.

TETZEL — Neye köye indin?

CÜZAMLI — Artmış kusur bağışlama belgesi var mıdır diye görmeğe geldim.

TETZEL — Oh ne iyi.

CÜZAMLI — Onlardan satıyormuşsunuz, doğru mu?

TETZEL — İki gümüş akçaya.

CÜZAMLI — Bende para yok.

TETZEL — *(Üste çıkmış gibi köylülere)* Bakınız! *(Cüzamlıya)* Bu yepyeni kusur bağışlama belgesini görüyorsun ya! Hangisini daha iyi bulursun? Sana bunu mu vereyim, yoksa seni dudaklarından mı öpeyim?

CÜZAMLI — Vallaha...

TETZEL — Bak sen ne istersen onu yapacağım. Seç bakalım.

CÜZAMLI — Vallaha, o belgeyi ver bana daha iyi.

TETZEL — İşte, Tanrı aşkına parasız, kutsal kilise ananın sana armağanı bu, al bakalım.

CÜZAMLI — Yaşasın kilise!

(Tetzel belgeyi ona atar, cüzamlı belge uçarken havada yakalar.)

TETZEL — Haydi şimdi çabuk çekil git!

(Cüzamlı çıkar. Çıngırak ve kaynana zırlıtısı sesleri.)

TETZEL — Tamam mı? Onu daha çok kim seviyormuş?

HALK — Sen! Sen! Hurra Tetzel!

TETZEL — Haydi kardeşlerim, sıra kimde? Ha senin uzak bir diyarda ölen kız kardeşin için *(flüt)*, seni büyüten halaların için. Senin annen için. Senin annen ve baban için, senin büyük oğlun için! Verin paraları, verin! Verin!

GOETZ — Köpekler! *(Masaya vurur ve trampeti basamaklardan aşağı yuvarlar)* Hazret-i İsa tapınak tül-

carlarını kovmuştur... *(Durur, sessiz ve kızgın duran köylülere bakar, kukuletesini yüzüne indirir ve inliyerek kilisenin duvarı dibinde diz çöker)* O, o, ayıp bana! Ben onlarla konuşmasını bilmiyorum. Yarabbî onların içine işleyen yolu buldur bana!

(Köylüler ona bakarlar, Tetzel gülümser, köylüler Tetzel'e bakarlar, Tetzel göz kırpar, hepsinin susması için parmağını dudağına götürür ve bir baş hareketiyle onlara kilisenin kapısını gösterir ve kendisi de ayaklarının ucuna basarak oraya girer.)

(Köylüler kutsal kadını bir tezkerede taşıyarak kiliseye girerler. Hepsi gözden kaybolurlar. Bir an sessizlik, sonra Heinrich, üstünde ruhanî elbise olmayarak kilisenin eşiğinde görülür.)

III. S a h n e

Heinrich, Goetz, Nasty

(Heinrich Nasty'yi görmeden Goetz'e doğru iner)

HEINRICH — Sen ruhları sebze yerine koyuyorsun.

GOETZ — Kimdir o konuşan?

HEINRICH — Bahçıvan havuçlara uygun şey hakkında karar verebilir ama hiç kimse başkalarının malını yerinde seçemez.

GOETZ — Kim söyleniyor? Heinrich mi?

HEINRICH — Evet.

GOETZ — *(Tekrar kalkar, kukuletasını geriye atar)* Yaptığım ilk yanlışlıkta seni tekrar karşımda göreceğimden şüphe etmiyordum. *(Durur)* Ne yapmaya geldin buraya? Kinini beslemeye mi?

HEINRICH — “Kim iyilik ekerse o iyilik biçer.” Bunu sen söyledin değil mi?

GOETZ — Ben söyledim yine de söylerim.

(Bir duraklama)

HEINRICH — Sana biçtiğini getirmek için geldim.

GOETZ — Biçmek için henüz zaman çok erkendir.

(Durur).

HEINRICH — Catherine ölüyor, biçtiğin ilk ekin bu.

GOETZ — Ölüyor mu? Ruhu Tanrının olsun. Benim buna ne yapmamı istiyorsun? (*Heinrich güler*) Gülme aptal! Gülmesini bilmediğini kendin de görüyorsun!

HEINRICH — (*Özür diler bir sesle*) Bana yüzünü buruşturarak soytarılık ediyorsun.

GOETZ — (*Birdenbire döner*) Kim? (*Anlar*) Ah! (*Tekrar Heinrich'e dönerek*) Ya bak, birbirinizden artık hiç ayrılmıyorsunuz!

HEINRICH — Hiç ayrılmıyoruz.

GOETZ — Böylece bir ortaklık çıkıyor orta yere.

HEINRICH — (*Elüyle yüzünü svazlayarak*) Yorucu bir adam o.

GOETZ — (*Heinrich'e giderek*) Heinrich, eğer sana bir kötülük ettimse bağışla kusurumu.

HEINRICH — Senin kusurunu bağışlamak, sonra gidip de her yerde, Hazret-i İsa'nın suyu şarap haline getirdiği gibi, senin de kini sevgi haline getirdiğini söyleyerek övünmen için olacak herhalde.

GOETZ — Senin kinin bana ait olan bir şey. Seni ondan ve seytandan kurtaracağım.

HEINRICH — (*Sanki başka biriyle konuşuyormuş gibi başka bir sesle*) Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına. Baba benim, Şeytan benim oğlum, Kin de Kutsal Ruh. Kutsal Teslis'i daha çabuk parçalayabilirsin, ama bizim Teslis'i böyle çabuk parçalayamazsın.

GOETZ — Öyleyse güle güle. Git Worms'da mes âyini yaptır. Ve dokuz ay sonra buluşalım.

HEINRICH — Worms'a hiç dönmiyeceğim ve artık mes âyini de yaptırmayacağım. Ben artık kilisenin adamı değilim, soytarı herif. Ayin yaptırma ve nikâh kıyma gibi hakları benden aldılar.

GOETZ — Hangi bakımdan seni kusurlu gördüler?

HEINRICH — Kenti teslim etmek için para almakla suçlandılar beni.

GOETZ — Bu çok pis bir yalan.

HEINRICH — Bu yalanı ben uydurdum. Kürsüye çıktım ve herkesin önünde tüm kusurlarımı ortaya koydum. Paraya olan sevgimi, kıskançlığımı, boşverciliğimi ve kadına olan düşkünlüğümü.

GOETZ — Yalan söylüyordun.

HEINRICH — Sonra mı? Worms'da her yere kilisenin yoksullardan tiksindiği ve onların kılıçtan geçirilmesi için bana emir verdiği söyleniyordu. Bunlardan kaçınmam için benim bir bahane ileri sürmem gerekiyordu.

GOETZ — Peki, suçunu ödemişsin öyleyse.

HEINRICH — Sen de bilirsin ki, insan suçunu hiç ödemez!

GOETZ — Doğru. Hiç bir şey hiç bir şeyi silip atmaz. *(Durur. Birdenbire Heinrich'e doğru giderek)* Catherine'e ne oldu?

HEINRICH — Kanı bozuldu, bedeni yaralar içinde. Üç haftadan beri ne uyku uyudu, ne de yemek yedi.

GOETZ — Onun yanında neden kalmadın?

HEINRICH — O beni ne yapsın, ben onu ne yapayım.

(Nasty girer ve dip tarafta kalır)

GOETZ — Ona bakmak gerek.

HEINRICH — İyileşemez o, ölmesi gerek.

GOETZ — Neden ölüyor?

HEINRICH — Utançtan. Birçok erkeklerin elleri değmiş olan vücudu ona korku veriyor. Yüreğinden bütün tiksiniyor, çünkü senin görüntün onun içinde kalmış, onu öldüren hastalık sensin.

GOETZ — Geçen yıl olan şey bu, keşiş, ve ben geçen yılki kusurlarımı tanımam. Bu kusurun hesabını öteki

dünyada ve sonsuzluk içinde vereceğim. Fakat bu dünyada her şey bitmiştir. Yitirilecek bir dakikam yoktur.

HEINRICH — Demek oluyor ki iki Goetz var.

GOETZ — İki tane, evet. Biri iyilik yapan sağ olan Goetz, öteki kötülük yapmış olan ölmüş Goetz.

HEINRICH — Ölenle birlikte günahlarını gömdün mü?

GOETZ — Evet.

HEINRICH — Güzel. Yalnız bu kadının kaatili olan ölen Goetz değil, kendini onun aşkına adayan sağ olan Goetz'dür.

GOETZ — Yalan söylüyorsun! Bu suçu işleyen kötü olan Goetz'dür.

HEINRICH — Bu bir suç değildi. Onu kirleterek kendinden olandan daha çoğunu ona verdin, yani aşk. Ortada olan şu ki o seni seviyordu, bilmiyorum neden? Ve sonra günün birinde bir lûtfâ uğradın, Catherine'nin eline bir para kesesi tutuşturdun ve onu kovdun. İşte o bundan ölüyor.

GOETZ — Bir orospuyla yaşayabilir miydim ben?

HEINRICH — Evet, çünkü onu orospu eden sendin.

GOETZ — Ya İyilikten ya da ondan geçmek gerekiyordu.

HEINRICH — Eğer onu yanında alakoysaydın belki onu kurtarırdın ve onunla birlikte kendini de. Senin için nedir ki bu? Bir ruhu, tek bir ruhu kurtarmak. Goetz hiç bu denli aşağılanabilir miydi? Onun daha yüce tasarıları vardı, değil mi ya?

GOETZ — (*Birdenbire*) Nerededir o?

HEINRICH — Senin olan topraklarda.

GOETZ — Öyleyse beni görmek mi istiyordu?

HEINRICH — Evet ve sonra kötülük onu yoldayken yıkıverdi.

GOETZ — Nerede?

HEINRICH — Söylemeyeceğim sana çünkü sen ona yeteri kadar kötülük ettin.

GOETZ — *(Öfkeyle yumruğunu kaldırır)* Ben... *(Kendini yatıştırır)* Peki, onu ben bulacağım. Allaha ısmarladık Heinrich. *(Şeytan tarafına doğru eğilerek)* Saygılarımı sunarım. *(Tekrar Nasty'ye döner)* Gel, Nasty.

HEINRICH — *(Durumu kavramış)* Nasty!

(Nasty Goetz'in ardından gitmek ister, Heinrich onun yolunu keser.)

IV S a h n e

Heinrich, Nasty

HEINRICH — *(Çekingenlikle)* Nasty! *(Sesini yükselterek)* Nasty, seni arıyordum. Dur biraz! Seninle konuşmam gerek. Beni dilediğin kadar aşağıla ama, dinle beni. Schulheim'in topraklarından geçtim, ayaklanma için için hazırlanıyor.

NASTY — Bırak beni geçeyim. Ben de biliyorum onu.

HEINRICH — Bu ayaklanmayı sen istiyor musun? Söyle istiyor musun?

NASTY — Bu seni ilgilendirir mi? Bırak da geçeyim.

HEINRICH — *(Kollarını açarak)* Bana karşılık vermeden geçemezsin.. Nasty sessizlik içinde ona bakar, sonra kararını verir).

NASTY — Ben istemişim istememişim, kimse ona engel olamaz ki!

HEINRICH — Ben olabilirim. Ben denize karşı iki gün içinde bir set meydana getirebilirim. Buna karşılık Nasty, senin de beni affetmeni istiyorum.

NASTY — Yine af oyunu mu? *(Durur)* Bu oyun benim canımı sıkıyor. Ben bu işten gözü korkmuş değilim ki. Suçlandırma ya da affetme niteliğinde değilim. Bu Tanrının işi.

HEINRICH — Eğer Tanrı kendisinin ya da senin affınızdan birini seçmemi bana bıraksa ben senin affını seçerim.

NASTY — Kötü seçmiş olursun. Benim ağzımdan çıkacak bir soluk için cenneti bırakmış olursun.

HEINRICH — Hayır, Nasty, Tanrının affını dünya için bırakacağım.

NASTY — Dünya affetmez ki.

HEINRICH — Yoruyorsun beni.

NASTY — Neden?

HEINRICH — Sana söylemiyorum. (*Nasty'ye*) Benim işimi kolaylaştırmıyorsun, beni kine doğru sürüklüyorsun, Nasty, beni kine doğru sürüklüyorlar ve sen de bana yardım etmiyorsun Nasty. (*Üç kez istavroz çıkarır*) İyi, bir an için ferahladım şimdi. Öyleyse dinle: çabuk, köylüler örgütleniyorlar, Baronlarla görüşecekler. Bu bize birkaç gün kazandırır.

NASTY — Ne yapacaksın bu zaman içinde?

HEINRICH — (*Kiliseyi göstererek*) Sen onları gördün, kilise için onlar başlarını verirler. Bu kırlarda, Almanyanın kalan parçasından daha çok acıma duygusu bulunmaktadır.

(*Nasty başını sallar.*)

NASTY — Senin keşişlerin güçsüz insanlardır. Onları herkes sever, bu doğrudur ama eğer ayaklanmayı çürütecek olurlarsa vaazlarını da kırlarda verecekler demektir.

HEINRICH — Ben onların söylevlerine değil susmalarına inanıyorum. Düşün bir kere: bir sabah köylüler uyanınca kilisenin kapısını açık ve kiliseyi boş buluyorlar, kuş uçmuş demektir. Mihrabın önünde kimse yok, âyin eşyası yerinde, kilisenin yer altında, papazın evinde kimse yok...

NASTY — Yapmak istediğin iş gerçekleşebilir mi?

HEINRICH — Her şey hazır. Burada adamların var mı?

NASTY — Bir kaç kişi var.

HEINRICH — Memleketin içinden geçsinler, ötekilerden daha çok ve özellikle sövüp sayarak bağırsınlar, zırlasınlar. Bunların rezalet çıkarmaları ve korku salmaları gerek. Sonra, Righi'de, gelecek pazar günü, mes âyini sırasında keşişi ele geçirsınler. Onu alıp ormana götürsünler ve kılıçları kanlı olarak oradan dönsünler. Bölgenin bütün papazları o gece gizlice köylerini bırakacaklar ve kendilerinin beklendiği Markstein şatosuna gideceklerdir. Pazartesiden itibaren Tanrı tekrar göklere çıkar. Çocuklar artık vaftiz edilmeyecek, kusurlar bağışlanmayacak ve hastalar günah çıkarmadan ölmek korkusu içinde kalacaklardır! Böylece korku ayaklanmayı boğacaktır.

NASTY — (*Düşünerek*) Olabilir bu...

(*Kilisenin kapısı açılır, org sesleri, köylüler tezkerre içinde heykeli taşıyarak çıkarlar.*) }

NASTY — (*Onlara bakar*) Bu olabilir demek, olacak demektir.

HEINRICH — Nasty, yalvarırım sana, eğer bu girişim başarıyla sonuçlanırsa beni affedeceğini söyle bana.

NASTY — Söylemek isterim bunu. İşin kötüsü şu ki ben senin kim olduğunu biliyorum.

6. T a b l o

(*Onbeş gün sonra kilisenin içi. Bütün köylüler buraya sığınmışlar ve buradan dışarı çıkmamaktadırlar. Orada yiyip içmekte, orada uyumaktadırlar. Şu anda dua etmektedirler. Nasty ve Heinrich dua ederken, onlara bakmaktadırlar. Erkekler ve kadınlar yer üstünde yatmışlardır. Hasta ve sakatlar kiliseye taşınmıştır. Bunların arasında kürsünün önünde inleyenler ve ellerini kollarını oynatanlar vardır.*)

I. S a h n e

Köylüler dua sırasında, Nasty ve Heinrich

NASTY — (*Kendi kendine*) Artık onları işitemiyorum! Yazık! Öfkenizden başka bir şeyiniz yoktu ve ben de onu söndürmek için üfledim.

HEİNRİCH — Ne söylüyorsun?

NASTY — Hiç bir şey.

HEİNRİCH — Gönlün hoş olmadı mı?

NASTY — Hayır.

HEİNRİCH — Kiliselerde, her yerde insanlar ezilip duruyor, korku onları kısaç gibi sıkıştırıyor ve ayaklanma da kuluçkadan çıkmadan öldü gitti. Daha ne istersin? (*Nasty ona karşılık vermez*) Öyleyse ben ikimizin hesabına sevineyim. (*Nasty ona vurur*) Ne oluyor sana?

NASTY — Eğer sevinirsen kafanı kırarım senin.

HEİNRİCH — Utkumuzdan ötürü sevinmemi istemiyor musun?

NASTY — İnsanları dört ayaklı hale getirdiğinden ötürü sevinmeni istemiyorum.

HEİNRİCH — Ben yaptığım bu işi senin için ve sevinle anlaşılarak yaptım. Kendinden şüphelen mi var, peygamber efendi? (*Nasty omuz silker*) Bununla birlikte sen onlara ilk kez yalan söylemiyorsun.

NASTY — Kendilerini savunmalarına engel olmak üzere ilk kez ben onları dize getiriyorum. İlk kez boş inanla anlaşma ve Şeytanla bağlaşma yapıyorum.

HEİNRİCH — Korkuyor musun?

NASTY — Şeytan, Tanrının bir yarattığı, eğer Tanrı isterse Şeytan bana boyun eğecektir. (*Birdenbire*) Boğuluyorum bu kilisede, haydi gidelim burdan.

II. S a h n e

(*Heinrich ve Nasty çıkmak üzere yürürler. Goetz birdenbire girer ve Heinrich'in üstüne yürür.*)

GOETZ — Köpek! Bahsi kazanmak için her çare senin için iyi. Bana onbeş gün kaybettiriyorsun. Catherine'i bulmak için bütün arazide on kez dolaştım. Oysaki burada olduğunu öğrendim. Bu sırada ben de onu aramadık yer bırakmamıştım. Buradaymış, hastaymış, bir taş üstünde yatıyormuş. Benim kusurum bu. (*Heinrich ayrılır ve Nasty'yle birlikte çıkar, Goetz kendi kendine söylenir*) Benim kusurum, hiç bir şey, içinde hiç bir şey yok. Utanma istersen, bende yok o. Bütün yaralarımın gurur akıyor. Otuzbeş yıldır gururdan geberiyorum. İşte benim utançtan ölme tarzım bu. Bunu değiştirmek gerek. (*Birdenbire*) Düşünceyi al benden, al onu. Öyle yap ki ben kendimi unutayım! Beni değiştir, böcek haline getir! Amin! (*Dua eden köylülerin mırıltısı çoğalır, sonra azalır*) Catherine! (*Halkın arasından ilerler ve hepsine bakar*) Catherine! Catherine! (*Döşeme tahtası üstüne uzanmış kalıp gibi bir karaltıya yaklaşır, sarınmış olduğu yorgana kaldırır, güven içinde tekrar bırakır. Kilise direklerinin birinin gerisinde kaybolur. Hâlâ seslendiği duyulur*) Catherine!

III. S a h n e

Köylüler, yalnız

(*Bir saat yediyi çalar*)

UYUYANLARDAN BİRİ — (*Döşeme tahtası üstüne yatmış, sıçrıyarak uyanır*) Saat kaç? Bugün ne?

BİR ERKEK — Bu bir pazar sabahıdır. Saat yedidir. Hayır, bugün pazar değil.

— Pazarlar bitti, bitti artık. Bir daha pazar olmayacak. Bizim keşiş kendisiyle birlikte aldı gitti pazarları.

— O bize haftanın öteki günlerini bıraktı, o kör olası çalışma ve açlık günlerini.

KÖYLÜ — Öyleyse cehennem olsun! Tekrar uyuyo-

rum! Kıyamet koparken beni yine uyandırırınız.

BİR KADIN — Dua edelim.

(Hilda girer, bir saman demeti taşımaktadır, ardından iki köylü kadın vardır. Onlar da saman taşımaktadırlar.)

IV S a h n e

Aynı kilise, Hilda sonra Goetz

BİRİNCİ KADIN — Hilda! Hilda bu!

İKİNCİ KADIN — Sen aramızda yoktun. Dışarda ne var ne yok, anlat bize.

HİLDA — Anlatacak bir şey yok, her yerde sessizlik, hayvanlar bağırıp duruyorlar, çünkü karınları aç.

BİR SES — Hava güzel mi?

HİLDA — Bilmiyorum.

SES — Göklere bakmadın mı?

HİLDA — Hayır. (Durur) Hastalara yatak yapılınsın diye saman getirdim. (İki köylü kadına) Yardım edin bana. (Bir hastayı kaldırırlar ve onu samandan yatak üstüne koyarlar) Oradakine şimdi. (Aynı işi görürler) Şu kadına da. (İhtiyar bir kadını kaldırırlar, kadını huçkırmağa başlar) Ağlama rica ederim, onların cesaretini de kırma. Haydi, nine, sen ağlamaya başlarsan, hepsi de ağlamaya başlayacaklar.

İHTİYAR KADIN — (Mızızlanarak) Tesbihim kaldı orada... (Önce yattığı döşeme tahtasını gösterir)

HİLDA — (Sinirli, tesbihi alır ve ihtiyar kadının kucağına atar) Al! (Kendine gelir ve daha yumuşak bir sesle) Dua et! Haydi dua et! Dua ağlamaktan daha iyidir, daha az gürültü yapar. A, bak, hem ağlamak, hem de dua etmek bir arada olmaz. (Mendiliyle ihtiyar kadının gözlerini siler) Haydi, burnunu da sil, tamam. Artık ağlama, bak sana söylüyorum. Biz suçlu değiliz ve Tanrının bizi cezalandırmaya hakkı yoktur.

İHTİYAR KADIN — (Mızızlanarak) Ne yazık ki-

zım, sen de biliyorsun ki o bütün haklara sahip.

HİLDA — *(Sesini yükselterek)* Eğer suçsuzları cezalandırmağa hakkı varsa, kendimi hemen Şeytanın kucağına atarım. *(Hepsi sıçrarlar ve Hilda'ya bakarlar. O omuz silker ve gider direğe dayanır. Bakışlarını bir yere diker. Öyle bir an kahr. Bir an kendisine tebelles olmuş gibidir. Sonra birden, tiksintiyle)* Pöh!

BİRİNCİ KADIN — Hilda, neyin var senin?

HİLDA — Hiç bir şeyim yok.

KADIN — Sen bize umut vermesini pek iyi bilir-din...

HİLDA — Kime umut, neye umut?

KADIN — Hilda eğer sen umutsuzluğa düşersen hepimiz birlikte seninle umutsuzluğa kapılırız.

HİLDA — İyi öyleyse. Siz benim dediğime bakmayın. *(Bir titreme geçirir)* Hava soğuk, dünyanın biricik sığı-ğı sizsiniz. Biribirinize sarılmalı ve beklemelisiniz.

BİR SES — Neyi beklemek gerek?

HİLDA — Isınmayı. Aız ve susuzuz, korkuyoruz, ağrı duyuyoruz, ama hesapta olan biricik şey ısınmamızdır

KADIN — Peki öyleyse, gel bana sarıl, gel! *(Hilda kıpırdamaz, kadın kalkar ona gider)* Öldü mü o kadın?

HİLDA — Evet.

KADIN — Ruhu Tanrıya kavuşsun.

HİLDA — Tanrı mı? *(Gülümser)* Onun ruhunu istemez o.

KADIN — Hilda! Bunu söylemeye nasıl cesaret ediyorsun?

(Kalabalık içinde gürültüler)

HİLDA — O ölmezden önce cehennemi gördü. Bir-den doğruluverdi, gördüğünü söyledi, sonra öldü.

KADIN — Kimse başında beklemiyor mu?

HİLDA — Hayır, oraya gitmek ister misin?

KADIN — Dünyanın tüm altınlarını verseler de istemem.

HILDA — İyl böylese. Ben birazdan oraya döneceğim. Hama biraz zaman bırak da ısınayım.

KADIN — *(Kalabalığa doğru tekrar döner)* Dua edin kardeşlerim! Cehennemi gören ve cehennemlik olmak tehlikesine düşen bu ölmüş kadının affı için yalvaralım.

(Uzaklaşır ve diz çöker. Tek düze bir dua gürültüsü. Goetz görünür ve kilisenin bir direğine dayanmış duran Hilda'ya bakar.)

HILDA — *(Yavaş sesle)* Af için sana yalvarmak! Neyimizi affedeceksin bizim? Af için bize yalvarmak sana düşer! Ben kendi hesabıma alnıma ne yazıldığını bilmiyorum, o kadını tanıımıyordum hiç, ama eğer sen onu suçlu bulursan, ben senin cennetini istemem. Sanır mısın ki bin yıllık cennet bana onun gözlerinin saldığı korkuyu unuttursun? Seçtiğin bu aptal insanları hor görmekten başka yapacağım bir şey yok. Onlar ki cehennem azabına uğrayan, yeryüzünde yoksulluk çeken insanlar bulundukça yürekleri sevinç içindedir. Ben insanlardan yanayım, onları bırakmıyacağım. Sen beni papazsız öldürebilirsin. Baskın yapar gibi Yargına çağırabilirsin, göreceğiz bakalım kim kime hüküm verecek? *(Durur)* O kadın onu seviyordu. Bütün gece ardından uludu. Fakat nesi vardı bu piçin? *(Birden onlara doğru döner)* Eğer dua etmek istiyorsanız, Righi'de dökülen kanın Goetz'ün başına yağmasını isteyin!

BİR SES — Goetz mü?

HILDA — Suçlu olan odur.

SES — Goetz piçinin Allah cezasını versin!

GOETZ — *(Gülümser)* Gördün ya işte Kötülük de yapsam, iyilik de yapsam daima herkes benden tiksiniyor. *(Bir köylüye)* Bu kadın kimdir?

KÖYLÜ — Kim olacak, Hilda.

GOETZ — Hangi Hilda?

KÖYLÜ — Hilda Lemm. Babası köyün en zengin değirmencisidir.

GOETZ — (*Acı acı*) Bir bilge gibi onu dinliyorsunuz. Goetz için kötü dileklerde bulunun dedi size, bak tümünüz hemen diz çöktünüz.

KÖYLÜ — Ha öyle! Çünkü onu çok seviyoruz.

GOETZ — Onu seviyor musunuz? O zengin ve siz de onu seviyorsunuz, öyle mi?

KÖYLÜ — Artık zengin değil o. Geçen yıl rahibe olup manastıra kapanacaktı. Sonra kıtlık sırasında bizim aramızda oturmak için niyetinden vaz geçti.

GOETZ — Sevmek için nasıl davranıyor?

KÖYLÜ — Bir rahibe gibi yaşıyor, kendini her şeyden yoksun bırakıyor, herkese yardım ediyor...

GOETZ — Evet, evet. Bütün bunları yapmasını ben de bilirim. Sevilmesi için başka bir şey olacak ha?

KÖYLÜ — Ben başka bir şey bilmiyorum.

GOETZ — Başka bir şey bilmiyor musun? Hım!

KÖYLÜ — Ha evet... sevimli bir kız o.

GOETZ — (*Gülmeye başlar*) Sevimli mi? Teşekkür ederim babalık. Bana ışık tutuyorsun. (*Uzaklaşır*) Ya-rabbî, eğer iyilik yaptığı doğruysa sevineceğim, gereği gibi sevineceğim. Elverir ki senin egemenliğine kavuşul-sun, bu iyilik benim tarafımdan ya da onun tarafından olmuş, bunun önemi yok. (*Öfkeyle Hilda'ya bakar*) Bir rahibe gibi! Ben ne gibiyim? Ben bir keşiş gibi yaşamı-yor muyum? Benim yapamıyacağım neyi yaptı o? (*Yak-laşır*) Günaydın, Catherine'i tanır mısın?

HILDA — (*Sıçrayarak*) Neye soruyorsun? Kimsin sen?

GOETZ — Karşılık ver bana, tanıyor musun onu?

HILDA — Evet, evet, onu tanırım. (*Birdenbire Goetz'ün kılıkletasını atar, onun yüzünü ortaya çıkarır*) Ya sen, seni de tanıyorum, gerçi seni hiç görmedim ama, sen Goetz'sün.

GOETZ — Evet, ben öyüm.

HILDA — Peki, sonra!

GOETZ — Catherine nerede?

(Hilda karşılık vermeden ve hınçlı bir gülüşle ona bakar.)

HILDA — Göreceksin onu, acelesi yok.

GOETZ — Beş dakika daha fazla acı çekmek istediğini sanır mısın?

HILDA — Seni görünce acısının dineceğini sanır mısın sen? (Goetz'e bakar, duraklama) İkiniz de bekliyeceksiniz.

GOETZ — Neyi bekliyeceğim?

HILDA — Benim keyfimi. Hele sana iyice bir bakayım.

GOETZ — Mantıksız! Ben seni ne tanırım ne de tanımak isterim.

HILDA — Ben tanıyorum seni.

GOETZ — Tanımazsın.

HILDA — Tanımaz mıyım? Göğsünün üstünde bir tutam kıvrıkcık kıllar var, siyah kadife gibi bir şey, belinin üstünde de çilek büyüklüğünde bir leke var.

GOETZ — Nereden biliyorsun bunları?

HILDA — Beş gün ve beş geceden beri Catherine'in başında bekliyorum ben. Onun odasında biz üç kişiydik: o, ben ve sen. Üçlü bir aile kurmuştuk. O her yerde seni görüyordu, en sonunda ben de seni gördüm. Her gece yirmi kez kapı açılıyor ve sen giriyordun. Tembel, kendini beğenmiş tavırla ona bakıyordun ve iki parmağınla onun ensesini okşuyordun. İşte böyle. (Kaba bir davranışla Goetz'ün elini alır) Peki, bu parmaklarda ne var sanki? Ne var bu parmaklarda? Üstünde kıllar bulunan et parçası bu.

(Zorlu bir davranışla onu geri atar)

GOETZ — Catherine ne söylüyordu?

HILDA — Benim senden tiksинmem için ne gerekiyorsa onu.

GOETZ — Yani ben kaba, sert, iğrendirici bir adamım, öyle mi?

HILDA — Senin iyi, zeki, yiğit, edepsiz, hain olduğunu ve bir kadının seni sevmeden anlayamayacağını söylüyordu.

GOETZ — Sana başka bir Goetz'den söz ediyor muydu?

HILDA — Yalnız bir Goetz vardır.

GOETZ — Ama sen de kendi gözlerinle bana bak. Hani hainlik? Hani edepsizlik? Yazık! Zekâ nerede? Önceleri parlak görür, uzağı görürdüm, kötülük basbayağı bir şeydir. Fakat görüşüm bozuldu ve dünya anlamadığım şeylerle doldu. Hilda! Lütfen benim düşmanım olma.

HILDA — Sana göre hava hoş, çünkü benim elimde sana zarar verecek çareler var mı?

GOETZ — (*Köylülere göstererek*) Bunların yanında bana zarar verdin.

HILDA — Onlar benim ve ben onlarınım. Kendi sevrülenlerine onları karıştırma.

GOETZ — Seni sevdikleri doğru mudur?

HILDA — Evet, doğrudur.

GOETZ — Neden?

HILDA — Kendime bu soruyu hiç sormadım.

GOETZ — Amma yaptın ha! Güzelisin de onun için seni seviyorlar.

HILDA — Hayır, komutanım. Sizin gibiler güzel kadınları seversiniz çünkü yapacağınız bir şey yoktur ve çünkü baharlı yemekler yersiniz. Benim erkek kardeşlerimse günün boyuna çalışırlar, açtırlar. Kadınların güzelliğini görecektir gözleri yoktur onların.

GOETZ — Öyleyse nedir? Sana ihtiyaçları var da ondan mı?

HILDA — Dahâ çok benim onlara ihtiyacım var da ondan.

GOETZ — Niçin?

HILDA — Sen anlayamazsın.

GOETZ — (*Ona doğru giderek*) Onlar seni hemen mi sevdiler?

HILDA — Hemen, evet.

GOETZ — (*Kendi kendine*) Benim de düşündüğüm buydu. Hemen sevmeli ya da hiç sevmemeli. Önceden ya kazanıldı ya da yitirildi. Zamanın ve gücün bunda hiç bir payı yok. (*Birdenbire*) Tanrı istiyemez bunu, haksızlıktır bu. Yani bu cehennemlik doğmuş insanlar var demek gibi bir şey oluyor.

HILDA — Öyle insanlar vardır. Söz gelişi Catherine.

GOETZ — (*Onu dinlemeden*) Büyücü kadın. Ne yaptın sen onlara? Benim başaramadığım bir işi sen başarmış olduğuna göre onlara bir şey yapmış olman gerekmez mi?

HILDA — Ya sen, Catherine'i büyülemek için, sen ne yaptın?

(*Büyüler gibi birbirlerine bakarlar.*)

GOETZ — (*Hâlâ ona bakarak*) Onların sevgisini sen benden çaldın. Sana baktığım zaman onların sevgisini görüyorum.

HILDA — Ben de sana baktığım zaman Catherine'in sevgisini görüyorum ve bu bana büyük bir korku veriyor.

GOETZ — Bende yüzüme vurulacak ne kusurlar görürsün?

HILDA — Catherine adına şu kusurunu yüzüne vururum, onu umutsuzluğa sen düşürdün.

GOETZ — Bu seni ilgilendirmez.

HILDA — Bu kadınların bu erkeklerin adına şu kusurunu yüzüne vururum, arabalar dolusu topraklarını üstümüze attın, bizi onların altına gömdün.

GOETZ — Haydi çekil git! Bir kadının karşısında haklı olduğumu anlatacak değilim.

HILDA — Kendi adıma senin şu kusurunu yüzüne vururum, sen benim isteğime aykırı olarak benim koynuma girdin.

GOETZ — (*Şaşırmış*) Senin koynuna mı girdim?

HILDA — Hem de beş gece ard arda, hileyle, zorla bana sahip oldun.

GOETZ — (*Gülerek*) Senin rüyanda olsa gerek bu!

HILDA — Rüyada, evet. Onun rüyasında. Catherine beni yanına çekti, bu insanların acılarını nasıl çekiyorsam onun acısını da öyle çekmek istedim, fakat bu bir tuzaktı, çünkü benim seni onun aşkıyla sevmem gerekmemişti. Tanrıya şükür olsun şimdi seni görüyorum. Böylece kurtuluyorum! Gündüzün sen kendin değilsin.

GOETZ — Peki öyleyse uyan, bunların tümü senin kafandan geçmiş şeyler. Bu sabaha kadar ben sana elimi sürmedim, seni hiç görmemiştim. Senin başından hiç bir şey geçmedi.

HILDA — Hiç bir şey, kesin olarak hiç bir şey. Catherine kollarımda haykırıyordu ama ne çıkar. Benim başıma hiç bir şey gelmedi, çünkü sen ne göğüslerime ne de dudaklarıma dokundun. İnan olsun sayın komutanım sen bir zengin gibi yalnızsın ve sen yalnız aldığın yaraların acısını çektin. Senin mutsuzluğun da bu. Bense varlığımı şöyle böyle duyuyorum. Yaşamımın nerede başladığını ve nerede bittiğini bilmiyorum. Çağrıldığım zaman çokluk karşılık da vermiyorum. Bazan bir adım olduğuna şaşıp kalıyorum. Fakat ben bütün bedenlerin acısını çekiyorum. Bütün yanaklara vurulan tokatlar bana vuruluyor. Ben bütün bedenlerle ölüyorum. Sen zorla elde ettiğin kadınları benim bedenimde kirlettin.

GOETZ — (*Üstün çıkmış tavırla*) Kısacası!) (*Hilda ona şaşkın şaşkın bakar*) İlk kadın sen olacaksın.

HILDA — İlk kadın mı?

GOETZ — Beni sevecek ilk kadın.

HILDA — Ben mi? (*Güler*)

GOETZ — Şimdiden daha beni seviyorsun sen. Seni beş gece kollarımın arasında tuttum ve sende iz bıraktım. Sen bende, Catherine'in bana olan aşkını seviyorsun. Ben de sende bunların aşkını seviyorum. Sen beni seveceksin. Ve senin de ileri sürdüğün gibi bu insanlar senindir, onların beni senin benliğinin içinden sevmeleri gerekecek.

HILDA — Eğer benim gözlerim günün birinde sana gönül hoşluğuyla bakacaklarsa onları şimdiden kendi elimle oyarım. (*Goetz birden onun kolundan tutar, kadın gülüşünü keser ve Goetz'e kötü kötü bakar*) Catherine öldü.

GOETZ — Öldü ha! (*Bu haberle şaşkına dönmüştür*)
Ne zaman?

HILDA — Biraz önce.

GOETZ — Çok acı çekti mi?

HILDA — Cehennemi gördü.

GOETZ — (*Ayakları üstünde sallanarak*) Öldü!

HILDA — Senden kurtuldu ha? Git de ensesini okşa.
(*Sessizlik, sonra kilisenin dibinden sesler. Köylüler ayağa kalkarlar ve kilisenin giriş kapısına doğru dönerler. Bir bekleme anı.*)

(*Gürültüler çoğalır ve sonra Heinrich ve Nasty görünürler. Bir sedye içinde Catherine'i taşımaktadırlar.*)

V . S a h n e

Aynı kişiler, Heinrich, Nasty ve Catherine

CATHERINE — (*Artık bağırmamaktadır, yarı dikilmiş durumda mırıldanır*) Hayır! Hayır! Hayır! Hayır!

GOETZ — (*Haykıarak*) Catherine! (*Hilda'ya*) Kökmuş karı, bana yalan söyledin ha!

HILDA — Be... ben sana yalan söylemedim, Goetz, kalbi durmuştu onun. (*Catherine'in üstüne eğilir.*)

HEINRICH — Onun haykırışını yoldan geçerken duyduk. Şeytanın kendisini gözetlediğini söylüyordu. Bize yalvardı ve kendisini kilisedeki haçın altına götürmemizi söyledi.

(*Halk göz dağını verecek gibi önlerine dikilir*)

BİR SES — Hayır! Hayır! O cehennemliktir. Atın dışarı, atın dışarı, çabuk!

GOETZ — İnanolsun köpekler, hıristiyanlıktaki acımanın ne demek olduğunu öğreteceğim size!

HILDA — Sen sus, sen yalnız kötülük yapmasını bilirsin. (*Köylülere döner*) Bu bir cesettir, ruh ona yapılmıştır, çünkü şeytanlar çevresini sarmıştır. Sizleri de Şeytan gözetlemektedir. Eğer siz bu kadına acımazsanız size kim acıyacaktır? Eğer yoksullar kendi aralarında birbirlerini sevmezlerse onları kim sevecektir? (*Halk sessizlik içinde toplandığı yerden ayrılır*) Onu İsa'nın ayak ucuna götürünüz, madem öyle istiyor.

(*Heinrich ve Nasty sedyeyi haçın altına götürürler.*)

CATHERİNE — Burada mı o?

HILDA — Kim?

CATHERİNE — Keşiş.

HILDA — Daha gelmedi.

CATHERİNE — Gît onu bul, çabuk! Gelinceye dek dişimi sıkacağım.

GOETZ — (*Yaklaşarak*) Catherine!

CATHERİNE — O mu?

GOETZ — Benim sevgilim.

CATHERİNE — Sen misin? Ah, ben keşiş sanmıştım. (*Haykırmağa başlar*) Bir papaz istiyorum, gîdin bulun, çabuk! Günahlarımı çıkarmadan ölmek istemiyorum.

GOETZ — Catherine, korkulacak bir şey yok. Onlar sana kötülük etmiyecekler. Sen dünyada çok acı çektin.

CATHERİNE — Onları görüyorum diyorum sana.

GOETZ — Nerede?

CATHERİNE — Her yerde. Dualı sudan serp onlara. (*Yeniden haykırmağa başlar*) Kurtar beni Goetz, kurtar beni. Her şeyi sen yaptın. Ben suçlu değilim. Eğer beni seviyorsan kurtar beni!

(*Hilda kollarıyla Catherine'i sarar ve sedyenin üstüne yeniden yatırmaya çalışır. Catherine bağırarak çırpır.*)

GOETZ (Yalvararak) Heinrich!

HEINRICH -- Ben artık kiliseye bağlı değilim!

GOETZ -- O onu bilmiyor. Eğer alnında istavroz çıkarırsan onu korkudan kurtarmış olursun.

HEINRICH -- Madem ölümün öteki ucunda korkuyla karşılaşacak yine, neye yarar öyleyse.

GOETZ -- Ama bunlar ermiş kişinin görüşleri, Heinrich.

HEINRICH -- Öyle mi sanırsın? (Güler)

GOETZ -- Nasty sen bütün insanların papaz olduklarını ileri sürüyordun.

(Nasty omuz silker, yorgunluktan sabırsızlanıyormuş gibi bir hareket yapar.)

CATHERINE -- (Onları işitmeden) Ama ölmek üzere olduğumu görmüyor musunuz? (Hilda yine onu yatmaya zorlamak ister) Bırak beni, bırak beni!

GOETZ -- (Kendi kendine) Ah ben yapabilseydim bu işi... (Birden kararını verir ve halka doğru döner) Bu kadın benim kusurum yüzünden sefahate daldı, yine benim tarafımdan kurtarılacak. Haydi, hepiniz gidin buradan. (Hepsi yavaş yavaş çıkarlar, Nasty Heinrich'i çeker götürür, Hilda duraksar) Sen de çık Hilda!

(Hilda Goetz'e bakar ve çıkar).

VI. S a h n e

Goetz, Catherine, sonra kalabalık

GOETZ -- Sana dayanıyorum, gerçi tansıklarında cimrisindir ama, bu iş için bana bir tansık yaratman gerekiyor.

CATHERINE -- Nereye gidiyorlar? Beni yalnız bırakma.

GOETZ -- Hayır Catherine, hayır sevgilim, seni kurtaracağım.

CATHERİNE — Nasıl yapacaksın bunu? Sen papaz değilsin.

GOETZ — Hazret-i İsa'dan senin günahlarını bana vermesini istiyeceğim. İşitiyor musun beni?

CATHERİNE — Evet.

GOETZ — Senin yerine o günahları ben taşıyacağım. Senin ruhun doğduğun günde ki gibi tertemiz olacak. Papazın senin günahlarını bağışladığından daha temiz.

CATHERİNE — Senin dilleğinin yerine geldiğini ben nasıl bileceğim?

GOETZ — Dua edeceğim. Eğer cüzamla kemirilmiş ya da gangren olmuş bir yüzle sana doğru gelirim bana inanacak mısın?

CATHERİNE — Evet sevgilim, sana inanacağım.

(Goetz uzaklaşır)

GOETZ — Bu günahlar benimdir biliyorsun, benim olan şeyi bana geri ver. Bu kadını suçlandırmaya hakkın yoktur, çünkü biricik suçlu olan benim. Haydi, işte kollarım, işte yüzüm, işte göğsüm. Yanaklarımı kemir, onun günahları benim gözlerimde ve kulaklarımda irin olsun. O günahlar benim bacaklarımı, sırtımı ve cinsiyetimi asit gibi yaksın. Cüzam, kolera, veba ver bana, fakat onu kurtar.

CATHERİNE — (Daha zayıf sesle) Goetz! İmdat!

GOETZ — Sen beni duyuyor musun, sağır Tanrı? İleri sürdüğüm pazarlığı geri çevirmiyeceksin, çünkü doğrudur.

CATHERİNE — Goetz! Goetz! Goetz!

GOETZ — Ah! Bu sesi artık duyamıyorum. (Kürsüye tırmanır) Sen insanlar için öldün mü? Ya evet, ya hayır. Öyleyse bak, insanlar acı çekiyorlar. Yeniden ölmeye başlamak gerek. Ver! Ver bana yaralarını! Böğründeki yarayı bana ver! Ellerindeki iki oyuğu bana ver. Onlar için bir Tanrı acı çekebilirse bir insan neden çekmesin? Beni kıskanıyor musun? Yara izlerini bana ver! Ver on-

İnı bana! (Hazret-i İsa'nın karşısında kollarını haç biçiminde uzatır) Ver onları! Ver onları! ((Ver onları" sözünü büyük yaparken söylenilen bir şarkı gibi tekrarlar) Sağır mısın? İnan olsun ki ben budalayım. Sen çalışırsan Tanrı da sana yardım eder derler ya! (Kemerinden bir hançer çıkarır ve sağ eliyle sol eline, sol eliyle sağ eline vurur, sonra böğrüne vurur. Daha sonra hançeri mihrabın gerisine fırlatır atar. Eğilir ve Hazret-i İsa'nın göğsüne kan sürer) Gelin hepiniz! (Hepsi girerler) Hazret-i İsa'dan kan aktı. (Gürültüler. Ellerini kaldırır) Bakın, suçluları bağışlatken bende yara izleri bulunmasına müsaade etti. Hazret-i İsa'nın kanı, kardeşlerim, Hazret-i İsa'nın kanı benim ellehimden akıyor. (Kürsünün basamaklarından iner ve Catherine'e yaklaşır) Artık hiç bir şeyden korkma sevgilim. Hazret-i İsa'mızın kanıyla senin alnına, dudaklarına, gözlerine dokunuyorum. (Catherine'in yüzüne kan sürer) Yine görüyor musun o görüntüleri?

CATHERİNE — Hayır.

GOETZ — Rahatça öl şimdi.

CATHERİNE — Senin kanın Goetz, senin kanın. Sen onu benim için verdin.

GOETZ — Hazret-i İsa'nın kanı, Catherine.

CATHERİNE — Senin kanın...

(Catherine ölür)

GOETZ — Haydi hepiniz diz çökün. (Hepsi diz çökerler) Sizin papazlarınız köpekdirler. Ama hiç bir şeyden korkmayın, ben sizin aranızda kalıyorum. Bu eller üstünden Hazret-i İsa'nın kanı aktıkça hiç bir kötülük size dokunamayacak. Evlerinize dönün ve sevinin bu, bir bayramdır. Bugün herkes için Tanrının egemenliği başlıyor. Biz Güneş Kenti kuracağız.

(Bir duraklama.)

(Kalabalık hiç ses çıkarmadan akıp gider. Bir kadın Goetz'ün yanından geçerken elini onun eline sürer ve bu-

laşan kanı yüzüne sürer. Hilda 'sona' kalır ve ona yaklaşır. Goetz onu görmez.)

HILDA — Onlara kötülük yapma.

(Goetz karşılık vermez. Hilda gider. Goetz ayakları üstünde sallanır, kilisenin bir direğine dayanır.)

GOETZ — Onlar benimdir artık...

P E R D E

III. P E R D E

7. T a b l o

Altweiler'de bir alan.

I. S a h n e

Köylüler kendilerine öğretim yapan bir köylü kadının çevresinde toplanmışlardır. Daha sonra Karl ve genç kadın gelirler.

EĞİTMEN — *(Sevimli yüzlü bir genç kadındır. Elinde bir sopa tutmaktadır. Bununla toprak üstüne yazılmış harfleri gösterir.)* Bu harf nedir?

BİR KÖYLÜ — S harfi.

EĞİTMEN — Ya bu?

BAŞKA BİR KÖYLÜ — E harfi.

EĞİTMEN — Ya bu üç harf?

BİR KÖYLÜ — V O İ

EĞİTMEN — Hayır.

BAŞKA BİR KÖYLÜ — V G İ

EĞİTMEN — Peki, hepsi bir araya gelince hangi kelime ortaya çıkar?

BİR KÖYLÜ — Sevgi.

BÜTÜN KÖYLÜLER — Sevgi, sevgi.

EĞİTMEN — Ha gayret kardeşlerim, yakında okumayı öğreneceksiniz. İyiye kötünden, doğruyu yanlıştan ayıracaksınız. Şimdi sen karşılık ver bakayım, sen ortadaki. Bizim ilk tabiatımız nedir?

BİR KÖYLÜ KADIN — *(Kilisede din dersinde karşılık verir gibi)* Bizim ilk tabiatımız Goetz'ü tanımazdan önceki tabiatımızdır.

EĞİTMEN — Neydi o?

BİR KÖYLÜ — *(Aynı tavırla)* Kötü'ydü.

EĞİTMEN — Bizim ilk tabiatımızla nasıl savaşmak gerekir?

BİR KÖYLÜ — İkinci bir tabiat yaratarak.

EĞİTMEN — Kendimize ikinci bir tabiat nasıl yaratırız?

BİR KÖYLÜ KADIN — Sevgi davranışlarını kendimize öğreterek.

EĞİTMEN — Sevgi davranışları sevgi demek midir?

BİR KÖYLÜ — Hayır, sevgi davranışları sevgi demek...

(Hilda girer, köylüler onu gösterirler)

EĞİTMEN — Ne var? *(Arkasını döner)* A, Hilda sen mısın? *(Durur)* Kardeşim bizi rahatsız ediyorsun.

HILDA — Nasıl olur da sizi rahatsız ederim, bir şey söylemiyorum ki.

EĞİTMEN — Bir şey söylemiyorsun ama bize bakıyorsun ve bizim düşüncelerimizi kabul etmediğini de biliyoruz.

HILDA — Ben istediğim gibi düşünemez miyim?

EĞİTMEN — Hayır Hilda, biz burada güpegündüz ve yüksek sesle düşüncelerimizi ortaya döküyoruz. İçimizden herbirinin düşünceleri hepimizin demektir. Sen de bize katılmak ister misin?

HILDA — Hayır!

EĞİTMEN — Öyleyse sen bizi sevmiyor musun?

HILDA — Seviyorum ama kendi tutumuma göre.

EĞİTMEN — Bizim mutluluğumuz seni de mutlu etmiyor mu?

HILDA — Ben, ha evet, kardeşlerim ne sıkıntılar çektiniz. Eğer siz mutluysanız benim de öyle olmam gerek.

(Karl gözleri sarıktı ve bir genç kadının yardımıyla girer.)

EĞİTMEN — *Kimdir o?*

GENÇ KADIN — Güneş Kentini arıyoruz.

BİR KÖYLÜ — Güneş Kenti, işte burası.

GENÇ KADIN — *(Kar'a)* Dediğim çıktı. Ne yazık ki bu insanların güzel yüzlerini göremiyorsun, görsen kim bilir ne denli hoşuna giderdi.

(Köylüler merakla bu ilki kişinin çevresinde toplanırlar.)

KÖYLÜLER — Vah zavallılar vah, susuz musunuz? Aç mısınız? Buyrun oturun!

KARL — *(Oturarak)* Ne iyi insanlarsınız.

BİR KÖYLÜ — Burada herkes iyidir, herkes mutludur.

BİR BAŞKA KÖYLÜ — Ama böyle karışıklık zamanında kimse bir yere gidemiyor, kendi aramızda birbirimizi sevmek durumuna düştük. Onun için senin gelişin içimizi sevinçle doldurdu.

BİR KÖYLÜ KADIN — Bir yabancıyı şımartabilmek hoş bir şeydir. Ne istiyorsunuz siz?

GENÇ KADIN — Ellerinden kan akan adamı görmek istiyoruz.

KARL — Bu adamın mucizeler yarattığı doğru mudur?

BİR KÖYLÜ KADIN — Onun yalnızca yaptığı iş budur.

KARL — Onun ellerinden kan akarmış, doğru mu?

KÖYLÜ — Ellerinden kan akmadığı gün yoktur.

KARL — Öyleyse beni yeniden görmeğe kavuşturması için gözlerimin üstüne biraz kan sürmesini isterim.

BİR KÖYLÜ KADIN — Ya, onun işidir bu. Seni iyi edecektir o!

KARL — Ne talihli insanlarsınız, böyle bir adam var elinizde. Siz artık hiç bir kötülük etmezsiniz değil mi?

BİR KÖYLÜ — Kimse içki içmez, kimse hırsızlık etmez.

BAŞKA BİR KÖYLÜ — Kocalara da karılarını döv-
mek yasak edilmiştir.

BİR KÖYLÜ — Ana babalara da çocuklarını döv-
mek yasak edilmiştir.

KARL — (*Sıra üstüne oturarak*) İnşallah bu böyle
sürer gider.

BİR KÖYLÜ — Tanrının istediği süre bu böyle gide-
cektir.

KARL — Ne yazık! (*Inler*)

EĞİTMEN — Neye inliyorsun?

KARL — Bu kız her yerde silâhlı adamlar gördü.
Köylülerle baronlar dövüşecekler.

EĞİTMEN — Heidenstamm topraklarında mı?

KARL — Hayır, ama o toprakların çevresinde.

EĞİTMEN — Öyleyse bizi ilgilendirmez bu. Biz
kimseye kötülük edilmesini istemiyoruz. Bizim görevimiz
sevginin egemenliğini sağlamaktır.

KARL — Çok güzel, bırak öyleyse onlar birbirleri-
ni öldürsünler. Başkalarının garezi, birbirini öldürmesi ve
kan dökmesi sizlerin mutluluğu için gerekli olan besin-
lerdir.

BİR KÖYLÜ — Ne söylüyorsun. Deli misin sen?

KARL — Vallaha ben her yerde söylenen sözleri
tekrarlıyorum.

EĞİTMEN — Ne söylüyorlar her yerde?

KARL — Sizin mutluluğunuzun, onların çektiği aci-
yı daha dayanılmaz hale getirdiğini ve umutsuzluğun on-
ları aşırı kararlara sürüklediğini söylüyorlar. (*Durur*)
Ha, bak, siz buna aldırış etmemekte haklısınız. Sizin
mutluluğunuz için birkaç damla kan dökülmüş ne çıkar!
Çok pahalıya mal olmuş demek olmaz bu!

EĞİTMEN — Bizim mutluluğumuz kutsaldır. Goetz
söyledi bunu bize. Çünkü bizim mutluluğumuz yalnız ken-
di hesabımıza değil, herkesin hesabıdır. Biz mutlulu-
ğun mümkün olduğunu herkese ve herkesin önünde göste-

riyoruz. Bu köy kutsal bir yerdir. Hristiyanların gözlerini Filistin'deki kutsal topraklara çevirdikleri gibi, bütün köylüler de gözlerini bize çevirmelidirler.

KARL — Köye döndüğüm zaman bu güzel haberi her yere bildireceğim. Nice aileler bilirim ki, açlıktan ölmektedirler, onların hesabına sizlerin mutlu olmanıza memnun olacaklardır. *(Köylüler sıkıntılı bir sessizlik içindedirler)* Ey iyi insanlar, eğer bir savaş patlak verirse ne yapacaksınız?

BİR KÖYLÜ KADIN — Dua edeceğiz.

KARL — Ah, boynunuzu bükmek zorunda kalmanızdan korkarım.

EĞİTMEN — Bak, bunu yapmayız işte.

BÜTÜN KÖYLÜLER — Hayır! Hayır! Hayır!

KARL — İnsan olmak isteyen tutsakların savaşı kutsal bir savaş değil midir?

EĞİTMEN — Bütün savaşlar dine aykırıdır. Biz sevginin koruyucuları ve barışın şehitleri olarak kalacağız.

KARL — Derebeyleri talân ediyor, zor kullanıyor ve kapılarınızın önünde kardeşlerinizi öldürüyor, siz bundan tiksinti duymaz mısınız?

BİR KÖYLÜ KADIN — Kötü oldukları için onlara acırız.

BÜTÜN KÖYLÜLER — Onlara acırız!.

KARL — Onlar kötü olduklarına göre onların kurbanlarının ayaklanmaları gerekmez mi?

EĞİTMEN — Zor kullanma nereden gelirse gelsin bir haksızlıktır.

KARL — Kardeşlerinizin zor kullanmasını haksız buluyorsunuz, öyleyse baronların zor kullanmasını doğru mu buluyorsunuz?

EĞİTMEN — Hayır, şüphesiz ki o da doğru değil.

KARL — Zor kullanma gereklidir, çünkü ortadan kalkmasını istemiyorsunuz.

EĞİTMEN — Biz zor kullanmanın baronların kendi istekleriyle ortadan kalkmasını istiyoruz.

KARL — Ya onlara bu isteği kim verecek?

EĞİTMEN — Biz vereceğiz.

BÜTÜN KÖYLÜLER — Biz! Biz!

KARL — Peki, şimdiden o zamana kadar köylüler ne yapmalıdırlar?

EĞİTMEN — Boyun eğmeli, beklemeli, dua etmelidirler.

KARL — Ah içinden pazarlıklı insanlar, işte maskeniz düştü. Demek ki sizin sevginiz yalnız kendiniz için. Fakat dikkat edin, bu savaş patlarsa size de hesap sorulacaktır. Kardeşleriniz kendilerini boğazlatırken sizin tarafsız kalmanızı kimse hiç de kabul etmiyecektir. Eğer köylüler zaferi kazanırlarsa onlara ihanet ettiniz diye bu Güneş Kentini yakmalarından korksanız yeridir. Derebeylerine gelince, eğer onlar kazanırlarsa, böyle soylu bir toprağın köleler elinde kalmasını hoş görmeyeceklerdir. Haydi çocuklar silâh başına! Silâh başına! Bu dövüş kardeşlik uğruna olmasa bile hiç olmazsa çıkarınız uğruna olsun. Mutluluk savunulan bir şeydir!

BİR KÖYLÜ — Dövüşmeyeceğiz.

KARL — Öyleyse sizi dövecekler.

EĞİTMEN — Biz bize vuran eli öpeceğiz. Biz bizi öldürenler için dua ederek öleceğiz. Biz yaşadıkça kendimizi yok edecek çarelere sahibiz. Fakat öldüğümüz zaman sizin ruhlarınızda yerleşeceğiz ve bizim sslerimiz sizin kulaklarınızda çınlayıp duracak.

KARL — İnan olsun ki dersinizi iyi biliyorsunuz! Evet, en suçlu olan siz değilsiniz. Asıl suçlu size yolunuzu şaşırtacak kadar yumuşak davranmayı aşıl原因 o yalancı peygamberdir.

KÖYLÜLER — Bizim Goetz'ümüzün onuruna saldırıyor bu adam!

(Köylüler Karl'ın üstüne yürürler)

GENÇ KADIN — Gözleri kör olmuş bir adamı dö-

vecek misiniz? Siz ki sevmek için yaşadığınızı ileri sürüyordunuz?

BİR KÖYLÜ — (*Karl'ın gözündeki bağı çekip alarak*) Oh köre bakın hele! bu adam Karl'dır, şatonun uşağı. Onun yüreği kinden, garezden çürümüştür. Bozgunculuk çıkarmak, ayaklanmaya ön ayak olmak için kaç haptadır öğüt vererek kötü kötü dolaşmaktadır. —

KÖYLÜLER — Asalım onu!

HILDA — Bak hele, siz ki kuzu gibi insanlar, birden kudurmaya mı kalktınız? Karl köpeğin biridir, çünkü sizi savaşa sürüklüyor. Fakat doğru da söylüyor ve kim olursa olsun doğruyu söyleyen birini dövmenize de müsaade etmiyeceğim, kardeşlerim, sizin Güneş Kentinizin başkalarının mutsuzluğu üstüne kurulduğu da doğrudur. Baronların bunu hoş görmesi için onların köylülerinin köleliğe boyun eğmesi gerekir. Kardeşlerim, mutluluğumuzdan ötürü size sitem etmiyorum, ama hep birlikte bahtsız olduğumuz zaman ben kendimi daha içi rahat hissediyordum. Çünkü bizim kara bahtımız bütün insanların kara bahtıydı. Kanayan şu yeryüzünde her sevinç bir edepsizliktir ve mutlu kişiler tek başlarınadır.

BİR KÖYLÜ — Git işine, sen yalnız mutsuzluktan hoşlanırsın. Goetz bir düzen kurmak istiyor.

HILDA — Sizin Goetz'ünüz düzenbazın biri. (*Gürültüler olur*) Ya öyle mi? Peki beni dövmek ve asmak için ne bekliyorsunuz?

(*Goetz girer.*)

II. S a h n e

Öncekiler, Goetz

GOETZ — Yüzleriniz neden kızgın böyle?

BİR KÖYLÜ — Goetz, bak ne var...

GOETZ — Sus! Artık kimsenin kaşlarını çatık görmek istemiyorum, gülümseyiniz ilk önce, sonra söyleyece-

ğinizi söyleyiniz. Haydi, gülümseyiniz bakayım!

(Köylüler gülümserler)

BİR KÖYLÜ — (Gülümseyerek) Bu adam, bize baş kaldıralım diye öğüt veriyor.

GOETZ — İyi ya işte, bu bir deneme. İnsan kincilerin de dediklerini anlayabilmelidir.

BİR KÖYLÜ KADIN — (Gülümseyerek) Seni aşağıladı Goetz, senin için yalancı peygamber dedi.

GOETZ — Yavrum, benden o kadar mı tiksiniyorsun?

KARL — Vallahi öyle, sana hayli garazım var.

GOETZ — Yani ben kendimi sevdirmesini bilmedim demek. Bağışla kusurumu. Köyün giriş yerine dek onu uğurlayın, ona yiyecek ve barış öpücükleri verin.

KARL — Bu işin sonu yine bir kan dökülmesine varacak Goetz. Bu insanların kanı bütün ağırlığıyla senin başına çöksün inşallah.

GOETZ — Amin!

(Karl ve genç kadın çıkarlar)

III. S a h n e

Karl ve genç kadından başka aynı kişiler

GOETZ — Onlar için dua edelim.

EĞİTMEN — Goetz, bizim içimizi kemiren bir şey var.

GOETZ — Anlat, nedir?

EĞİTMEN — Hilda'yla ilgili bu. Biz onu seviyoruz ama o bizi rahatsız ediyor, çünkü seninle anlaşmış değil.

GOETZ — Onu biliyorum.

HILDA — Ben çekilip gidiyorum, size göre ne var bunda?

GOETZ — (Şaşırmış) Ay sen gidiyor musun?

HILDA — Hemen şimdi.

GOETZ — Neden?

HILDA — Çünkü bunlar mutlu insanlar.

GOETZ — Peki, mutlulysalar ne olmuş?

HILDA — Mutlu insanlara benim bir faydam olmaz.

GOETZ — Onlar seni seviyorlar.

HILDA — Buna şüphe yok ama ben gidince avuncaklardır onlar.

GOETZ — Onların sana daha ihtiyaçları var.

HILDA — Öyle mi sanıyorsun? (*Köylülere döner*)

Bana ihtiyacınız var mı? (*Köylüler sıkıntı içinde susarlar*) İşte görüyorsun ya. Onların elinde sen olduğuna göre, ben onların ne işine yararım?

GOETZ — (*Köylülere*) Ona bir söz söylemeden mi salıvereceksiniz? Nankörler, sizin kara günlerinizde sizi umutsuzluktan kurtaran kimdir? Kal Hilda, sana onların adına rica ediyorum. Ve sizlere de ona olan sevginizi geri vermenizi emrediyorum!.

HILDA — (*Birden kızarak*) Her şey sende kalsın. Benim kesemi çaldın ama benim paramla bana sadaka veremezsin.

EGİTMEN Kal Hilda, madem öyle istiyor. Biz onun sözlerini tutacağız, yemin ederim sana. Bu kutsal adamın buyurduğu gibi seni seveceğiz.

HILDA — Sus! Sus! Siz beni can ve gönülden sevdiniz, şimdi bu sevgi bitti gitti, artık bunu bırakalım. Beni unutun, beni çabucak unutun. Ne kadar çabuk unutsanız o kadar iyi olacak.

GOETZ — (*Köylülere*) Bizi yalnız bırakın!
(*Köylüler giderler*)

IV S a h n e

/ *Goetz, Hilda*

GOETZ — Nereye gideceksin?

HILDA — Nereye olursa. Acılar hiç bir yerde eksik olmaz ki.

GOETZ — Hep acılar, hep umutsuzluk! Başka şey bilmez misin sen?

HILDA — Benim için başka bir şey yoktur. Benim yaşayışım budur.

GOETZ — Onların acılarından ötürü her zaman acı çekmek gerekir mi? Onların mutluluğuyla da sevinç duyulamaz mı?

HILDA — (*Şiddetle*) Ben yapamam bunu! Ne güzel de mutluluk ya! Meleyip duruyorlar. (*Umutsuzlukla*) Ey Goetz, sen aramızda bulunalıdan beri ben ruhuma düşman oldum. Ruhum konuştuğu zaman onun söylediklerinden ben utanıyorum. Biliyorum ki onlar artık aç değildirler, daha rahatça çalışıyorlar. Eğer koyunlara yaraşan böyle bir mutluluk istiyorlarsa onlarla birlikte ben de bunu istemeliyim. İşte bak bunu yapamam, bunu istiyemem ben. Herhalde ben aykırı bir yaratık olacağım, çünkü onların acıları azaldıkça benim onlara olan sevgim de azalıyor. Böyle olduğu halde o acılardan da tiksiniyorum. (*Durur*) Ben kötü bir insan mıyım?

GOETZ — Sen mi? Hayır, sen kıskançsın.

HILDA — Kıskanç, evet, kıskançlıktan çatlıyacak kadar. (*Durur*) Görüyorsun ya, çekilip gitmenin tam zamanı. Çünkü sen benim ahlâkımı bozdun. Nerede olursan ol, hangi işe baş vurursan vur, yüreklerden kötülüğü kaldırman gerek. Haydi Allaha ısmarladık.

GOETZ — Güle güle (*Hilda gitmez*) Peki ne bekliyorsun? (*Kadın çıkmak üzere yürür*) Hilda, lütfen beni bırakma. (*Hilda güler*) Ne var, ne oldu?

HILDA — (*Saflıkla*) Benim elimden herşeyimi alan sen mi bana beni bırakma diyorsun?

GOETZ — Onlar beni ne denli çok severlerse ben de kendimi o kadar tek başıma kalmış buluyorum. Ben onların çatısıyım ama benim çatım yok. Onların gökyüzü benim ama benim gökyüzüm yok. Eğer benim gökyüzüm varsa o da şudur, bak ne kadar uzakta. Kendimi gökkubbenin direği yapmak isterdim. Ama bildiğin gibi değil,

gökyüzü bir boşluktan başka bir şey değil. Kendi kendime sorarım, acaba Tanrı nerede oturur diye. (*Durur*) Ben onları yeteri kadar sevmiyorum. Çünkü her şey oradan geliyor. Sevgi belirten işaretler yaptım, ama sevgi gelmedi. Şuna inanmak gerek ki ben iyi niteliklerle yaratılmış bir insan değilim. Neden bakıyorsun bana?

HILDA — Onları sevmiyordun bile. Boş yere benim malımı çaldın.

GOETZ — Ha bak, senden alınacak olan onların sevgisi değildi, senin sevgindi. Benim onları senin kalbinle sevmem gerekirdi. Bak kıskançlığına varana dek sana imreniyorum. Sen oradasın, sen onlara bakıyorsun, sen onlara elinle dokunuyorsun, sen sıcaklıksın, sen ışıksın, ama ben değilsin, işte, buna dayanamıyorum. Anlamıyorum neden başka başka iki kişiyiz. Ben yine kendim kalmak şartıyla sen kalmak isterdim.

(*Nasty girer*)

V S a h n e

Goetz, Hilda, Nasty

NASTY — (*Boğuk bir sesle*) Goetz! Goetz! Goetz!

GOETZ — (*Dönerek*) Kim o? Ha Nasty!

NASTY — İnsanlar sağır oldu.

GOETZ — Sağır mı? Senin sesine mi? Bu da yeni çıktı.

NASTY — Evet, yeni çıktı.

GOETZ — Tanrı ötekiler gibi seni deniyor mu? Bakalım sen nasıl işin içinden çıkacaksın?

NASTY — Tanrı beni dilediği kadar denesin. Ne ondan ne de görevimden şüphe ederim. Eğer o benden şüphe ederse aklını kaçırdı demektir.

GOETZ — Şimdi söyle bakalım ne istediğini?

NASTY — (*Hilda'ya göstererek*) Söyle de o çekilsin gitsin.

GOETZ — O demek ben demek. Söyle ya da sen çekil git.

NASTY — Peki. (*Durur*) Ayaklanma patlak verdi.

GOETZ — Hangi ayaklanma? (*Sesini yükselterek*) Benim yüzümden değil! Benim kusurum değil bu! Kendi aralarında birbirlerini öldürsünler. Bu işde benim lâfım olmaz.

NASTY — Onlar yalnız kilisenin korkusuyla kendilerini tutmuşlardı. Sen onlara papazlara ihtiyaç olmadığını kanıtladın. Şimdi her yer peygamberlerle doldu. Ama bunlar öfkeli peygamberler, öç almak için öğüt veriyorlar.

GOETZ — Bütün bunlar benim başımın altından mı çıkıyor?

NASTY — Evet.

GOETZ — Bak hele! (*Nasty'ye vurur*)

NASTY — Vur! Vur bakalım!

GOETZ — Ya! (*Kendi etrafında döner*) Kötülük ne tatlı şeydi. Öldürebilirdim. (*Yürür, durur*) Haydi söyle ne istiyorsun benden?

NASTY — Daha kötü duruma düşmekten kaçınabilirsin.

GOETZ — Ben mi? (*Soğuk soğuk güler*) Ben her şeye gözü değen bir adamım, budala. Beni avucunun içine almağa nasıl cesaret ediyorsun?

NASTY — Seçme zorluğu içindeyim... silâhımız yok, paramız yok, askerî şerefimiz yok ve köylülerimiz de iyi asker olacak düzenden yoksundurlar. Birkaç gün sonra bizim için terslikler başlayacak, birkaç ay sonra da kılıçtan geçirme.

GOETZ — Öyleyse ne yapmalı?

NASTY — Bir tek kismetimiz kalıyor. Bugün için ben ayaklanmaya engel olamam, üç ay sonra engel olabilirim. Eğer bir meydan savaşı, tek bir meydan savaşı kazanırsak baronlar bize barış teklifinde bulunacaklardır.

GOETZ — Peki bu işde benim rolüm ne olacak?

NASTY — Sen Almanyanın en kalbur üstü komutanısın.

GOETZ — *(Ona bakar, sonra başka bir yana döner)* Ya! *(Susar)* Onarmak! Hep onarmak! Sizler böyle olduğunuz süre bana hep zaman kaybettiriyorsunuz. Yarabbi, benim de yapacak başka işlerim var.

NASTY — Oyuncak kentini, örnek kentini meydana getirebilmek için milletin birbirini boğazlamasına seyirci mi, kalacaksın?

GOETZ — Bu köy Nuh'un gemisi gibidir, onu sevginin kanadı altına koydum ben. Eğer sevgiyi kurtarabilirimsem tufanın ne önemi var?

NASTY — Aklını mı bozdun sen? Savaştan kaçınmazsın, o seni aramak için buralara dek gelecektir. *(Goetz susar)* Böyle olduğuna göre kabul diyor musun?

GOETZ — Öyle cabucak değil. *(Nasty'ye doğru yürür)* Düzen eksikliği var. Kurmam gerekiyor. Adam asmanın ne demek olduğunu bilir misin?

NASTY — Bilirim.

GOETZ — Nasty, yoksulları asmak gerek. Rast gele, örnek olsun diye onları asmak lâzım. Suçlunun yanı sıra suçsuzu da. Ne diyorum, bunların tümü suçsuzdur. Bugün ben onların kardeşiyim, onların suçsuz olduklarımı görmekteyim. Yarın başlarına komutan olarak geçersem ortaya yalnız suçlular olur, ben de artık lâf dinlemem, asarım.

NASTY — Olsun. Böyle gerekir zaten.

GOETZ — Benim kan döken bir adam durumuna da gelmem gerekir. Ne silâhınız var ne bilginiz. Elinizdeki biricik kozunuz insan sayısı. Yaşamları boşuna savunmak gerekecek. Ah bu alçak savaş!

NASTY — Yüzbin kişiyi kurtarmak için yirmi bin kişiyi esirgemezsın.

GOETZ — Buna emin olabilirsin! Nasty, inan bana, ben bir savaşın ne demek olduğunu bilirim. Bir kere savaşa girersek kaybetme kaderimiz yüzde bir olur.

NASTY — Ben bu biricik talihi ele alacağım. Haydi, Tanrının tasarıları ne olursa olsun, bizler onun seçtiği insanlarız. Yani ben onun peygamberi, sen de onun kan döken adamı. Yolumuzdan dönmek zamanı değil artık.

(*Duraklama*)

GOETZ — Hilda!

HILDA — Ne istiyorsun?

GOETZ — Bana yardım et. Benim yerimde olsan ne yapardın?

HILDA — Ben senin yerinde olmam ve olmak da istemem. Sizler insanları güdenlersiniz, bense ancak bir kadını. Karar sizin. Benim yapacağım hiç bir iş yok.

GOETZ — Benim yalnız sana inancım var.

HILDA — Bana mı?

GOETZ — Kendimden daha çok.

HILDA — Beni neden suçlarına ortak etmek istiyorsun? Kendi yerine niçin beni karar vermeğe zorluyorsun? Kardeşlerimin yaşam ve ölümlerinin niçin benim elimden olmasını istiyorsun?

GOETZ — Çünkü seni seviyorum.

HILDA — Sus! (*Durur*) Ah, sen kazandın, beni engelin öte yanına geçirdin. Ben acı çekenlerle birlikteydim, şimdi acı çekilmesine karar verenlerle birlik oldum. Ey Goetz, artık uyku uyumam ben! (*Durur*) Kan dökmeyi sana yasak ediyorum. Kabul etme bu işi.

GOETZ — Kararı birlikte mi veriyoruz?

HILDA — Evet, birlikte.

GOETZ — Ve bu kararın sonuçlarına birlikte katlanacak mıyız?

HILDA — Her ne olursa birlikte katlanacağız.

NASTY — (*Hilda'ya*) Sen ne karışyorsun?

HILDA — Ben yoksullar adına konuşuyorum.

NASTY — Benden başka hiç kimse onların adına konuşamaz.

HILDA — Neden efendim?

NASTY — Çünkü onlardan biri de benim.

HILDA — Sen mi yoksulsun? Sen yoksulluktan çıkalı

çok oldu. Sen şimdi bir başkansın.

(Goetz düşüncelere dalmıştır ve bu sözleri dinlememiştir. Birden başını kaldırır.)

GOETZ — Onlara gerçeği neden söylemiyelim?

NASTY — Hangi gerçeği?

GOETZ — Savaşmasını bilmediklerini ve savaşa başlarsa kaybedeceklerini.

NASTY — Öyle ama gerçeği kendilerine söyleyen öldürürler onlar.

GOETZ — Peki bunu ben söylersem onlara?

NASTY — Sen mi?

GOETZ — Ben peygamber olduğum için varımı yolumu verdiğim için onların yanında saygınlığım vardır. Tehlikeyi göze almayınca saygınlığı ne yapsın insan?

NASTY — Binde bir bir talihtir bu.

GOETZ — Peki binde bir talih olsun. Sen bunu kabul etmemek hakkına sahip misin?

NASTY — Hayır, böyle bir şeye hakkım yok, gel benimle.

HILDA — Gitme!

GOETZ — (Kadının omuzlarından tutarak) Bu kez hiç bir şeyden korkma. Tanrı bizden yanadır, (Seslenir) Hepiniz buraya gelin! (Köylüler yeniden sahneye gelirler) Her yanda savaşlar oluyor. Yarın bütün Almanya yanıp kül olacak. Ben barışı kurtarmak için insanlar arasına inmiş bulunuyorum.

BÜTÜN KÖYLÜLER — Yazıktır, Goetz, bizi bırakma. Sensiz biz ne yaparız?

GOETZ — Dönüp geleceğim kardeşlerim. Burası benim Tanrım, burası benim mutluluğumdur. Benim tüm sevgilerim buradadır, döneceğim. İşte Hilda, sizleri ona emanet ediyorum. Eğer ben yokken sizleri iki yandan biri için askere almak isterlerse savaşmayı kabul etmeyin. Eğer sizin gözünüzü korkuturlarsa buna sevgiyle karşılık verin. Hatırlayınız, kardeşlerim, hatırlayınız ki sevgi savaşını geri geri itecektir.

(Goetz ve Nasty çıkarlar)

VI. S a h n e

Öncekiler

KÖYLÜLER — Ya dönüp gelmezse?

(Sessizlik)

HİLDA — Dua edelim. (Durur) Dua edelim ki sevgi savaşı geri bıraksın.

KÖYLÜLER — (Diz çökerler) Yarabbi sevgi savaşı geri bıraksın!

HİLDA — (Ayakta) Benim sevgim savaşı geri bıraksın. Amin!

(Sahne karanlığa gömülür ve sekizinci tablonun ilk karşı cevapları Hilda'nın son cevaplarıyla hemen zincirleme birbirine bağlanır.)

8. ve 9. Tablolar

Köylülerin toplandığı alan.

Karanlıkta gürültüler, sesler.

I. S a h n e

Goetz, Nasty, Karl, Köylüler

SESLER — Yuha! Yuha! Yuha!

GOETZ'ÜN SESİ — (Gürültüyü bastırarak) Hepiniz öleceksiniz!

SESLER — Ölüme! Ölüme! (Aydınlık olur. Bir ormanda alan. Gece. Ellerinde sopa ve direkler bulunan köylüler. Bazılarının kılıcı da vardır. Ötekiler de meşale tutmaktadır. Goetz ve Nasty kayalık yüksek bir burun üstünde durmaktadırlar. Kalabalığa söz geçirir bir durumları vardır.) Yuha! Yuha! Yuha!

GOETZ — Zavallı insanlar, gerçeğin yüzüne bakmak cesaretine bile sahip değilsiniz.

BİR SES — Gerçek şudur ki sen bir hainsin!

GOETZ — Gerçek, kardeşlerim, gözleri kör eden gerçek şudur ki siz savaşmasını bilmiyorsunuz.)

(İri kıyım bir köylü ilerler)

İRİ KIYIM KÖYLÜ — Ben savaşmasını bilmiyor muyum? (*Halk gülüşür*) Bakın çocuklar galiba ben döğüşmesini bilmiyormuşum! Ben sana bir boğayı boynuzlarından tuttuğum zaman boynunu kırıveririm.)

(*Goetz yere sıçrar, iri kıyım delikanlıya yaklaşıp*)

GOETZ — Ağabey, görünüşe göre sen benden üç ke-re daha kuvvetli misin acaba?

İRİ KIYIM KÖYLÜ — Ben mi kardeşceğizim?

(*Goetz'e bir yumruk atar, onu beş metre öteye savurur*)

GOETZ — Güzel! (*Köylülerden birine*) Ver şu sopayı bana! (*İri kıyım köylüye*) Sen de bunu al. Hazır ol! Haydi, dürt, kes, vur! (*Goetz onun vuruşlarını çeler ve boşa çıkartır*) Bak görüyorsun değil mi? Senin kuvvetin neye yarar? Havadaki ruhları inletiyorsun ve havayı kanatıyorsun. (*Sopalarla vuruşurlar*) Şimdi kardeşim kusura bakma, seni biraz tepeliyeyim. Bu herkesin iyiliği için. (*Köylüye vurur*) Ya İsa beni affet. (*Köylü yere yıkılır*) Şimdi inandınız mı? Bu en kuvvetli adamdı ve benim de kılıç kullanmakta ustalığım pey fazla değildir. (*Durur. Köylüler susarlar. Şaşıp kalmışlardır. Goetz bir an oynada kazandığı başarıdan hoşlanmış bir tavır takınır. Sonra söze başlar*) İster misiniz size ölümden neden korkmadığınızı söyleyeyim? Her biriniz ölüm yanınızdakini vurur diye düşünüyorsunuz da ondan. (*Durur*) İşte şimdi ben babamız olan Tanrı'ya baş vuruyorum. Ona diyorum ki: Yarabbî, eğer benim bu insanlara yardım etmemi istiyorsan, bana bir işaretle savaşta can verecekleri bildir. (*Birdenbire büyük bir korku geçiriyormuş gibi yapar*) O, o... neler görüyorum? Ah kardeşlerim, başınıza neler geliyor? Çok kötü görüntüler bunlar... Hepinize oldu olanlar.

BİR KÖYLÜ — (*Tasalanmış*) Ne var? Nedir bu?

GOETZ — Ne olacak Tanrı etlerinizi mum gibi eritti. Şimdi yalnız sizin kemiklerinizi görüyorum ben. Ya Meryem Ana, bunların tümü iskelet.

BİR KÖYLÜ — Sana göre, bunun anlamı nedir?

GOETZ — Tanrı ayaklanma istemiyor ve böyle bir şey olursa orada postları elden gidecek olanları bana gösteriyor.

KÖYLÜ — Söz gelişi kimler bunlar?

GOETZ — Kimler mi? (*İşaret parmağını ona doğru uzatır ve korkunç bir sesle*) Sen! (*Susar*) Ve sen! Ve sen! Ve sen! Ölümler dansı işte bu.

BİR KÖYLÜ — (*Sarsılmış fakat yine de şüpheli*) Senin peygamber olduğunu bize kim kanıtlayabilir?

GOETZ — İnancı az olan insanlar, eğer kanıt istiyorsanız şu kana bakın. (*Ellerini kaldırır. Sessizlik. Nasty'ye*) Kazandım.

NASTY — (*Dişlerini sıkarak*) Daha kazanmadın. (*Karl ilerler*) Buna dikkat et, en inatçı olanı budur.

KARL — Ey benim saf kardeşlerim! İnanmamayı sizler ne zaman öğreneceksiniz? Sizler o denli kuzu gibi, o denli yumuşak başlı insanlarsınız ki tiksindenmenin ne olduğunu bile bilmiyorsunuz! İşte bugün de, bir adamın derbeyi edasıyla size söz söylemesi boyun eğmenize yetti gitti. Ortada ne var yani? Ellerinin üstünde biraz kan mı var? Bu da iş mi sanki? Eğer sizi inandırmak için bir yerini kanatmak gerekiyorsa ben de kanatırım.

(*Ellerini havaya kaldırır, ellerinden kan çıkmaya başlar*)

GOETZ — Kimsin sen?

KARL — Senin gibi peygamber.

GOETZ — Garez peygamberi!

KARL — Sevgiye götüren biricik yol budur.

GOETZ — Ama ben seni tanıyorum. Sen benim uşağım Karl'sın.

KARL — Bendenizim.

GOETZ — Bir uşak-peygamber, maskaralık bu.

KARL — Bir general-peygamberinkinden daha fazla değil.

GOETZ — (*Basamakları inerek*) Göster ellerini! (*Karl'ın ellerini çevirir*) İnan olsun ki, bu adam elinde içi kan dolu sidik torbaları saklıyordu.

KARL — Sen de göster ellerini. (*Goetz'ün ellerine bakar*) Bu adam da ellerindeki eski yaraları kaşıyarak birkaç damla irin çıkarıyordu. Haydi kardeşlerim bizi siz deneyin ve hangimizin peygamber olduğuna siz karar verin.

GÜRÜLTÜLER — Evet... evet...

KARL — Sen bunu yapabilir misin? (*Bir değneği çiçekli bir hale getirir*) Ya bunu? (*Şapkasından bir tavşan çıkarır*) Peki bunu? (*Çevresinde bir duman meydana getirir.*) Sen de ne yapabiliyorsan göster bize.

GOETZ — Bunlar benim genel yerlerde yüzlerce kez gördüğüm hokkabazlıklar. Ben pazar soytarısı değilim.

BİR KÖYLÜ — Bir pazar soytarısının yaptığı bir peygamber de yapabilmelidir.

GOETZ — Ben oda uşağımla mucize yarışına girişemem. Kardeşlerim, ben peygamber olmazdan önce generaldim. Şimdi söz konusu olan savaştır. Eğer peygamber olarak bana inanmıyorsanız bir general olarak inanın.

KARL — Bir general hain olmadığını kanıtladığı zaman ona inanırsınız.

GOETZ — Nankör! Ben seni ve kardeşlerini sevdiğim için varımı yoğumu elden çıkardım.

KARL — Bana olan sevginden ötürü mü?

GOETZ — Evet, benden tiksinen sana olan sevgimden.

KARL — Öyleyse sen beni seviyor musun?

GOETZ — Evet kardeşim, seni seviyorum.

KARL — (*Üstesinden gelmiş olarak*) Kardeşlerim, o kendi kendine ihanet etti! Bize yalan söylüyor! Şu benim yüzüme bakın ve söyleyin bana, nasıl olur da ben sevilirim? Ve siz, çocuklar hepiniz, siz oldukça sevimli olduğunuza inanıyor musunuz?

GOETZ — Budala! Ben onları sevmeseydim topraklarımı onlara verir miydim?

KARL — Evet, doğru. Neden verdin topraklarını? Bütün mesele burada (*Birdenbire*) Yarabbî! Sen ki insanların yüreklerini, böbreklerini iskandil edersin, sana

sığındım! Bedenimi ve ağzımı sana veriyorum: söyle bize bu piç Goetz neden topraklarını verdi.

(Karl acı acı sesler çıkarmağa başlar)

KÖYLÜLER — Tanrı orada!

Tanrı konuşacak!

GOETZ — Tanrı konuşacak. Hah işte, bir bu eksikti.

KARL — (Gözlerini kapamıştır, kendisine benzemeyen acı seslerle konuşur) Yeter artık! Hey! Toprak!

KÖYLÜLER — Hey! Yeter artık! Hey!

KARL — (Aynı durumda ve aynı davranışla) Tanrı, buradayım, seni görüyorum, insanlar... sizi görüyorum.

KÖYLÜLER — Bize acı!

KARL — (Aynı durumda ve aynı davranışla) Goetz burada mı?

BİR KÖYLÜ — Evet, Babamız, sağda senin hemen ardında.

KARL — (Aynı durumda) Goetz! Goetz! Onlara topraklarını neden verdin, karşılık ver?

GOETZ — Kiminle görüşmek şerefine nail oluyorum?

KARL — (Aynı durumda) Ben kimsem onunla.

GOETZ — Peki, sen madem ki kimsen osun, öyleyse bildiğin şeyi biliyorsun, benim yaptığım bu işi neden yaptığımı da bilmen gerekir.

KÖYLÜLER — (Göz korkutmak için) Haydi! Haydi be karşılık versene! Karşılık versene!

GOETZ — Size cevap veririm, kardeşlerim. Size veririm, ama ona değil. Ben topraklarımı bütün insanlar eşit olsunlar diye verdim.

(Karl güler)

KÖYLÜLER — Gülen Tanrı!

Gülen Tanrı!

(Nasty basamakları inmiş ve Goetz'ün arkasına geçmiştir.)

KARL — (Aynı durumda) Yalan söylüyorsun Goetz, sen Tanrıya yalan söylüyorsun.

Ve sizler, oğullarım dinleyiniz!

Bir derebeyi ne yaparsa yapsın, hiç bir zaman size eşit olamaz.

Ve işte bunun içindir ki onların hepsini öldürmenizi istiyorum sizden.

Bu adam size topraklarını verdi.

Fakat siz kendi topraklarınızı ona verebilir misiniz?

O bu toprakları vermek, ya da elinde tutmak gibi iki işden birini seçebilirdi.

Fakat siz buna karşılık olmak üzere ona bir şey verebilir miydiniz?

Sizi öpen ya da yumruklayan birisini

Siz de öpün ya da yumruklayın.

Fakat size, geri veremeyeceğiniz bir şey verene

Yüreğinizin tüm hıncını verin.

Çünkü siz köleydiniz o sizi köle etti.

Çünkü siz küçük düşürülmüştünüz ve o sizi daha da küçük düşürdü.

Sabah armağanı, üzüntü!

Öğle armağanı, tasa!

Akşam armağanı, umutsuzluk!

GOETZ — Oh, ne güzel de öğüt! Size canlılık veren, ışık veren kim? Tanrı: armağan onun yasası, ne olursa olsun o veriyor, peki siz ki topraktan başka bir şey değilsiniz, buna karşılık olarak ona ne verebilirsiniz? Hiç bir şey veremezsiniz. Öyleyse sonuç şu oluyor: Tanrıdan hoşlanmamanız gerek.

BİR KÖYLÜ — Tanrı, o başka.

GOETZ — Tanrı neden bizi kendi benzeri olarak yarattı? Eğer Tanrı bir gönül yüceliği, bir sevgiyse, onun yarattığı insanın da sevgi ve gönül yüceliği olması gerekir! Kardeşlerim, size yalvarırım, benim armağanımı ve dostluğumu kabul edin. Sizden iyiliği bilmeniz için bir istekde bulunmuyorum. Sizden yalnızca istediğim, benim sevgimi bir kötülük olarak kabul etmemeniz ve benim armağanlarımı bir suç diye yüzüme vurmamanızdır.

BİR KÖYLÜ — İstediyin kadar söyle. Ben sadakaları sevmeyen bir adamım.

KARL — *(Yeniden kendi sesiyle konuşarak ve dilenciği göstererek)* İşte işi iyi kavrayanlardan biri. Topraklar sizindir, size onları verdiğini ileri süren sizi aldatıyor, çünkü kendisinin olmayan bir şeyi veriyor. Eğer insan olmak istiyorsanız onları alınız! Alınız ve yakıp yıkınız! Zor kullanmakla biz kendimizi eğitmiş olacağız.

GOETZ — Yalnız kin mi vardır, kardeşlerim? Benim sevgim...

KARL — Senin sevgin şeytandan geliyor, o dokunduğu şeyi çürütür. Ah çocuklar, Altweiler'in insanlarını bir görebilseniz. Bu adamın onları iğdiş etmesi için üç ay yetti. Sizi de öylesine sevecek ki içinizde iğdiş edilmemiş erkek bırakmayacak. Bunu yaptırmayın ona. Siz hayvandınız ve gazez sizi insan yaptı. Eğer gazez üstünüzden atılırsa yine dört ayaklı olursunuz. O dilsiz hayvanlar gibi mutsuz kalırsınız.

GOETZ — Nasty! Yardım et bana.

NASTY — *(Karlı göstererek)* Dâva çözülmüştür. Tanrı onunla birlikte.

GOETZ — *(Şaşkın bir durumda)* Ya, demek öyle Nasty!

KÖYLÜLER — Defol, defol, cehennem ol!

GOETZ — *(Kudurmuş gibi öfkeli)* Gidiyorum korkmayın. Siz de ölüme koşun. Eğer geberirseniz sevincimden oynayacağım. Ne çirkin insanlarsınız, ölü görüntüleri! Karakoncolos milleti! Sizin ruhlarınızı bana gösterdiği için Tanrıya şükürler olsun. Çünkü aldanmış olduğumu anladım. Asilzadeler toprağa sahip olmakta haklıdırlar. Çünkü onların mert bir ruhu vardır. Sizin gibi değersiz insanların dört ayakla yürümesi doğrudur. Çünkü siz domuzdan başka bir şey değilsiniz.

KÖYLÜLER — *(Goetz'ün üstüne atılmak isterler)* Öldürün! Öldürün!

GOETZ — *(Bir köylünün elinden zorla kılıcı alarak)* Gelin tutun bakayım beni!

NASTY — *(Elini kaldırarak)* Yeter! *(Herkes susar)* Bu adam sizin sözünüze inandı. Düşmanınız da olsa sö-

zünüzü tutmasını bilin.

(*Sahne yavaş yavaş boşalır ve yeniden karanlığa gömülür. Sonuncu meşale kayaya takılıdır. Nasty onu'eli. ne alır ve çekilip gitmek için yürür*)

NASTY — Haydi çekil git Goetz! Çabuk çekil git!

GOETZ — Nasty! Nasty! Niçin beni bıraktın?

NASTY — Çünkü başarısızlığa uğradın.

GOETZ — Bunların tümü kurt. Onların arasında nasıl kalıyorsun?

NASTY — Dünyanın bütün sevgisi onlardadır.

GOETZ — Onlarda mı? Eğer sen bu tonlarca gübrenin içinde bir saman çöpü kadar sevgi buluyorsan senin gözlerin çok iyi görüyor öyleyse. Doğrusu ben hiç bir şey göremedim.

NASTY — Doğru Goetz, sen hiç bir şey görmedin. (*Nasty çıkar*).

(*Gecedir*).

Uzaklaşan gürültüler, uzakta bir kadın çığlığı, sonra Goetz'ün üstünde zayıf bir ışık).

II. S a h n e

Goetz yalnız

GOETZ — Gebereceksiniz, köpekler! Size vereceğim zararlar bir daha aklınızdan çıkmayacak. Ey benim kötü yanı, gel bana, gel beni hafiflet! (*Durur*) Şaka olsun diye. İyilik benim ruhumu arıttı. Ruhumda bir damla bile zehir kalmadı. Güzel, iyilik için düş yola, Altweiler için düş yola, ya kendimi asmalıyım, ya iyilik etmeliyim. Çocuklarım beni bekliyor, iğdiş horozlarım, iğdiş adamlarım, benim kümesciğimin melekleri. Beni görünce bayram edecekler. Yarabbi ne kadar da canımı sıkıyorlar. Ben başkalarını seviyorum, yani kurtları. (*Yürümeye başlar*) Peki ulu Tanrı, karanlık gecede beni gütmek sana düşüyor, değil mi ki başarısızlığa rağmen direnmek gerek, her başarısızlık benim için bir işaret, her mutsuzluk benim için bir kismet, her talihsizlik benim için bir talih olsun. Yarabbi mutsuzluklarımı iyi kullanmayı bana nasib et.

Şuna inanıyorum, şuna inanmak istiyorum ki yalnız sen istediğin için herkesin dışında yuvarlanıp gitmeme müsaade ettin.

Ve işte ulu Tanrım, eskiden kötülükler yapmış olduğum zamanlardaki gibi yeniden seninle karşı karşıyayım. Ah, ben insanlarla uğraşmalıydım. İnsanlar adamın canını sıkar, insanlar sana ulaşmak için bir yana atılması gereken çalılıklardır. Sana geliyorum Yarabbî, senin gecende sana doğru geliyorum. Ver elini bana. Geceleyin sen misin? de bana. Gece, her şeyin içler acısı yokluğunu anlatan gece! Çünkü sen genel yokluk içinde var olansın. Her şey sustuğu zaman işitilen sensin. Hiç bir şey görülmeyişi zaman görülen sensin. Ey eski gece, yaratıklardan da önce olan büyük gece, insanın hiç bir şeyi bilmediği gece, gözden düşüren, mutsuz kılan gece, sen beni sakla, şu iğrenç bedenimi yok et. Benimle ruhum arasına gir de beni kemir. Yoksunluk, utanç ve kendini hor görmenin yalnızlığı içinde bulunmak istiyorum, çünkü insan, kendi kendisini yok etmek ve bir dişi gibi gecenin kocaman kara vücuduna çıplamak için yaratılmıştır. Her şeyin tadını almadıkça hiç bir şeyden tad duymayacağım. Yarabbî herşeyin ve senin altında eğileceğim, sen beni gecenin ağları içine alacaksın, ve hepsinin üstüne çıkacaksın. *(Heyecanlı ve güçlü bir sesle)* Yarabbî! Yarabbî! Senin istediğin bu mudur? İnsana garez olmak, kendini hor görmek, ben kötü olduğum zamanlar zaten bunları aramamış mıydım? İyiliğin yalnızlığını kötülüğün yalnızlığından nasıl ayırt edeceğim? *(Gün yavaş yavaş ağarır)* Gün ağarıyor, gecenin içinden geçtim. Bana ışık verdiğinden ötürü şükürler olsun sana. Şimdi her şeyi anlayacağım. *(Geri döner ve yıkıntı halindeki Altweiler'i görür; Hilda başı elleri arasında bir taş ve moloz yağmı üstünde oturmaktadır. Goetz haykırır)* Hey!

III. S a h n e

Goetz, Hilda

HİLDA — *(Başını kaldırır ve bakar)* İşte sonu bu!

GOETZ — Ötekiler nerde? Öldüler mi? Neden? Döğüşmek istemiyorlardı da ondan mı?

HILDA — Evet.

GOETZ — Benim gecemi geri ver, bu insanları benim gözümünden sakla. Nasıl oldu bu iş?

HILDA — Walsheim'dan silâhlı köylüler geldi. Kendileriyle birleşmemizi istediler, biz de kabul etmedik.

GOETZ — Bunun üstüne köyü ateşe verdiler. Güzel. *(Kahkahalarla güler)* Ötekilerle birlikte neden sen de ölmedin?

HILDA — Buna üzülüyor musun?

GOETZ — Öyle. Arta kalan kimse olmadığına göre yapılacak bir iş de yoktu.

HILDA — Ben de üzülüyorum buna. *(Durur)* Bizi bir eve kapamışlar ve evi de ateşe vermişlerdi. İyi olduydu.

GOETZ — Evet, iyi olmuş, hem de çok iyi olmuş.

HILDA — En sonunda bir pencere açıldı. Atladım ordan. Ölsem bir önemi yoktu ama seni bir daha görmek istiyordum.

GOETZ — Beni görüp de ne yapacaktın? Beni cennette yine görebilirdin.

HILDA — Biz cennete gitmiyeceğiz Goetz, hattâ ikimiz de oraya girsek bile gözlerimiz birbirini görmiyecek, ellerimiz birbirine dokunmayacak. Orada ancak Tanrıyla uğraşılır. *(Elini dokundurmak için ona doğru gelir)* Sen buradasın, etlerin yıpranmış, buruşmuş ve kötülemiş, zavallı bir yaşam olmuşsun. Benim sevdiğim bu etler ve bu yaşamdır. İnsan Tanrının dediğine aykırı olarak ancak yeryüzünde sevebilir.

GOETZ — Ben yalnız Tanrıyı seviyorum ve artık yeryüzünde değilim.

HILDA — Öyleyse beni sevmiyor musun?

GOETZ — Hayır ve sen de beni sevmiyorsun Hilda. Senin sevgi diye ele aldığın şey kinden başka bir şey değildir.

HILDA — Neden sana kinim olsun?

GOETZ — Çünkü ben senin olan kişileri öldürdüm sanıyorsun.

HİLDA — Onları ben öldürdüm.

GOETZ — Sen mi?

HİLDA — Hayır diyen benim. Kaatil olacaklarına ölmelerini daha iyi buluyordum. Ey Goetz onların hesabına bu düşünceyi seçmeye ne hakkım var benim?

GOETZ — Amma yaptın ha! Benim gibi yapsana sen de! Ellerindeki bütün kanları yıka. Biz bir hiçden başka bir şey değiliz, hiç kimseye hiç bir şey yapamayız. İnsanın yaptığı davranışlar kuruntudur, ama her şeyi yürüten Tanrıdır.

HİLDA — Hayır Goetz, hayır! Ben olmasaydım onlar daha yaşayacaklardı.

GOETZ — Peki, öyle olsun. Sen olmasan, belki. Bunda benim hiç bir rolüm yok.

HİLDA — Hatırla ki "kararı birlikte verdik, bunun sonuçlarına da birlikte katlanacağız."

GOETZ — Birlikte değiliz biz. Sen beni görmek mi istedin? Peki öyleyse, bak bana, dokun bana. Güzel. Şimdi çekil git! Ben hayatımda artık hiç bir yüze bakmayacağım. Gözlerim yalnız toprakları ve taşları görmek için işe yarayacak. (*Durur*) Yarabbi ben sana sordum sen de bana karşılık verdin. İnsanların kötülüklerini bana bildir. diğin için şükürler olsun sana. Onların kusurlarının cezasını kendi etlerime vereceğim, bu bedene açlıkla, soğukla, kırbacla ve üze üze, çok üze üze işkence edeceğim. Sen yok olsun diye insanı yarattığın için ben de onu yok edeceğim. Bu benim ulusumdu, benim küçücük ulusumdu, tek bir köy, hemen hemen bir aile gibiydi. Bana bağlı olanlar öldüler. Ben yaşıyorum, ben de ölüyorum ve yaşamımın kalanını da ölüm üstüne düşünerek geçireceğim. (*Hilda-ya*) Sen hâlâ burada mısın? Çekil git! Mutsuzluğu ve yaşamayı git de başka yerde ara.

HİLDA — En mutsuz, en zavallı olan sensin. Burası benim yerim. Ben burada kalacağım.

(*Altı ay sonra yıkıntı halinde köy*)

I. S a h n e

Hilda, sonra Heinrich

(*Bundan önceki tablodaki aynı yerde oturmuş olan Hilda, yola doğru bakar. Birinin geldiğini gördüğü birdenbire belli olur. Yarı dikilmiş durumda bekler.*)

Heinrich girer, şapkasında çiçekler ve elinde bir çiçek demeti vardır.)

HEINRICH — İşte biz. (*Görünmeyen bir kişiye doğru döner*) Çıkar külâhını. (*Hilda'ya*) Benim adım Heinrich, önceleri kilisede âyin yaptırırdım. Bugün dilenerek yaşamaktayım. (*Şeytan'a*) Nereye koşuyorsun? Gel buraya. (*Hilda'ya*) Ölüm kokusu duyunca işiyle gücüyle uğraşır. Ama belki bir sineğe bile kötülük etmez.

HILDA — Bir yıl ve bir gün oldu, değil mi? Worms olayından beri bir yıl bir gün geçti.

HEINRICH — Sana bunu kim söyledi?

HILDA — Günleri saydım ben.

HEINRICH — Benden sana söz eden oldu mu?

HILDA — Evet, çok önceleri.

HEINRICH — Güzel gün, ha? Yoldan çiçekler topladım: bu yıl dönümü demeti olsun. (*Demeti Hilda'ya uzatır.*)

HILDA — İstemem bunları. (*Çiçekleri yanına koyar*)

HEINRICH — Mutlu insanlardan korkmamak gerektir.

HILDA — Sen mutlu değilsin ki.

HEINRICH — Ben sana diyorum ki bayramdır bu, çünkü bu gece uyudum. Haydi bacım, bana biraz gülümsemeniz gerek. Ben bir kişiden başka bütün insanları severim ve herkesin memnun olmasını isterim. (*Birdenbire*) Git onu ara! (*Kadın kıpırdamaz*) Haydi git, onu bekletme!

HILDA — O seni beklemiyor ki.

HEINRICH — O mu? Şaşırtıyorsun beni. Biz bir çift

dostuz ve bahse girerim ki beni içten kabul edecektir.

HILDA — Onu koru. Al demetini çekil git.

HEINRICH — (*Şeytan'a*) İşittin mi bak neler söylüyor?

HILDA — Bırak şu şeytanını, ben inanmıyorum ona.

HEINRICH — Ben de inanmıyorum.

HILDA — Peki, öyleyse?

HEINRICH — (*Gülerek*) Ha ha hay! Sen çocuksun.

HILDA — Seni hor gören yok artık. O dünya içinde öldü. Artık seni tanımayacak bile. Sen de, şuna inanırım ki, onu tanımayacaksın. Sen bir adamı arıyorsun ama başka birini bulacaksın.

HEINRICH — Kimi bulursam onu alırım.

HILDA — Onu koru, sana yalvarırım. Ben sana hiç bir şey yapmamışken neye benim canımı sıkıyorsun?

HEINRICH — Senin canını sıkamak aklımdan geçmez, çünkü sen benim çok hoşuma gidiyorsun.

HILDA — Onu her yaralayışında ben kanayacağım.

HEINRICH — Seviyor musun onu?

HILDA — Evet.

HEINRICH — Demek o sevilmiyor? Tuhaf şey. (*Güler*) Gerek ben ve gerekse bir çok kişiler denedik ama yapamadık. O da seni seviyor mu?

HILDA — Kendini sevdiği süre içinde beni de sevdi.

HEINRICH — Eğer seni seviyorsa sana acı verdiği-me üzüleceğim.

HILDA — Onun hor görüşlerini affet, Tanrı da seninkileri affeder.

HEINRICH — Tanrımın beni affetmesini hiç de istemiyorum. Cehennem azabının iyi yanları vardır, bütün iş ona alışmakta. Ben ona alıştım. Henüz cehennemde değilim ama ona küçük alışkanlıklarım oldu.

HILDA — Zavallı adam!

HEINRICH — (*Öfkelenerek*) Yok! Yok! Ben zavallı

bir adam değilim. Ben mutluyum, sana mutlu olduğumu söylüyorum. *(Durur)* Haydi çağırın onu. *(Hilda susar)* Onu senin çağırman daha iyi olur. Beni görünce şaşır kalacaktır. İstemiyor musun? Öyleyse ben çağırayım. Goetz! Goetz! Goetz!

HILDA — Burada değil ki.

HEINRICH — Nerede?

HILDA — Ormanda, bazan haftalarca orada kalıyor.

HEINRICH — Buradan uzak mı?

HILDA — Yirmi beş fersah ötede.

HEINRICH — *(Şeytana)* Bu kadına sen inanır mısın? *(Gözlerini kapar ve şeytanın kendisine fısıldadıklarını binler)* Evet... evet... evet. *(Kötül kötü güler. Sonra)* Peki onu nasıl bulabilirim?

HILDA — Ara papaz efendi, ara. Arkadaşın sana yol gösterebilecektir.

HEINRICH — Tanrı seni korusun bacım. *(Şeytana)* Haydi sen gel benimle!

(Heinrich kaybolur. Hilda sahnede yalnız kalır ve onu gözleriyle izler)

II. S a h n e

Hilda, Goetz

(Goetz girer. Sağ elinde bir kırbaç, sol elinde bir testi taşımaktadır. Bitkin bir hali vardır.)

GOETZ — Kim çağırıyor beni? *(Hilda karşılık vermez)* Beni çağırın birisi vardı. Sesini duydum ben onun.

HILDA — Oruçlu olduğun zaman hep sesler duyar-sın sen.

GOETZ — Bu çiçekler nereden geldi?

HILDA — Ben topladım.

GOETZ — Sen öyle pek sık sık çiçek toplamazsın. *(Durur)* Bugün nedir? Yılın hangi günü?

HILDA — Neden soruyorsun bana bunu?

GOETZ — Bu sonbaharda birisi gelecekti de.

HİLDA — Kim?

GOETZ — Bilmiyorum artık. (*Durur*) Söyle bugün nedir? Hangi ayın hangi günü?

HİLDA — Benim günleri saydığımı mı sanıyorsun? Yalnız bir gün var, ard arda gelip gidiyor. Gün ağarmasıyla onu bize veriyor, geceyle de elimizden alıyorlar. Sen aynı saati gösteren durmuş bir saatsin.

GOETZ — Durmuş mu? Hayır ilerliyorum ben. (*Testiyi sallar*) İşitiyor musun? Çalkalanıyor. Su, meleklerin şarkısını söylüyor. Boğazımda cehennem, kulaklarımda Cennet var.

HİLDA — Ne kadar zaman oldu sen su içmeyeli?

GOETZ — Üç gün. Yarına dek kendimi tutmalıyım.

HİLDA — Neden yarına dek?

GOETZ — (*Salak salak gülererek*) Ha ha! Öyle gerekiyor. (*Durur, testiyi sallar*) Çalkantı bu değil mi? Susuzluktan ölen bir adam için bunun kadar hoş gitmeyen bir ses bilmiyorum.

HİLDA — Oyalan, kendini kandır, tavla bakalım. Galiba yapılacak iş insanın susadığı zaman su içmesidir! Eğer bir eğilimi ruhunda sürekli olarak tutacak olursan, kendini unutmaya tehlikesi içinde bulunursun.

GOETZ — Kendi kendimi deneyemezsem nasıl olur da kendimi yenilgiye uğratabilirim?

HİLDA — Ey Goetz, senin bu günü ilk kez olarak yaşadığına inanman mümkün müdür? Testi, suyun gü-rültüsü, dudaklarının üstündeki beyaz lekeler, ben bunları artık ezbere biliyorum. Sen ne olacağını biliyor musun?

GOETZ — Yarın sabaha kadar dişimi sıkacağım, işte o kadar.

HİLDA — Sen işin sonuna dek hiç dayanamamışsındır, çünkü sen kendine zorla çok uzun deneyler kabul ettiriyorsun. Kendin yere düşünceye dek bu testiyi sallayacaksın. Ve yere düştüğün zaman suyu sana ben içireceğim.

GOETZ — Yenilik mi istiyorsun? Al işte. (*Testiyi*

eğer) Çiçekler susamışlar. İçin çiçekler için benim suyum. Sizin altın kalpli küçücük boğazlarınızı Tanrı yoklamış olsun. Görüyorsun ya yeniden doğuyorlar. Toprak ve bitkiler benim armağanlarımı kabul ediyorlar, armağanları geri çeviren insanlar. *(Testiyi devirir)* İşte artık su içmeme imkân kalmadı. *(Güler ve zorla tekrarlar)* Artık imkânsız, artık imkânsız!

HILDA — Senin böyle beyni sulanmış bir adam olusun Tanrının isteği midir?

GOETZ — Hiç şüphesiz. İnsanı yok etmek gerek, öyle değil mi? *(Testiyi atar)* Peki, haydi bana su içirt bakalım şimdi!

(Düşer)

HILDA — *(Ona soğuk soğuk bakar, sonra gülmeğe başlar)* Bende yedek olarak su bulunduğunu düşünüyorsun, ben seni bilirim. *(Bir testi aramaya gider, döner ve Goetz'un başını kaldırır)* Haydi, iç bakalım.

GOETZ — Yarından önce içmem.

HILDA — Tanrı senin manyak ve bunamış olmanı istiyor, ölmeni değil. Onun için içmen gerek.

GOETZ — Almanya'yı titretmiş olan ben işte şimdi bir sütannenin elindeki bebek gibi sırtta taşıyorum. Gönlün hoş oldu mu Yarabbi? Benden daha aşağılık bir insan bulabilir misin? Hilda, sen ki her şeyi önceden görürsün, eğer ben susuzluğumu giderirsem sonra ne olacak biliyor musun?

HILDA — Evet biliyorum, eğlence, şehvet isteklerin başlayacak ve beni koynuna almak isteyeceksin.

GOETZ — Ne olursa olsun bu suyu içmemi mi istiyorsun?

HILDA — Evet.

GOETZ — Ya senin üstüne atılırsam?

HILDA — Bu halinde mi? Haydi, âyin gibi her şey düzenlidir, sövüp sayacak, ağzını bozacaksın ve sonra da işi tamamlamak için kendini kırbacla döveceksin. İç haydi.

GOETZ — *(Testiyi alarak)* Bir yenilgi daha. *(İçer)*

Beden bir pintiliktir. (*İçer*)

HİLDA — Beden iyiliktir. Pintilik senin ruhunda.

GOETZ — (*Testiyi tekrar koyarak*) Susuzluk gitti, bir boşluk duygusu içindeyim. (*Durur*) Uyum var.

HİLDA — Uyu.

GOETZ — Hayır, çünkü uyum var. (*Kadına bakar*) Göğüslerini göster. (*Kadın kıpırdamaz*) Haydi göster onları, baştan çıkar beni, istekler içinde kıvrandır beni. Olmaz mı? Ah kaltak seni! Neden?

HİLDA — Seni seviyorum da ondan.

GOETZ — Sevgini akkor edinceye dek kızdır, benim kalbime daldır ki kavrulsun tütsün! Eğer beni seviyorsan bana işkence etmen gerekir.

HİLDA — Seninim ben. Neden vücudumu bir işkence âleti durumuna sokayım?

GOETZ — Eğer benim olsaydın ağzımı burnumu dağıtırdın. Benim başım şeytanın başkanlığında yapılan bir toplantı yeri, bunun büyücüler de sensin.

HİLDA — (*Gülerek*) Övünüyorsun.

GOETZ — Senin bir hayvan gibi kızman için bir hayvan olmanı isterdim.

HİLDA — İnsan olduğundan ötürü ne denli acı çekiyorsun?

GOETZ — Ben bir insan değilim, ben hiç bir şey değilim. Yalnız Tanrı var. İnsan yalancı bir görüntü. Sana bıkkınlık veriyorum değil mi?

HİLDA — (*Kaygısızca*) Hayır, çünkü seni seviyorum.

GOETZ — Görüyorsun ki senin değerini düşürmeğe çalışıyorum.

HİLDA — Evet, çünkü senin en değerli malın benim.

GOETZ — (*Öfkeyle*) Oyun oynamıyorsun ya?

HİLDA — Hayır, oynamıyorum.

GOETZ — Sen benim yanımda kaldıkça kendimi tüm olarak iğrenç duymayacağım.

HİLDA — Ben de bunun için kalıyorum.

(Goetz güçlkle ayağa kalkar)

GOETZ — Eğer seni kollarımın arasına alırsam beni iteler misin?

HİLDA — Hayır.

GOETZ — Yüreğim kir içinde olarak sana gelsem bile?

HİLDA — Eğer bana dokunmaya cesaret edersen yüreğin temiz demektir.

GOETZ — Hilda, insanlar utanmadan nasıl sevişirler? Ten istekleri en aşağılık bir günahdır.

HİLDA — Bana bak, bana iyi bak, gözlerime, dudaklarıma, boynuma, kollarıma bak. Ben bir günah mıyım?

GOETZ — Sen güzelsin, güzellik kötülük demektir.

HİLDA — Buna emin misin?

GOETZ — Ben artık hiç bir şeye emin değilim. (Durur) İsteklerimi doyurmakla günah işliyorum ama isteklerden de kendimi kurtarıyorum. Bu istekleri yerine getirmeyi kabul etmezsem o zaman ruhu mikropla dolduruyorlar... Gece oluyor. Gün doğunca Yüce Tanrıyı Şeytan'dan ayırt etmem için gözlerimin iyi seçmesi gerekir. (Kadına yaklaşıp, ona dokunur ve birdenbire uzaklaşır) Tanrının gözü önünde seninle yatmak mı? Hayır, ben her yeri sevmiyorum. (Durur) Tanrının bakışlarından bizi saklayacak kadar derin bir gece bilseydim...

HİLDA — Aşk gece demektir. Çünkü onun içinde sevişecekleri Tanrı artık görmez.

(Goetz çekingen durur sonra geriye atılır)

GOETZ — Bana Béotie vasağının keskin gözlerini verin ki bu deri altına bakışlarım işlesin. Bu burun deliklerinde, bu kulakların içinde neler saklı olduğunu bana gösterin. Ben ki gübreyle parmağıyla dokunmaktan tiksinen adam nasıl olur da bir süprüntü çuvalını kollarımın arasında tutmayı isteyebilirim?

HİLDA — (Canlı ve öfkeli bir sesle) Senin ruhunda benim bedenimde olan süprüntüden daha çoğu var. Etlerin çirkinliği ve pisliği senin ruhunda. Benim bir va-

şahın bakışlarına ihtiyacım yok. Ben sana baktım, seni yıkadım, ateşinin kokusunu öğrendim. Seni sevmekten bıktım mı? Günün birinde olacağın cesede her gün biraz daha benziyorsun, ben seni yine de seviyorum. Eğer sen ölürsen senin karşında yatacak ve yemeden içmeden sonuna dek böyle kalacağım, sen kollarımın arasında çürüyeceksin, ben senin leşini de seveceğim çünkü insan tüm olarak sevmiyorsa hiç sevmiyor demektir.

GOETZ — (*Ona kamçıyı uzatır*) Kamçıla beni. (*Hilda omuz silker*) Haydi, kamçıla, kamçıla da ölen Catherine'nin, senin yitirilen gençliğinin, benim kusurum yüzünden yakılan tüm insanların öcünü al benden.

HILDA — (*Kahkahalarla gülererek*) Evet, seni kamçılacağım, pis keşiş, seni kamçılacağım, çünkü aşkımızı yaktın.

(*Kamçıyı alır*)

GOETZ — Gözlerimin üstüne vur Hilda, gözlerimin üstüne.

III. S a h n e

Ötekiler, Heinrich

HEINRICH — Kamçılayın, kamçılayın, ben burada yokmuşum gibi yapacağınızı yapın. (*Herler ve Hilda'ya*) Bizim arkadaş kulağıma fısıldadı, git biraz dolaş sonra yavaş dön gel dedi. Bilirsin ya, onu aldatmak olmaz. (*Goetz'e*) Bu kadın bizim tekrar birbirimizi görmemize engel oluyordu. Sen beni beklemiyormuşsun, doğru mu?

GOETZ — Ben mi? Ben günleri sayıyordum.

HILDA — Günleri mi sayıyordun? Ya, Goetz, bana yalan söyledin demek, (*Goetz'e bakar*) Ne oldu sana? Gözlerin parlıyor, biraz önceki gibi değilsin.

GOETZ — Onu yeniden gördüğüme sevindim de ondan.

HILDA — Acaip sevinç, o sana elinden gelen her kötülüğü yapacak.

GOETZ — Beni sevdiğini kanıtlıyor demektir. Kıs-

kanıyorsun ha? (*Kadın karşılık vermez, Heinrich'e döner*) O çiçekleri sen mi toplamıştın?

HEINRICH — Evet, senin için.

GOETZ — Teşekkür ederim. (*Demeti alır*)

HEINRICH — Yıl dönümün kutlu olsun Goetz.

GOETZ — Yıldönümün kutlu olsun Heinrich..

HEINRICH — Belki de bu gece öleceksin...

GOETZ — Sahi mi? Neden?

HEINRICH — Köylüler öldürmek için seni arıyorlar. Benim onlardan önce senin yanına gelmem gerekti.

GOETZ — Beni öldürecekler ha! Bu bana şeref vermektir, çünkü ben kendimi adamakıllı unutulmuş sanıyordum. Peki, neden beni öldürmek istiyorlar?

HEINRICH — Geçen perşembe Gunsbach ovasında baronlar Nasty'nin ordusunu darmadağın ettiler, yirmibeş bin ölü var, bozguna uğradılar. İki üç ay içinde isyan bastırılacak.

GOETZ — (*Şiddetle*) Yirmibeş bin ölü ha! Öyleyse savaşa girişmemek gerekirdi. Sersem herifler. Bak ne yapacaklardı... (*Kendini yatıştırır*) Canları chenneme, biz ölmek için yaratıldık. (*Durur*) Tabii bu işde her şeyi üstüne yüklüyorlar, öyle mi?

HEINRICH — Diyolar ki sen kıtalarını başına geçseydin bu kadar kan dökülmezdi. Şuna sevin, sen Almanya'nın en iğrenç adamısın.

GOETZ — Peki Nasty ne oldu? Kaçıyor mu? Tutsak mı oldu? Öldü mü?

HEINRICH — Düşün de bul bakalım.

GOETZ — Git işine be!

(*Düşüncelerine dalar*)

HILDA — Goetz'ün burada olduğunu biliyorlar mı?

HEINRICH — Evet.

HILDA — Kim söyledi onlara bunu? Sen mi?

HEINRICH — (*Şeytanı göstererek*) Hayır, ben değil, o söyledi.

HILDA — (*Yavaşça*) Goetz! (*Goetz'ün kolunu dürterek*) Goetz!

GOETZ — (*Yerinden sıçrayarak*) Ha! Ne var?

HILDA — Burada kalamazsın sen.

GOETZ — Neden? Borcumu ödemem gerekmez mi?

HILDA — Ödeyecek borcun yok senin, çünkü sen suçlu değilsin.

GOETZ — Sen kendi işlerine bak.

HILDA — Bu iş de beni ilgilendirir. Goetz, gitmek gerekiyor.

GOETZ — Nereye gitmek?

HILDA — Nereye olursa, yeter ki korunmuş olasın. Kendini öldürtmeye hakkın yoktur.

GOETZ — Hayır.

HILDA — Bu aldatmaca olur.

GOETZ — Evet ya, bu aldatmaca olur. Peki, ne çıkar bundan? Ben bütün yaşamım boyunca aldatmadım mı? (*Heinrich'e*) Sen, haydi bakalım, beni suçlandırmak için söylevine başla, tam zamanında karşıdayım işte.

HEINRICH — (*Hilda'yı göstererek*) Söyle ona da, bizi yalnız bıraksın.

HILDA — Söyleyeceklerini benim yanımda söylemekten başka yapacağın bir şey yoktur, ben ondan ayırlanamam.

GOETZ — Hilda, haklıdır o, bu duruşmayla ilgili karar kapalı oturumla verilmelidir.

HILDA — Hangi duruşma?

GOETZ — Benimle ilgili duruşma.

HILDA — Neden bunu duruşma diye ortaya döküyorsun? Bu papazı kov ve biz de köyden ayrılp gidelim.

GOETZ — Hilda, hakkımda hüküm verilmesi gerek. Her gün, her saat kendimi suçlandırıyorum. Fakat kendimi bir türlü inandıramıyorum. Çünkü kendimi çok iyi bilmem yüzünden kendime inancım yok. Ruhumu bir türlü göremiyorum, bunun için birinin bana gözlerini iğreti olarak vermesi gerek.

HILDA — Benim gözlerimi al.

GOETZ — Sen de beni göremezsin, çünkü beni seviyorsun. Heinrich benden tiksiniyor bu yüzden o beni

inandırabilir. Benim düşüncelerim onun ağzından çıktığı zaman ona inanacağım.

HILDA — Eğer ben birazdan gidersem benimle birlikte geleceğine söz verir misin?

GOETZ — Evet, eğer duruşmada kazanırsam.

HILDA — Onu kaybetmeğe kararlı olduğunu sen de biliyorsun. Öyleyse hoşça kal Goetz!

(Goetz'e doğru gider, onu öper ve çıkar)

IV S a h n e

Goetz, Heinrich

GOETZ — (*Demeti atar*) Çabuk hemen işe başla! Elinden gelen ne kötülük varsa yap bana.

HEINRICH — (*Ona bakarak*) Ben seni kafamda hiç de böyle kurmuyordum.

GOETZ — Ha gayret, Heinrich, görevin zordur. Benliğimin yarısı, öteki yarısına karşı senin suç ortağıdır. Haydi, benliğimi bütün çıplaklığıyla ortaya koy, çünkü duruşma konusu benim benliğim.

HEINRICH — Duruşmayı kaybetmek istediğin doğru mu?

GOETZ — Yok canım, korkma. Yalnız ben umutsuzluğu şüphelilikten üstün sayarım.

HEINRICH — Peki. (*Durur*) Bekle, bir yerlerden sızıp geliyor hatırıma. Unutkanlık oluyor bende, ama hatırlayacağım şimdi. (*Bir aşağı bir yukarı keskin bir yürüyüşe başlar*) Bütün tedbirlerimi almıştım ya. Bu sabah her şeyi kafamdan geçirdim... Senin kusurundur bu, çünkü sen olman gerektiği gibi değilsin. Senin sevinçli gözlerle güllerden bir taç giymen gerekirdi. Senin tacına ben çarpacak, senin başarını ben yıkacaktım, en sonunda da dizlerinin üstüne düşecektin. Nerde kaldı senin kibirin? Nerde senin o tasasızlığın? Yarı ölü gibisin, senin işini bitirmemden ne zevk almamı istersin? (*Öfkeyle*) Ah! ben daha yeteri kadar kötü değilim.

GOETZ — (*Gülerek*) Kendini sıkıyorsun, Heinrich,

gevşe ve işini acele etmeden gör.

HEINRICH — Yitirecek bir dakika yoktur. Onların beni izlediğini söylüyorum sana. (*Şeytan'a*) Fısılda bana, fısılda bana. Bana yardım et de ona dış biliyeyim. (*Sızlanarak*) Gerektiği zaman insanın yanında bulunmak ki.

GOETZ — Sana ben fısıldayayım. (*Durur*) Topraklar.

HEINRICH — Topraklar mı?

GOETZ — Onları vermekle haksızlık mı ettim?

HEINRICH — Ha senin toprakların... Fakat sen onları vermedin çünkü insan ancak sahip olduğu şeyi verebilir.

GOETZ — Güzel söz! Eldecilik insanla esya arasında bir dostluktur. Fakat benim elimdekiler zıplayıp duruyorlardı. Ben hiç bir şey vermedim. Ben bir bağış belgesini herkesin önünde okudum. Hepsi bu kadar. Bununla birlikte, keşiş efendi, benim topraklarımı vermediğim doğruysa, köylülerin onları aldığı doğru demektir. Buna ne karşılık verirsin?

HEINRICH — Köylüler bu toprakları almadılar, çünkü köylüler toprakları ellerinde tutamazlar.

Baronlar toprakları ele geçirip de Heindenstamm şatosuna Conrad'ın kardeş çocuklarından birisini yerleştirdikleri zaman bu görüntü oyunundan ne kalır elde?

GOETZ — Daha iyi ya işte. Ne verilmiş, ne alınmış var. Böyle deyivermeli. Şeytanın altınları harcanmak istenince kuru yapraklar biçimine giriyordu. Benim iyilliklerim de bunlara benziyor. Bunlara dokunduğum zamanlar ceset haline geliyorlar. Ama ne de olsa, ortada bir niyet yok mu? Ha? Eğer ben gerçekten iyi bir şey yapmayı tasarlasam bunu ne Tanrı ne de Şeytan ortadan kaldıracaktır. Benim niyetime saldır bakalım, çürüt onu.

HEINRICH — Neye yarar? Bu mallardan sen yararlanamayacağın için, kendini varını yoğunlu elinden çıkarıyor gibi göstererek bu malların dışında kalınk iste.

GOETZ — Ey çan sesi! Benim düşüncelerimi her-
kese bildir. Ben seni mi dinliyorum yoksa kendim mi söy-
lüyorum, artık bunu bilmiyorum. Demek böyle, her şey
yalan ve güldürü müydü? Ben davranışta bulunmadım,
çalım yaptım. Ah, keşis efendi, nerem kaşınıyorsa oramı
kaşıyorsun. Peki sonra ne oldu? Ne yaptı güldürücü? Bak
çabuk soluğum kesiliyor.

HEINRICH — (*Goetz'ü öfkelen-dirdiği için ferahla-
mış olarak*) Sen yok etmek için verdin.

GOETZ — Tamam, buldun! Mirasçıyı öldürmüş ol-
mak bana yetmiyordu...

HEINRICH — (*Aynı ferahlık içinde*) Sen mirası pa-
ram parça ettin.

GOETZ — Ben Heindenstamm'ın eski mülkünü ko-
lumla kaldırdım...

HEINRICH — (*Aynı durumda*) Ve param parça et-
mek için fırlatıp yere attın.

GOETZ — İstedim ki iyiliğim kötülüğümden daha
çok yıkıcı olsun.

HEINRICH — Ve bunu da başardın, yirmibeş bin ce-
setle! Bir gün içinde yaptığın iyilikle otuzbeş yıl kötü-
lük yapmaktan daha çok adam öldürdün.

GOETZ — Şunu da ekle ki bu ölenler yoksullardır
yani Conrad'ın mallarını sözde kendilerine verdiği ki-
şiler!

HEINRICH — Öyle ya, sen o yoksullardan her za-
man tiksindin!

GOETZ — (*Yumruğunu kaldırarak*) Köpek! (*Durur
ve gülmeğe başlar*) Sana vurmak istedim Bu senin doğ-
ru yolda olduğuna işarettir. Ha ha, işte bak dert nereden
geliyor. Bu nokta üstünde dur! Yoksullardan tiksirmekle
ve onları köle yapmak için minnet altında bırakarak ya-
rarlanmakla suçladın beni. Önceleri ben ruhlara işken-
ceyle baskı yapardım. Şimdi onlara iyilik'le saldırıyorum.
Ben bu köyü solmuş ruhlarla bir çiçek demeti yaptım. Za-
valhçıklar beni maymun gibi taklid ediyorlardı. Ve ben
de maymun gibi, erdemi taklit ediyordum. Bu insanlar ya-

rarsız şehitler olarak ölüp gittiler. Niçin öldüklerini de bilmediler. Dinle, keşiş efendi, herkese ve kardeşime de ihanet etmiştim. Fakat ihanet istahım doymamıştı. İşte böyle bir gece Worms surları altında kötülüğe ihanet etmeyi icat ettim. Bütün hikâye bu kadar. Yalnız şu var ki Kötülük kolay kolay kendine ihanet ettirmiyor. Zar attığım zaman İyilik çıkmadı, daha beter bir Kötülük çıktı. Gerçi bir önemi yok ya ister bir ermiş ister bir canavar çıksın, bana vız gelirdi, insandan başka bir şey olmak istiyordum. Söyle Heinrich, söyle, utancımдан deli olduğumu ve insanların hor görmelerinden kaçmak için Tanrı'yı şaşkınlık içinde bırakmak istediğimi söyle bana. Haydi! Ne bekliyorsun? Söylesene. Ah, evet doğru söylemek istemiyorsun. Çünkü senin sesin benim ağzımda. *(Heinrich'i taklit ederek)* Postunu değiştirmedin sen Goetz, sen dilini değiştirdin. İnsanlara olan garezini sevgi diye adlandırdın. Yakıp yıkmak kudurganlığına da cömertlik adını koydun. Ama yine de kendinin benzeri olarak kaldın. Kendinin benzeri, yani bir piçten başka bir şey değil. *(Tekrar kendi sesiyle)* Yarabbi görüyorum ki dedikleri doğrudur, sanık olan ben suçlu olduğumu kabul ediyorum. Duruşmayı kaybettim Heinrich, gönlün hoş oldu mu?

(Sallanır ve duvara dayanır)

HEINRICH — Hayır.

GOETZ — Sen güç beğenir bir adamsın.

HEINRICH — Ey Tanrım, benim utkum bu mudur? Ne kadar üzüntülü bir utku bu.

GOETZ — Ben ölünce ne yapacaksın? Bensiz kalacaksın.

HEINRICH — *(Şeytanı göstererek)* Bu bana yapılacak çok iş verecektir. Seni düşünmeye vaktim olmayacaktır.

GOETZ — Köylülerin beni öldürmek istediğine emin misin bari?

HEINRICH — Eminim.

GOETZ — Babacan insanlar. Onlara boynumu uza-

tacağım ve her şey bitmiş olacak. Herkes için iyi bir kurtuluş.

HEINRICH — Hiç bir şey bitmez ki.

GOETZ — Hiç bir şey mi? Ha evet, cehennem var. Güzel, o da beni değiştirecektir.

HEINRICH — O da seni değiştirmeyecektir. Çünkü sen ordasın. Bizim kafadar, (*Şeytanı göstererek*) bana dünyanın bir görüntü olduğunu öğretti. Cennet ve cehennem vardır, işte o kadar. Ölüm aileleri aldatan kaba bir hiledir. Ölen için her şey sürüp gitmektedir.

GOETZ — Benim için her şey sürüp gidecek mi?

HEINRICH — Her şey. Sonsuza dek kendi kendinin olacaksın.

(*Dururlar*)

GOETZ — Ben kötü olduğum zaman iyilik ne denli yakın gözüküyordu. Ellerimi uzatmak sanki yetiyordu. Ellerimi uzattım ve iyilik bir hava akımı oldu. Öyleyse bu bir serap mıdır? Heinrich, Heinrich İyilik olası mıdır?

HEINRICH — Neğeli bir yıldönümü. Bir yıl bir gün önce sen bana aynı soruyu sormuştun. Ve ben de "hayır" diye karşılık vermiştim. Bu bir geceydi ve sen bana bakarak gülüyor ve diyordun ki "Sen bir fare gibi yaratılmışsın". Ve sonra bir zar atarak işin içinden çıkmıştın. Peki, bak işte yine gece, onun benzeri bir gece. Fare kapısında kim var bil bakalım?

GOETZ — (*Soytarılık ederek*) Ben varım.

HEINRICH — Buradan da çıkacak mısın?

GOETZ — (*Soytarılığını bırakarak*) Hayır, bundan çıkmıyacağım. (*Yürür*) Tanrım, madem ki iyilik yapma çarelerini bizden esirgiyorsun, öyleyse neden iyilik yapmak isteğini bize veriyorsun? Benim iyi olmama müsaade etmedinse, kötü olma isteğimi üstümden alışın neden ileri geliyor? (*Yürür*) Bu düşüncelerin ucu bucağı olmayışı tuhaf bir şey.

HEINRICH — Neden ona söyler gibi yapıyorsun? Sana karşılık vermeyeceğini pekâlâ biliyorsun.

GOETZ — Peki bu sessizlik ne? Tanrı peygambe-

rin merkebine kendini göstermiştir de neden bana kendini göstermekten çekinir?

HEINRICH — Çünkü sen hesabın içinde değilsin. Zayıflara ya da kendine işkençe et, kibar bir orospunun ya da bir cüzamlının dudaklarından öp, yoksulluktan ya da şehvetten öl. Tanrı bunlara aldırış etmez.

GOETZ — Hesapta olan kim öyleyse?

HEINRICH — Hiç kimse. İnsan bir hiçtir. Buna şaşıyor gibi yapma. Sen bunu her zaman bildin, zarları attığın zaman da biliyordun. Böyle olmasaydı neden hile yapmağa kalkacaktın? (Goetz söz etmek ister) Sen hile yaptın, Catherine seni görmüş, Tanrının sessizliğini örtmek için sesine bütün kuvveti verdin. Aldığını ileri sürdüğün emirleri gerçekte sen kendine gönderiyorsun.

GOETZ — (Düşünerek) Ben, evet öyle.

HEINRICH — (Şaşarak) Gördün mü ya sensin işte.

GOETZ — (Düşünceli) Tek başına benim.

HEINRICH — Evet diyorum ya sana.

GOETZ — (Başını kaldırarak) Yalnız ben'im keşiş, haklısın. Yalnız ben'im. Bir işaret için yalvarıyor, dilenir, cesine yalvarıyorum. Tanrıya haberler gönderiyordum. Bir karşılık gelmiyordu. Tanrı benim adıma dek bilmiyor. Her dakika onun gözünde ne olduğumu kendi kendime soruyordum. Şimdi bunun karşılığını biliyorum: hiç bir şeyim ben. Tanrı beni görmüyor, Tanrı beni duymuyor, Tanrı beni bilmiyor. Başımızın üstündeki şu boşluğu görüyor musun? Tanrı işte o. Kapıdaki şu yarığı görüyor musun? Tanrı o. Topraktaki şu çukuru görüyor musun? Tanrı o yine. Sessizlik, Tanrı o. Tanrı, insanların yalnızlığı. Yokluk, Tanrı o. Ben vardım yalnız. Kötülük için ben karar verdim. Tek başıma. İyiliği de ben icat ettim. Hileyi ben yaptım. Tansıkları ben yaptım. Bugün kendimi suçlandıran da benim. Kendi kendimi yalnız ben affedebilirim. Ben, yani insan. Eğer Tanrı varsa insan hiçtir, eğer insan varsa..... Nereye koşuyorsun?

HEINRICH — Gidiyorum. Artık seninle yapacak bir işim kalmadı.

GOETZ — Bekle keşis, seni güldüreceğim.

HEINRICH — Sus.

GOETZ — Ama sana ne söyleyeceğimi bilmiyorsun daha. *(Ona bakar ve birden)* Biliyorsun sen onu!

HEINRICH — *(Haykırarak)* Doğru değil! Ben hiç bir şey bilmiyorum. Ve hiç bir şey bilemem.

GOETZ — Heinrich, sana büyük bir açığözlük öğreteceğim. Tanrı yoktur. *(Heinrich üstüne atılır ve ona vurur. Goetz yumruklarını altında güler ve bağırır.)* Yoktur. Sevinç, sevinçli göz yaşları! Şükürler olsun Tanrıya. Deli herif vurma. Ben kendimi kurtarıyorum. Cennet yok, cehennem yok, dünyadan başka hiç bir şey yok.

HEINRICH — Ah beni yüz bin kere cehennem azabına uğratsın, yeter ki o olsun. Goetz insanlar bize hain ve piç dediler ve bize hüküm giydirdiler. Eğer Tanrı yoksa, insanların elinden kurtulma çaresi de yok. Yarabbi bu adam sövüp, saydı, sana inanıyorum, inanıyorum! Göklerde olan sen babamız, kendi eşitlerim tarafından hakkımda hüküm verilmektense, senin gibi sonsuz bir varlık tarafından hüküm verilmesi daha iyidir bence.

GOETZ — Kime söylüyorsun sen? Onun duymadığını biraz önce söyledin. *(Heinrich sessizlik içinde ona bakar)* İnsanların elinden kurtuluş çaresi yok. Hoşça kalın canavarlar, hoşça kalın evliyalılar. Hoşça kal gurur. Yalnız insanlar var.

HEINRICH — Seni istemeyen insanlar, piç herif.

GOETZ — Amma yaptın ha! Ben işi düzene koyarım. *(Durur)* Heinrich ben duruşmayı kaybetmedim çünkü yarigç olmadığından böyle bir duruşma da olmadı. *(Durur)* Her şeye yeniden başlıyorum.

HEINRICH — *(Birden sıçrayarak)* Neye yeniden başlıyorsun?

GOETZ — Yaşamaya.

HEINRICH — Bu senin için hoş olur. *(Goetz'ün üstüne atılır)* Yeniden başlamayacaksın. Bitti artık, oku bugün atmak gerek.

GOETZ — Bırak beni Heinrich, bırak beni. Her şey

değiştirdi, yaşamak istiyorum ben.

(*Heinrich'in elinden kurtulmaya çabalar.*)

HEINRICH — (*Onun boğazını sıkarak*) Nerde kaldı senin kuvvetin, Goetz, nerde kaldı? Sen yaşarsan senin için ne büyük şans olur bu. Sen umutsuzluk içinde geberip gideceksin! (*Tekrar kasılmış olan Goetz onu itmeye çabalar*) Şu son anda Cehennemdeki bütün payın senin olsun.

GOETZ — Bırak beni. (*Çabalanır*) İkimizden birinin ölmesi gerekiyorsa, inan olsun ki bu sen olmalısın!

(*Heinrich'i bıçaklar*)

HEINRICH — Ah! (*Durur*) Sana diş bilemekten geri kalmak istemem. (*Düşer*) Bir şey olacağı yok, hiç bir şey. Ve sen yarın yine günün doğduğunu göreceksin.

(*Heinrich ölür*)

GOETZ — Sen öldün ve dünya yine o denli dolu. Kimse senin eksikliğini duymayacak. (*Çiçekleri alır ve cesedin üstüne atar*) İyilik güldürüsü bir cinayetle sona erdi. Daha iyi oldu, artık geriye bir adım atamayacağım. (*Çağırır*) Hilda! Hilda!

V. S a h n e

Hilda, Goetz

(*Gece olmuştur.*)

GOETZ — Tanrı öldü.

HILDA — Ölmüş ya da sağlamış, bana ne! Çoktan beri artık onu düşünmüyordum. Heinrich nerde?

GOETZ — Gitti.

HILDA — Duruşmayı kazandı mı?

GOETZ — Duruşma olmadı. Sana Tanrı öldü diyorum ya. (*Kadını kollarının arasına alır*) Artık tanışımız yok, senin saçlarını ve alnını tek başıma görüyorum. Tanrı olmadığından beri sen ne denli "gerçek"sin. Bak bana, benden bir saniye bile gözünü ayırma. Dünya kör oldu, eğer

başını çevirecek olursan ben de yok olmaktan korkacağım. *(Güler)* En sonunda biz bize kaldık!.

(Işıklargörülür. Meşaleler yaklaşır)

HILDA — İşte geliyorlar. Gel buraya.

GOETZ — Onları bekleyeceğim.

HILDA — Seni öldürecekler onlar.

GOETZ — Amma yaptın ha! Kim ne bilir? *Durur*)

Kalalım burada, benim insanları görmem gerekiyor.

(Meşaleler daha yaklaşır)

10. Tablo

(Köylülerin ordugâhı)

I. S a h n e

Karl, büyücü kadın, iki köylü, sonra Nasty

(Büyücü kadın, tahtadan yapılmış bir eli köylülere sürtmektedir.)

NASTY — *(Girerek)* Ne yapıyorsun?

BÜYÜCÜ KADIN — Bu tahtadan eli üstüne sürdüğüm kişiler yaralanmazlar, onlara bıçak işlemez. Onlara kurşun sıkarlar, fakat onlara kurşun işlemez.

NASTY — At o eli! *(Kadının üstüne yürür)* Haydi, at onu! *(Büyücü kadın Karl'ın arkasına sığır)* Karl sen de etki altında mısın?

KARL — Evet, bırak onu da yapsın işini.

NASTY — Ben komuta ettiğim sürece komutanlar kıtalarına yalan söylemeyeceklerdir.

KARL — Öyleyse kıtalar komutanlarıyla birlikte geberip gidecekler.

NASTY — *(Köylülere)* Haydi, çekilin gidin.

(Köylüler çıkarlar. Durur. Karl Nasty'ye doğru gelir.)

KARL — Bocalıyorsun Nasty, düşler içindesin. Bu sırada da kaçakların sayısı gitgide artıyor! Bir yaralının kan yitirmesi gibi ordu da askerlerini yitiriyor. Kaçak akışını durdurmak gerek. Bunun çarelerini ararken de

nazik olmaya artık hakkımız yoktur.

NASTY — Peki, ne yapmak istiyorsun?

KARL — Hepsine emir vererek, bu güzel çocuğun büyüğü eli kendilerine sürmesine müsaade etmelerini istiyelim. Eğer kendilerinin yaralanmıyacaklarına inanıyorlarsa öyle kalacaklardır.

NASTY — Ben onları insan yapmıştım, sen onları hayvan biçimine sokuyorsun.

KARL — Peki öyle olsun. Ben yalancı peygamberim. Ya sen, sen nesin?

NASTY — Ben, ben bu savaşı istemiyordum...

KARL — Olabilir, fakat sen buna engel olamadınsa bunun nedeni Tanrının seninle birlikte olmayışındır.

NASTY — Ben yalancı peygamber değilim, fakat Tanrının aldattığı bir insanım. Sen ne istersen yap. *(Karlı büyüğü kadımla birlikte çıkar)* Evet Yarabbi, sen beni aldattın, çünkü senin tarafından seçildiğime inandırıdın beni. Yaratıklarına yalan söylediğinden ötürü ben senin kusurunu nasıl yüzüne vururum? Senin sevginden nasıl olur da ben şüphe ederim? Ben ki onları kardeşlerim gibi seviyor ve onlara kardeşlerime söyler gibi yalan söylüyorum.

II. S a h n e

Nasty, Goetz, Hilda, silâhlı üç köylü

NASTY — *(Şaşmadan)* Ha siz de geldiniz!

BİR KÖYLÜ — *(Goetz'ü göstererek)* Onu biraz boğalım diye arıyorduk, ama aynı adam değil bu, kusurlarını biliyor ve bizim saflarımızda savaşmak istediğini söylüyor. Bunun üstüne işte sana onu getirdik.

NASTY — Bizi yalnız bırakın. *(Köylüler çıkarlar)* Bizim saflarımızda döğüşmek istiyor musun?

GOETZ — Evet.

NASTY — Neden?

GOETZ — Sizlere ihtiyacım var. *(Durur)* İnsanlar arasında ben de bir insan olmak istiyorum.

NASTY — Yalnız bu mu?

GOETZ — Biliyorum, bu en güç olan bir şey. Onun için işe başından başlamalıyım.

NASTY — Başlangıç nedir?

GOETZ — Suç. Bugünün insanları suçlu olarak doğuyorlar. Onlardan erdem ve sevgi payımı nasıl istiyorsam, suç payımı da istemem gerek. Ben temiz sevgi istiyordum. Saçma lâf. Birbirini sevmek demek aynı düşmana karşı diş bilemek demektir. Öyleyse sizin kininize ben de sıkıca bağlanacağım. Ben İyilik istiyordum. Budalaca söz. Bu dünyada ve bu zamanda İyi ve Kötü birbirlerinden ayrılmazlar. İyi olmak için kötü olmayı kabul ediyorum.

NASTY — *(Ona bakarak)* Değişmişsin sen.

GOETZ — Hem de hoş bir şekilde! Sevdığım birini kaybettim.

NASTY — Kimi?

GOETZ — Senin tanımadığın birini. *(Durur)* Senin emrin altında bir er gibi hizmet etmek istiyorum.

NASTY — Kabul etmiyorum.

GOETZ — Nasty!

NASTY — Ben günde elli er kaybederken bir erle ne yapmamı istersin?

GOETZ — Ben bir zengin gibi kurum taslayarak size geldiğim zaman siz beni geri çevirdiniz ve bunda haklıydınız, çünkü ben, sizin bana gereksinme duyduğunuzu ileri sürüyordum. Ama bugün diyorum ki ben size gereksinme duyuyorum. Eğer beni geri çevirirseniz haksızlık etmiş olacaksınız. Çünkü, dilencileri kovmak haksızlıktır.

NASTY — Seni geri çevirmiyorum. *(Durur)* Bir yıl bir günden beri senin yerine seni bekliyor. Al o yerini. Orduya komuta edersin sen.

GOETZ — Hayır. *(Durur)* Ben komuta etmek için yaratılmadım. Ben itaat etmek istiyorum.

NASTY — Güzel, peki, sana bizim başımıza geçmen için emir veriyorum, itaat et buna.

GOETZ — Nasty, öldürmeye razıyım, eğer gerekirse kendimi de öldürürüm. Fakat kimseyi ölüme göndermiyeceğim, çünkü şimdi ben ölmenin ne demek olduğunu biliyorum. Hiç bir şey yok, Nasty, hiç bir şey, yalnız bizim yaşamımız var.

HILDA — (*Susmaya zorlayarak*) Goetz sus!

GOETZ — (*Hilda'ya*) Evet! *Nasty'ye*) Komutanlar yalnızdır. Bense her yerde insanlar bulunsun istiyorum. Çevremde, üstümde de insanlar olsun ve gökleri benden saklasınlar. Nasty müsaade et de ben de herhangi bir kişi olayım.

NASTY — Fakat sen herhangi bir kişisin. Bir başkının başka birinden daha değerli olduğuna inanır mısın? Eğer komuta etmek istemiyorsan çekil git.

HILDA — (*Goetz'e*) Kabul et!

GOETZ — Hayır, otuzaltı yıl yalnızlık, bu yeter bana.

HILDA — Ben de seninle birlikte olacağım.

GOETZ — Sen demek ben demek. Birlikte yalnız olacağız.

HILDA — (*Yavaş sesle*) Eğer askerler arasında asker olursan onlara Tanrı öldü diyecek misin?

GOETZ — Hayır.

HILDA — İyi görüyorsun.

GOETZ — Neyi görüyorum?

HILDA — Sen onların hiç de benzeri olmayacaksın. Ne daha iyi, ne daha kötü. Sen başka biri olacaksın. Ve eğer uyuşursanız bu yalnız anlaşmazlık yüzünden olacaktır.

GOETZ — Ben Tanrıyı öldürdüm, çünkü o beni insanlardan ayırıyordu. Ve şurası şüphesiz ki onun ölümü beni insanlardan daha da ayrı bırakıyor. Benim insanlarla olan dostluğumu zehirleyen bu koca cesedi taşıyorum diye onun acısını çekmiyeceğim. Eğer gerekirse onu bırakacağım.

HILDA — Onların cesaretlerini ellerinden almaya hakkın var mı?

GOETZ — Bu işi yavaş yavaş yapacağım. Bir yıl sabrettikten sonra...

HILDA — *(Gülerek)* Bir yıl ha, hepimiz ölürüz o zamana kadar.

GOETZ — Eğer Tanrı yoksa ben niçin yalnızım, ben herkesle birlikte yaşamak istemiyor muyum?

(Önlerindeki büyücü kadını iterek köylüler içeri girerler)

BÜYÜCÜ KADIN — Size yemin ederim ki bir kötülüğü yoktur bunun. Eğer bu el size sürülürse yaralanmazsınız.

KÖYLÜLER — Eğer Nasty de kendisine sürdürürse sana inanacağız.

(Büyücü kadın Nasty'ye yaklaşır)

NASTY — Git cehennemin dibine!

BÜYÜCÜ KADIN — *(Yavaş sesle)* Karl söyledi, bırak süreyim şunu, yoksa iş kötüye varır.

NASTY — *(Yüksek sesle)* Güzel. Haydi çabuk gör işini.

(Büyücü kadın tahtadan elle Nasty'yi sıvazlar, köylüler alkışlarlar)

BİR KÖYLÜ — Papaza da sür onu.

GOETZ — Hay Allah!

HILDA — *(Yavaşça)* Goetz!

GOETZ — Sıvazla, güzel çocuk, kuvvetli sıvazla.

(Büyücü kadın sıvazlar)

NASTY — *(Sert bir sesle)* Çekilin gidin!

(Giderler)

GOETZ — İş bu denli ileri mi vardırın?

NASTY — Evet.

GOETZ — Onları hor mu görüyorsun?

NASTY — Ben yalnız kendimi hor görüyorum. *(Durur)* Bundan daha bayağı bir maskaralık bilir misin? Ben ki yalandan hoşlanmam, hoşlanmadığım bir savaşta ölmek için kardeşlerime cesaret vereyim diye yalan söylüyorum.

GOETZ — İnan olsun ki Hilda, bu adam da benim kadar yalnız.

NASTY — Senden daha da çok. Sen her zaman yalnızdın. Ben yüzbin kişiyle birlikteydim ve şimdi tek başımayım. Goetz, ben ne yalnızlık, ne bozgun, ne korku bilirdim, şimdi onlara karşı çaresizlik içindeyim.

(*Bir asker girer*)

ASKER — Komutanlar sizinle görüşmek istiyor.

NASTY — Gelsinler. (*Goetz'e*) Şimdi bana güven kalmadığını ve artık kendilerini saydıramadıklarını söyleyecekler.

GOETZ — (*Sert bir sesle*) Hayır, (*Nasty ona bakar*) acı çekme, yürek sıkıntısı, pişmanlık acısı bana iyi gelen şeyler. Ama sen acı çekiyorsun, sonuncu mum da söniyor. Gece oluyor. Ordunun emir ve komutasını alıyorum.

(*Komutanlar ve Karl girerler.*)

BİR KOMUTAN — Nasty, bir savaşı bitirmesini bilmek gerek. Askerlerim...

NASTY — Sana söz hakkı verdiğim zaman konuşursun. (*Durur*) Sizlere bir utku değerinde olan bir haber veriyorum. Şimdi bizim bir generalimiz var ve o Almanya'nın en ünlü komutanıdır.

BİR KOMUTAN — Bu keşiş mi?

GOETZ — Keşişten başka hepsi.

(*Cüppesini atar ve asker olarak ortaya çıkar*)

KOMUTANLAR — Goetz!

KARL — İnan olsun ki Goetz bu...

BİR KOMUTAN — Goetz olunca her şey değişir! O zaman!

BİR KOMUTAN — Ne değişir? Ha, ne değişir? Bu bir haindir. Göreceksiniz, bakın sizi hiç aklınızdan çıkamayacak bir pusuya nasıl düşürecek.

GOETZ — Yaklaş bakayım! Nasty tarafından komutanlığa atanmış bulunuyorum. Bana itaat edecek misin?

BİR KOMUTAN — Gebermeyi daha iyi bulurum.

GOETZ — Geber öyleyse kardeşim. (*Onu hançerle*

öldürür) Sizlere gelince, dinleyin! İstemiyerek emir ve komutayı alıyorum. Fakat onu elimden bırakmayacağım. İnanın bana, eğer bu savaşı kazanmak için tek bir kısmet varsa o kısmeti kazanacağım. Şu andan öte herkese duyurun, kaçan her asker asılacaktır. Kıtaların, silâhların, yiyecek maddelerinin bu akşam tam bir düzene konmuş olmasını istiyorum. Başınız üstüne her şeyden sorumlusunuz. Askerleriniz düşmandan daha çok benden korktukları zaman utkudan emin olacağız. *(Komutanlar söz söylemek isterler)* Hayır, lâf yok! Haydi, yarın tasarılarım üstüne bilgi edinirsiniz. *(Goetz ayağıyla cesedi iter)* İşte işe başlayan adamın egemenliği budur. Güzel bir başlangıç. Haydi, Nasty, cellât ve kan dökmekten hoşlanan bir adam olacağım.

(Hafif bir baygınlık geçirir)

NASTY — *(Elini Goetz'ün omzuna koyarak)* Goetz...

GOETZ — Korkma, direnmekten vaz geçmiyeceğim.

Onların arasına korku salacağım, çünkü onları sevmek için bundan başka bir tutumum yok. Onlara emir vereceğim, çünkü itaat etmek için bundan başka bir tutumum yok. Başımın üstündeki bu boş göklerle başbaşa yalnız kalacağım, çünkü herkesle birlikte olmak için bundan başka bir tutumum yok. Yapılacak iş bu savaştır ve ben bunu yapacağım.

P E R D E

JEAN-PAUL SARTRE DİYOR Kİ :

— Bir oyun gittikçe kuvvetlenen bir kuvvet gösterisidir. Başarısızlığa uğradığı takdirde, bu kuvvet gösterisi yazarına karşı cephe almakta gecikmez.

— Biz kişilikler tiyatrosunun bir varisi olarak bir durum tiyatrosuna varmak istiyoruz. Bizim oyunlarımızdaki kişiler, bir korkağı cimri bir adamdan ya da bir cimrinin yiğit bir insandan ayırt edildiği gibi değil, eylemlerinin doğruyla çatışmasıyla ayrılacaklardır.

— Tiyatroda ülkü hem göstermek, hem de heyecanlandırmak olmalıdır.

— Benim denediğim şey, devrimizin insanlarına bu yüzyılın yavaş yavaş geçip gittiğini duyurmaktır. Seyircinin, hem çağımızı bir tanık gibi görmesini hem de emeği geçtiği için yüzyılımızın kaderine katılmasını istiyorum.